

Handwritten scribbles at the top of the page.

10 ΗΘα

Π. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗ ΚΑΙ Ι. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ.

1885.730

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΩΣ ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΗ

(Μετ' εικόνων)

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ.

ΤΕΥΧΟΣ Β'.

«Καλλιστην παιδείαν ἡγήτεον εἶναι
τὴν ἐκ τῆς πραγματικῆς ἱστορίας πε-
ριγιννομένην ἐμπειρίαν.

Πολυβ. Α. 53.

Ἰδέα τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
(ὑπ' ἀριθ. 313 καὶ ἡμερ. 27 Σεπτέμβριος 1902).

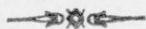
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
1885.

ΤΥΠΟΙΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν
τοῦ ἑτέρου τῶν πονησάντων καταδιώκεται κατὰ τὸν
νόμον.

Κωνσταντίνος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΜΑΝΤΕΙΑ, ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ.

Οι άρχατοι Έλληνες δέν έπίστευον εΐς ένά Θεόν τόν άληθινόν, άλλ' εΐς πολλούς, τούς όποίους οΐ ΐδιοι έπλασαν διά τής φαντασίας των. Έκ τών πολυάρθμων δέ θεών οΐ σημαντικώτεροι, οΐτινες κατέχουν τόν ύψηλόν *Ολυμπον, ήσαν δώδεκα οΐ εΐξής: ό ισχυρότερος πάντων και πατήρ τών θεών και τών άνδρῶν Ζεύς, ό Ποσειδῶν, ό *Απόλλων, ό *Άρης, ό *Ήφαιστος, ό *Έρμης, ή *Ήρα, ή *Άθηνά, ή *Άρτεμις, ή Αφροδίτη, ή *Έστία και ή Δημήτηρ. *Όλοι οΐ θεοΐ ένομιζοντο άθάνατοι, άλλ' εΐχον μορφήν άνθρώπου και πάθη άνθρώπινα δηλαδή έπεινων, εΐδίψων, έπληγώνοντο κλπ.

Τούς θεούς των ελάτρευον οΐ Έλληνες έν τοΐς μεγαλοπρεπέσι ναοΐς διά προσευχῶν, θυσιῶν και άφιερωμάτων. Τήν δέ θέλησιν τών θεῶν έμάνθανον έκ τών σπλάγγων τών θυμάτων, έκ τής πτήσεως τών πτηνῶν, έκ τών όνειρων και εΐξ άλλων φαινομένων και πρό πάντων έκ τών μαντείων τών θεῶν. Τά δέ μαντεΐα ήσαν τόποι άφιερωμένοι εΐς τινα θεόν, έν τοΐς όποίοις Ιερείς, άνδρες σοφοΐ και πολύπειροι, έμπνεόμενοι δΐθεν ύπό τών θεῶν προέλεγον εΐς τούς προσερχομένους τήν θέλησιν τών θεῶν διά φράσεων άσαφῶν και διλημματικῶν ένίοτε. Τά έπισημότερα τών μαντείων ήσαν τὸ τοῦ Διός, έν Δωδώνη τής Ήπειρου, τὸ τοῦ *Απόλλωνος, έν Δελφοΐς τής

Φωκίδος, τὸ τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἄλλα τινά.

Οἱ Ἕλληνες διὰ τὰ συνδέωνται σφικτότερον πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ ἐξεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν τῶν κατοίκων πρὸς

Ζεὺς.

ἄσκησιν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος συνέστησαν ἔθνικὰς πανηγύρεις, εἰς ἃς συνήρχοντο ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλά-

δος. Αἱ κυριώτεραι τῶν πανηγύρεων τούτων ἦσαν τὰ Ὀλυμπια, πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὰ Πύθια, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τὰ Ἴσθμια, πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τὰ Νέμεα, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους. Κατὰ τὰς πανηγύρεις ταύτας ἐτελοῦντο ἀγῶνες ποιητικοί, ἀγῶνες δρόμου, πάλης, πυγμαῆς, δισκοβολίας, ἄλματος, ἄρματοδρομίας καὶ ἄλλων. Οἱ δὲ νικῶντες εἰς τούτους τοὺς ἀγῶνας ἤξιούντο μεγάλων τιμῶν καὶ ἐστεφανοῦντο διὰ στεφάνων ἐκ θαλλῶν ἐλαίας ἢ δάφνης. Ἐπισημότερος δὲ ἐξ ὅλων τῶν ἀγῶνων ἦτο ὁ Ὀλυμπιακός, τελούμενος ἀνά τετραετίαν ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἔνθα ὑπῆρχε καὶ περιφημὸς ναὸς τοῦ Διός.

Ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναὸς τοῦ Διός.

Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς δὲν ἀπετέλει ὅπως σήμερον ἐν κράτος, ἀλλὰ πᾶσα χώρα ἐνίοτε δὲ καὶ πᾶσα πόλις ἀπετέλει ἰδιαίτε-

ρον βασιλείον και οί κάτοικοι εἶχον ἴδια ὀνόματα οἷον Βοιωτοί, Ἀθηναῖοι, Φωκεῖς, Λοκροί κλπ. Μολοντί δέ ἦσαν κεχωρισμένοι πολιτικῶς, ἀπετέλουν ὅμως ἓν ἔθνος διότι εἶχον τήν αὐτήν θρησκείαν, τὰ αὐτά ἔθιμα και τήν αὐτήν γλῶσσαν. Καί ὁσάκις ξένος ἐχθρός προσέβαλλέ τινα, πάντες συνεμάχουν κατ' ὠτόυ. Βραδύτερον πάντες οί κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὀνομάσθησαν Ἑλληνας, διαιρούμενοι εἰς τέσσαρας φυλάς εἰς Ἴωνας, Δωριεῖς, Ἀχαιοὺς και Αἰολεῖς και διακρινόμενοι κατὰ τήν δικάλεκτον και τὸ ἦθος.

Κατά τοὺς ἀρχαίους χρόνους πολλοί τῶν Ἑλλήνων εἶτε διότι δέν ἠδύναντο νά συζήσωσιν εἶτε διότι ἔνεκα τῆς αὐξήσεως τῶν κατοίκων δέν ἠδύναντο νά ζῶσιν ἀνέτως, ἠναγκάσθησαν νά φύγωσιν ἀπό τήν Ἑλλάδα και νά κτίσωσι κατοικίας εἰς ἄλλα μέρη αἱ νέαι αὐται κατοικίαι ὀνομάζοντο ἀποικίαι, ἡ δέ πόλις ἀπό τῆς ὁποίας κατήγοντο μητρόπολις. Διὰ τοιούτων ἀποικιῶν οί Ἑλληνες ἐπλήρωσαν ὅλας τὰς γνωστάς τότε παραλίαις και πρό πάντων τὰς παραλίαις τῆς Μικρῆς Ἀσίας και τῆς Ἰταλίας· ἡ δέ τελευταία ἔνεκα τῶν πολλῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν ὀνομάζετο τὸ πάλαι Μεγάλη Ἑλλάς.

Ἡρακλῆς.

Ἡ Ἑλλάς κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐμαστιζέτο ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων κακῶν. Λησταὶ φοβεροὶ καὶ σκληροὶ διήρπαζον τὰς πόλεις καὶ ἐφόνευσον τοὺς ἀνθρώπους, θηρία δὲ ἀγρία καὶ φοβερά διέφθειρον τὴν χώραν. Καθ' οὓς δὲ χρόνους τὰ κακὰ ταῦτα ἐλυμαίνοντο τὴν Ἑλλάδα, ἀνεφάνησαν μερικοὶ ἄνδρες, οἵτινες διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γενναιότητός των κατώρθωσαν νὰ καθυρίσωσι τὴν πατρίδα των ἀπὸ τῶν κακούργων τούτων. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀνδραγαθήματα τούτων τῶν ἀνδρῶν δὲν ἐγράφοντο τότε, ἀνεμίχθησαν ἔπειτα μετὰ πολλῶν μύθων καὶ πράξεων ἀνωτέρων τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐζῆσαν οὗτοι οἱ ἥρωες, οἱ ὑπερφυσικῆς δυνάμεως ἄνδρες, ὠνομάστη ἡρωϊκὴ, καὶ ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ 1600 π. Χ. λήγει δὲ εἰς τὸν Τρωικὸν πόλεμον, 1184 π. Χ. ἢ μᾶλλον τῷ 776 π. Χ. ἐξ οὗ ἀρχεται ἡ καθαρὰ ἱστορία.

Εἰς ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ἡρώων ταύτης τῆς ἐποχῆς ἦτο ὁ

Ἡρακλῆς.

Ἡρακλῆς, υἱὸς τοῦ ἀνωτάτου τῶν θεῶν Διὸς καὶ τῆς θνητῆς γυναικὸς Ἀλκμήνης. Ὅτε ἀκόμη ἦτο νήπιον, ἐπνιξε διὰ τῶν χειρῶν του δύο ὄφεις, οἱ ὅποιοι ἐμελλον νὰ δαγκώσωσιν αὐτόν. Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς νεανικὴν ἡλικίαν, κατεγίνετο πάντοτε εἰς σωματικὰ γυμνάσια ἐπὶ τοῦ ὄρους Κιθαιρῶνος. Ἐνῶ δὲ ἐγυμνάζετο ἐνταῦθα, τῷ ἐπαρουσιάσθησαν ἡ Ἀρετὴ καὶ ἡ Κακία ὡς γυναῖκες καὶ ἤθελον καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη νὰ λάβῃ αὐτὸν μὲ τὸ μέρος της. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἄνευ μεγάλης σκέψεως ἐπροτίμησε τὴν Ἀρετὴν διὰ τῆς ὁποίας πολλὰ κατώρθωσεν.

Ὁ Ἡρακλῆς εἶχε θεῖον τὸν Εὐρυσθέα, ἑγγονον τοῦ Περσέως καὶ βασιλέα τῶν Μυκηνῶν, πόλεως τῆς Ἀργολίδος, ὅστις κατ' ἀπόφασιν τῶν θεῶν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του πάντας τοὺς καταγομένους ἐκ τοῦ γένους τοῦ Περσέως. Οὗτος βλέπων τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ Ἡρακλέους καὶ φοβούμενος μήπως μίαν ἡμέραν ἐκθρονισθῇ ὑπ' αὐτοῦ, ἐσκέφθη νὰ τὸν ἀφανίσῃ. Διὸ ἐπέταξεν εἰς αὐτὸν ἔργα ἐπικίνδυνα καὶ δυσκατόρθωτα νομίζων ὅτι εἰς αὐτὰ θά εὕρῃ τὸν θάνατον. Ἀλλ' ὁ Ἡρακλῆς ὅλα ταῦτα κατώρθωσε μετὰ μεγάλης εὐκολίας. Τὰ ἔργα δὲ ταῦτα ὀνομάζονται *ἄθλοι* τοῦ Ἡρακλέους καὶ εἶναι οἱ ἐξῆς δώδεκα.

1. Ἐπνιξε διὰ τῶν χειρῶν του τὸν ἐν *Νεμέα* ἀγριώτατον Λέοντα καὶ ἔφερεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Εὐρυσθέως.

2. Ἐφόνευσε τὴν πολυκέφαλον *Λερναίαν Ὑδραν*, ἣτις ἐβλαπτεν ἀνθρώπους καὶ ποίμνια. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδυσκολεύθη, διότι ἐνῶ ἔκοπτε μίαν κεφαλὴν αὐτῆς, ἀνεφύοντο δύο ὑστερον ὅμως ἕκαστε τὴν κοπτομένην, ἣτις δὲν ἀνεφύετο πλεον καὶ οὕτω κόπτων καὶ καίων ἀνὰ μίαν κατώρθωσε νὰ κόψῃ ὅλας.

3. Ἐδίωξεν ἐκ τῆς *Στυμφαλίδος λίμνης* τὰς καταστρεπτι-

κὰς *Στυμφαλίδας ὄρνιθας*, αἵτινες εἶχον ῥάμφος, πτέρυγας καὶ ὄνυχας χαλκοῦς.

4. Συνέλαβε μετὰ καταδίωξιν ἑνὸς ἔτους καὶ μετεκόμισεν εἰς Μυκῆνας ζῶσαν τὴν *ἱερὰν ἔλαφον* τῆς Ἀρτέμιδος, ἣτις εἶχε κέρατα χρυσοῦ.

5. Ἐφερὲν εἰς τὸν Εὐρυσθέα τὸν φοβερόν *Ἐρμυάρθιον κάπρον* ζῶντα.

6. Ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐκαθάρισε τοὺς *σταβλοὺς* τοῦ βασιλέως Αὐγείου ἐκ τῆς πολλῆς κόπρου. Τοῦτο δὲ κατώρθωσε μετοχετεύσας τὰ ὕδατα τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ.

7. Ἀφῆρεσε τὸν *ζωστήρα* τῆς Ἰπολύτης, βασιλίσσης τῶν Ἀμαζόνων, ἀφοῦ ἐφόνευσεν αὐτήν.

8. Ἠρπασε τὰ *χρυσὰ μῆλα* ἐκ τοῦ ἐν Ἀφρικῇ κήπου τῶν Ἑσπερίδων, τὸν ὅποιον ἐφύλαττεν ἑκατογέφαλος δρῶκων.

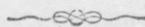
9. Συνέλαβε καὶ ἔφερε ζῶντα εἰς τὸν Εὐρυσθέα τὸν ἄγριον *ταῦρον* τῆς Κρήτης.

10. Συνέλαβε τὰς *ἀγρίας ἵππους* τοῦ Διομήδους, βασιλέως τῶν Θρᾷκῶν, αἱ ὅποια ἐτρέφοντο δι' ἀνθρωπίνων κρεάτων.

11. Ἐφόνευσε τὸν *τρισώματον Γηρυνόην* τῆς Ἰσπανίας, ἀνθρωπόμορφον τέρας μὲ ἐξ χειρας, ἐξ πόδας καὶ ἐξ πτέρυγας.

12. Κατέβη εἰς Ἄθην καὶ ἀνήγαγε τὸν *τρικέφαλον κύνα Κέρβερον*, φύλακα τοῦ Ἄδου καὶ υἱὸν τοῦ *Τυφῶνος* καὶ τῆς *Ἐχίδνης*.

Ἐκτὸς τούτων ἔκαμε καὶ ἄλλα πολλὰ ἀνδραγαθήματα, τὰ ὅποια ὀνομάζονται *πάρεργα*. Ἀφοῦ ἀπέθανεν, ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ θεοὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ μετέβαλον εἰς ἀθάνατον· ὡς τοιοῦτος δὲ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐλατρεύετο.

Θησεύς.

Θησεύς, ὁ φίλος τοῦ Ἡρακλέους, ἦτο υἱὸς τοῦ Αἰγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τῆς Αἴθρας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν Τροιζῆνι εὐρισκόμενος καὶ ἰδὼν ὅτι ἡ Αἴθρα ἦτο ἔγκυος, ἔκρυψεν ὑποκάτω μιᾶς ὑπερμεγέθους πέτρας τὰ πέδιλά του καὶ τὸ ξίφος του. Ἀναχωρῶν δὲ εἰς Ἀθήνας εἶπεν εἰς τὴν Αἴθραν, εἰάν γεννηθῆ ἄρρεν, νὰ φανερώσῃ εἰς αὐτὸ τὸ μυστικὸν τοῦτο καὶ ὅταν δυνηθῆ νὰ κυλίσῃ τὴν πέτραν, τότε νὰ λάβῃ τὰ πέδιλα καὶ τὸ ξίφος καὶ νὰ μεταβῆ εἰς Ἀθήνας. Ὅτε λοιπὸν ἐγένετο δεκαεξαετής καὶ ἔμαθε τὴν παραγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἀπεκύλισε τὴν πέτραν καὶ λαβὼν τὰ κεκρυμμένα ἀπεφάσιτε νὰ μεταβῆ εἰς Ἀθήνας. Καίτοι δὲ ἡ διὰ θαλάσσης ὁδὸς ἦτο συντομωτέρα καὶ ἀκινδυνότερα, ὁ Θησεύς ἐπροτίμησε τὴν διὰ ξηρᾶς, διὰ νὰ καθαρῆσιν αὐτὴν ἀπὸ τῶν τρομερῶν κκυούργων, ἕνεκα τῶν ὁποίων δὲν ἐτόλμα κανεὶς νὰ διαβῆ.

Πορευόμενος λοιπὸν διὰ ταύτης τῆς ὁδοῦ ἐφόνευσε τὸν τρομερὸν *Σίνιν*, τὸν *πιτυοκάμπτην*, ὅστις ἐπωνομάσθη οὕτω, διότι ἐφόνευε τοὺς διαβάτας δένων αὐτοὺς ἐκ τῶν κορυφῶν δύο πιτύων, τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος ἔκαμπτε καὶ μετὰ ταῦτα ἄφινεν ἕνα λάβωσι τὴν φυσικὴν αὐτῶν θέσιν. Προχωρῶν δὲ ἐφόνευσε ἕτερον κακούργον, τὸν *Σκίρωνα*, ὅστις ἐκρήμιζε τοὺς διαβάτας ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐνὸς βράχου εἰς τὴν θάλασσαν. Μετὰ τοῦτον ἐφόνευσε τὸν *Προκρούστην*, ὅστις ἐξήπλωνε τοὺς διαβάτας ἐπὶ μιᾶς κλίνης καὶ ἐτάχνεν αὐτοὺς μέχρι θανάτου εἰάν ἦσαν μικρῶσμοι, ἢ ἔκοπτε τὰ ἐξέχοντα ἄκρα τῶν ποδῶν τῶν εἰάν ἦσαν μακρότερα τῆς κλίνης. Μετὰ ταῦτα προχωρῶν καὶ καθαρῆσιν τὴν ὁδὸν ἀπὸ τῶν κακούργων ἔφθασεν εἰς Ἀθή-

νας, όπου αναγνωρίσας αὐτὸν ὁ πατήρ, τὸν ἀνεκήρυξε διάδοχόν του.

Ὁ Θησεὺς φθίσας εἰς Ἀθήνας δὲν ἡσύχασεν, ἀλλὰ περιήρητο τὰ περίξ τῶν Ἀθηναίων φονείων κακούργους καὶ ἄγρια θηρία. Τὸ μέγιστον ὅμως πάντων τῶν κατορθωμάτων εἶναι ὅτι ἀπήλλαξε τὰς Ἀθήνας ἐνὸς φοβεροῦ φόρου, τὸν ὅποιον ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ πληρῶνωσιν εἰς τὴν Κρήτην. Ὁ φόρος οὗτος συνίστατο ἐξ ἑπτὰ παιδῶν καὶ ἑπτὰ παρθένων, οἱ ὅποιοι ἐστέλλοντο κατ' ἔτος εἰς Κρήτην καὶ ἐτρέφοντο ὑπὸ τοῦ Μινωταύρου, φοβεροῦ θηρίου. Ὁ Θησεὺς θέλων νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τούτου τοῦ φόρου, προσεφέρθη θεληματικῶς νὰ συγκαταριθμηθῇ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν παιδῶν, ἂν καὶ ὁ πατήρ του ἀπέτρεπεν αὐτόν.

Ἐμβὰς λοιπὸν εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν ἄλλων ἔφθασεν εἰς Κρήτην, ὅπου διὰ τῶν ὀδηγῶν τῆς Ἀριάδνης ἐφόνησε τὸν Μινωτάυρον καὶ οὕτως ἀπήλλαξε τὴν πατρίδα του τοῦ δεινοῦ φόρου. Ἐπιστρέφοντες δὲ ἐλησμόνησαν νὰ ἀλλάξωσι τὰ μαῦρα πανία τοῦ πλοίου, τὰ ὅποια ἔφερον εἰς σημεῖον πένθους· ὁ δὲ δυστυχῆς Αἰγέως ἕως ἐκάθητο εἰς τὴν παραλίαν, ἐπειδὴ εἶδε μακρόθεν τὸ πλοῖον μὲ μαῦρα πανία καὶ ἐνόμισεν ὅτι ὁ υἱὸς του ἔγεινε θῦμα τοῦ Μινωταύρου, ἐπνίγη εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις ἔκτοτε ὠνομάσθη *Αἰγαῖον πέλαγος*.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἂν καὶ ἔλυποῦντο διὰ τὸν θάνατον τοῦ Αἰγέως, ὑπεδέχθησαν μετὰ μεγάλης χαρᾶς τὸν Θησεῖα καὶ τὸν ἀνηγόρευσαν βασιλέα. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς βασιλείας του ὁ Θησεὺς κατώρθωσε πολλὰ καὶ καλὰ καὶ ἤνωσε τοὺς δώδεκα δήμους τῆς Ἀττικῆς εἰς μίαν πόλιν καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐνώσεως ταύτης συνέστησε τὴν ἑορτὴν τῶν *Παραθηναίων*.

Ὁ Θησεὺς ἐπιθυμῶν νὰ δοξασθῇ ἔτι περισσότερον ἐπεχεί-

ρησε και άλλα επικίνδυνα έργα. Ἔλαβε μέρος εἰς τὴν θήραν τοῦ Καλυδωνίου κάπρου, ὅστις ἔβλαπτε τὰς πεδιάδας τὰς κειμένας πλησίον τῆς πόλεως Καλυδῶνος· ἐπίσης μετέσχε τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας κλπ.

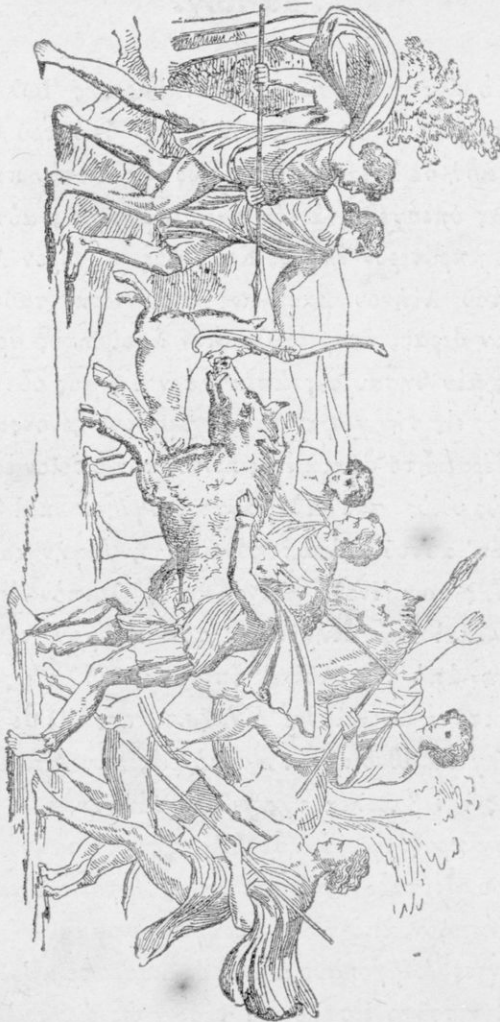
Θησεύς.

Μετὰ ταῦτα ὁμως ἐδιώχθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν νῆσον Σκυρον, ὅπου ἐδόλοφονήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῆς Λυκομήδους.

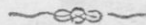
Μετὰ τὸν θάνατόν του ὁμως οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν αὐτὸν ὡς θεόν καὶ ὅτε βραδύτερον μετεκομίσθησαν ὑπὸ τοῦ Κίμωνος

τά ὅσπῃ του εἰς Ἀθήνας ἔκτισεν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ναὸν ὀνο-

θήρα τοῦ Καλνδωνίου χάπρου.

μασθέντα Θεσείον, ὅστις σώζεται μέχρι σήμερον.

Ίάσων.

Ίάσων, ὁ υἱὸς τοῦ Αἴσωνος, βασιλέως τῆς Ἰωλκοῦ (σήμερον Βώλου), ἐστερήθη τὸν πατρικὸν θρόνον ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Πελλίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰάσων ἐπιμόνως ἐζήτει τὸν πατρικὸν θρόνον, ὁ Πελλίας ὑπέσχεθη νὰ τὸν παραχωρήσῃ εἰς αὐτόν, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ φέρῃ πρότερον ἐκ τῆς Κολχίδος (σήμερον Λαζίας) τοὺς θησαυροὺς τοῦ Αἰήτου, βασιλέως τῆς χώρας ταύτης, καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας, ὅπερ ἐφύλαττεν ἀκοίμητος δράκων.

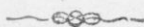
Καὶ τοὺς μὲν θησαυροὺς ἀπέκτησεν ὁ ὦμος οὗτος βασιλεὺς φονεύων τοὺς εἰς τὴν χώραν του ἐρχομένους ξένους. Τὸ δὲ χρυσόμαλλον δέρας ἦτο δέρμα ἐνὸς κριοῦ, τὸν ὅποιον ἔδωκεν ἡ Νεφέλη εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀθάμαντος, Φρίξον καὶ Ἑλλη, ἵνα ἀναβῶσιν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀποφύγωσι τὴν ὄργην καὶ ἐπιβουλὴν τῆς μητριᾶς των Ἰνούς. Ἀναβάντες λοιπὸν ἐπὶ τοῦ κριοῦ ἀνεχώρησαν καὶ ἐνῶ διήρχοντο τὸν πορθμὸν τὸν χωρίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας, ἔπεσεν ἡ Ἑλλη εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις ἔκτοτε ὠνομάσθη Ἑλλησποντος. Ὁ δὲ Φρίξος φθάσας εἰς Κολχίδα ἐθυσίασε τὸν κριὸν εἰς τὸν Δία καὶ τὸ δέρμα ἐδώρησεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς χώρας Αἰήτην.

Ὁ Ἰάσων προθύμως ἀναδεχθεὶς τὴν προσταγὴν τοῦ σκληροῦ θεοῦ του, διέταξε τὸν ναυπηγὸν Ἄργον νὰ ναυπηγήσῃ ἕν πλοῖον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τοῦ ναυπηγοῦ ὠνομάσθη Ἄργῶ καὶ οἱ ἐπιβιβάσθέντες Ἄργοι αὐταὶ καὶ ἡ ἐκστρατεία Ἄργοναυτικὴ. Εἰς τὸ πλοῖον τοῦτο εἰσῆλθεν ὁ Ἰάσων ὡς ἀρχηγὸς μετὰ πενήτηκοντα ἄλλων ἡρώων, τῶν ὁποίων ὀνομαστότεροι ἦσαν ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Πειρίθους, οἱ δύο ἀδελφοὶ Κάστωρ καὶ Πολυδέμης, ὁ Μελέαγρος, ὁ Πηλεὺς, ὁ ἄοιδὸς Ὀρφεύς,

ὅστις διὰ τῶν ἀσμάτων διέλυε τὰς διχονοίας τῶν συντρόφων καὶ ὁ ἰατρός Ἀσκληπιός.

Μετὰ πολλὰς δυσκολίας ὁ Ἴκτων ἔφθασεν εἰς Κολχίδα, ἔνθα ἠγαπήθη ὑπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ Αἰήτου, Μήδειας, ἣτις ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁδηγίας καὶ φάρμακα χρήσιμα διὰ τὸν σκοπὸν του. Διὰ τῶν φαρμάκων τούτων ὁ Ἴκτων ἀποκοιμίσας τὸν φύλακα δράκοντα ἤρπασε τὸ χρυσόμαλλον δέρας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Αἰήτου καὶ ἐπέστρεφεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν πατρίδα του ἄγων καὶ τὴν Μήδειαν, ἣν καὶ ἐνυμφεύθη. Μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Ἰωλκοῦ.

Οἰδίπους.

Λάιος, ὁ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν, ἔλαβε χρησμὸν παρὰ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, ὅτι τὸ παιδίον, τὸ ὅποιον θὰ γεννηθῆ ἐκ τῆς συζύγου του Ἰοκάστης, θὰ γείνη φονεὺς τοῦ πατρὸς του. Τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρησμοῦ φοβούμενος ὁ Λάιος, ἀμα ἐγέννησεν ἡ Ἰοκάστη, ἔλαβε τὸ νεογνὸν καὶ τρυπήσας τὰ σφυρὰ αὐτοῦ, τὸ ἐκρέμασεν εἰς ἓν δένδρον ἐπὶ τοῦ ὄρους Κιθαιρῶνος. Εὐρόντες δὲ αὐτὸ ποιμένες τινές, τὸ ἔφερον εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κορίνθου Πόλυβον, ὅστις, ἐπειδὴ ἦτο ἄτεκνος, περιποιήθη αὐτὸ καὶ τὸ υἱοθέτησε. Τὸ ὠνόμασε δὲ Οἰδίπου, ἐκ τοῦ οἰδήματος (ἐξογκώματος) τῶν ποδῶν, ὅπερ ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ σχοινοῦ.

Ὁ Οἰδίπους, ἀφοῦ ἠλικιώθη, ἐπειδὴ περιεπαίζετο ὑπὸ τῶν συνηλικιωτῶν του ὡς νόθος, ἔλαβεν ὑπόψιν περὶ τῆς κατα-

γωγῆς του. Ἐπορεύθη λοιπὸν εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἵνα ἐρωτήσῃ ποιοὶ εἶναι οἱ γνήσιοι γονεῖς του. Τὸ δὲ μαντεῖον εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του διότι θὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του καὶ θὰ νυμφευθῇ τὴν μητέρα του. Ὁ Οἰδίπους λοιπὸν ἐπειδὴ ὡς πατρίδα ἐγνώριζε τὴν Κόρινθον, διηυθύνθη πρὸς τὴν Βοιωτίαν. Καθ' ὁδὸν ἀπήντησε τὸν πατέρα του Λάκιον ἐφ' ἀμάξης μεταβαίνοντα εἰς Δελφούς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὁδὸς ἦτο στενὴ, ὁ Λάκιος προσέταξε τὸν Οἰδίπουν νὰ ὑποχωρήσῃ ἵνα διέλθῃ ἡ ἀμαξία. Ἄλλ' ὁ Οἰδίπους ἀντέστη καὶ συμπλακεῖς ἐφόρευσε καὶ τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἡνίοχον. Μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του πρὸς τὰς Θήβας.

Εἰς τὰς πύλας τῶν Θηβῶν ὑπῆρχεν ἓν τέρας, ὀνομαζόμενον Σφιγξ, μέ κεφαλὴν καὶ στήθος κόρης, σῶμα λέοντος καὶ πτέρυγας ἀετοῦ. Τὸ τέρας τοῦτο προέτεινεν εἰς τοὺς διαβάτας ἓν αἶνιγμα, καὶ ἐὰν δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ λύσωσι τοὺς ἐθανάτωνεν. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ εἶχον θανατωθῆ, Κρέων ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης ἐκήρυξεν ὅτι θὰ δώσῃ τὸν θρόνον τῶν Θηβῶν καὶ τὴν Ἰοκάστην σύζυγον εἰς ἐκείνον, ὅστις ἤθελε λύσει τὸ αἶνιγμα.

Ὅτε ὁ Οἰδίπους ἔφθασεν εἰς τὰς πύλας τῶν Θηβῶν, ἡ Σφιγξ τῷ προέτεινε τὸ ἐξῆς αἶνιγμά της «ποῖον εἶναι ἐκεῖνο τὸ ζῷον, τὸ ὁποῖον ἔχει φωνὴν καὶ τὴν μὲν πρῶταν εἶναι τετράπουν, τὴν δὲ μεσημβρίαν δίπουν, τὴν δὲ ἑσπέραν τρίπουν;». Ἐπειδὴ δὲ ὁ Οἰδίπους ἔλυσε αὐτὸ εἰπὼν ὅτι τοιοῦτον ζῷον εἶναι ὁ ἄνθρωπος, τὸ τέρας ὤρμησε νὰ φύγῃ· ἀλλ' ὁ Οἰδίπους πηδήσας ἐπ' αὐτοῦ τὸ διετρύπησε διὰ τῆς μαχαίρας του καὶ ἔπειτα κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Κρέοντος ἔλαβε τὸν θρόνον καὶ ἐνυμφεῖθη ἐν ἀγνοίᾳ τὴν μητέρα του ἐξ ἧς ἐγέννησε δύο υἱοὺς

καὶ δύο θυγατέρας, τὴν Ἰσμήνην καὶ τὴν φιλόστοργον Ἀντιγόνην, ἧτις ἀφιέρωσεν ἅπαντα τὸν βίον τῆς εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῇ τὸν τυφλὸν καὶ γέροντα πατέρα τῆς.

Ἔνεκα τοῦ ἀνοσιουργήματος τούτου συνέβη ἐν Θήβαις τρομερὸς λοιμὸς· ὁ δὲ βασιλεὺς Οἰδίπους ἠρώτησε τὸ μαντεῖον τὴν αἰτίαν τοῦ λοιμοῦ τούτου· τοῦτο δὲ εἶπεν ὅτι αἰτιὸς τῆς δυστυχίας ταύτης εἶναι ὁ ἴδιος, διότι ἔγεινε φονεὺς τοῦ πατρὸς του, σύζυγος

οἰδίπους.

τῆς μητρὸς του καὶ ἀδελφὸς τῶν τέκνων του. Γνωστοῦ γενομένου τούτου, ἡ μὲν Ἰοκάστη ἀπηχονίσαστο, ὁ δὲ Οἰδίπους ἐτύφλωσεν ἑαυτὸν καὶ ὀδηγούμενος ὑπὸ τῆς φιλοστόργου θυγατρὸς του Ἀντιγόνης ἀνεχώρησεν εἰς τὴν φιλόξενον πόλιν τῶν Ἀθηναίων, ὅπου ἀπέθανεν.

Ἀχιλλεύς.

Ἀχιλλεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως, βασιλέως τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς θεᾶς Θέτιδος, ἦτο ἥρωϊς ὅμοιος μὲ τὸν Ἡρακλέα καὶ Θησέα, διότι παῖς ἔτι ὢν ἐφόνευσε πολλὰ ἄγρια θηρία. Ἐπει-

δὴ δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐγνώριζεν ὅτι θὰ ἐφρονεῦετο, ἐὰν ἐλάμβανε μέρος εἰς τὸν τρωικὸν πόλεμον, ἐνέδυσεν αὐτὸν γυναικεῖα φορέματα καὶ τὸν ἐπεμφεν εἰς τὸν Λυκομήδην, βασιλέα τῆς Σκύρου. Ἐκεῖ δὲ ἀνετρέφετο ὡς κόρη μετὰ τῶν θυγατέρων τοῦ βασιλέως καὶ ἦτο ἀγνώριστος.

Ὁ δὲ τρωικὸς πόλεμος συνέβη διὰ τὴν ἀκόλουθον αἰτίαν. Πάρις, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, βασιλέως τῆς Τροίας, περιηγούμενος τὴν Ἑλλάδα ἦλθε καὶ εἰς τὴν Σπάρτην, τῆς ὁποίας βασιλεὺς ἦτο ὁ Μενέλαος, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐφιλοξενήθη ὡς ἔπρεπεν. Ἀλλ' ὁ Πάρις ἀντὶ τῆς εὐχαριστήσεως τὸν Μενέλαον διὰ τὴν ὑποδοχὴν, ἤρπασε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Τροίαν. Ἐκ τῆς ὕβρεως ταύτης ἠγανάκτησαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν ἄρπαγα. Αὕτη λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τοῦ τρωικοῦ πολέμου, ὅστις διήρκεσε δέκα ἔτη καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ Τρώων ἐπεμφεν εἰς τὸν ἄδην.

Ὅτε δὲ οἱ Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Τροίας, ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον, τὸ ὁποῖον ἀπεκρίθη ὅτι ἀνευ τοῦ Ἀχιλλεύως εἶναι ἀδύνατον νὰ κυριευθῇ ἡ Τροία. Ἐζήτησαν λοιπὸν αὐτὸν πανταχοῦ, ἦλθον καὶ εἰς τὴν Σκύρον ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνεύρωσιν αὐτόν. Τέλος ὅμως ἀνεκάλυψεν αὐτὸν ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης ὡς ἐξῆς.

Λαβὼν πολλὰ γυναικεῖα κοσμήματα καὶ λαμπρὰ ὄπλα ἐπαρουσιάσθη ὡς ἔμπορος εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Λυκομήδους. Καὶ ἐνῶ αἱ κόραι του παρετήρουν μετὰ προσοχῆς τὰ κοσμήματα καὶ ἐξελεγον αὐτά, ὁ Ἀχιλλεὺς ἤρπασεν ἐν ξίφος καὶ ἤρχισε νὰ κάμῃ διαφόρους ἀσκήσεις. Ἐκ τούτου γνωρίσας αὐτόν ὁ Ὀδυσσεὺς, τὸν ἐπεισε νὰ συνεχστρατεύσῃ μετὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς Τροίαν.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔλαβον μέρος οἱ ἐπισημότεροι ἄνδρες τῆς Ἑλλάδος, οἷον ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄργους καὶ τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀρχιστράτηγος ὅλου τοῦ στρατοῦ, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μενέλαος, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ὁ γλυκυλόγος Νέστωρ, βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὁ κραταῖος Λοιμῆδης, ὁ πελώριος Αἴας, ὁ υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος, ὁ δουρικλυτὸς Ἰδομενεύς, ἡγεμῶν τῶν Κρητῶν, ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ἄλλοι. Ὁ Ἀχιλλεὺς ὀδηγῶν τοὺς Μυρμιδόνιας τοῦ ἐπροξένησε τόσα κακὰ εἰς τοὺς Τρῶας, ὥστε οὗτοι ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν τειχῶν καὶ ἐκεῖθεν ἐπολέμουν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἀχιλλεὺς ὠργίσθη κατὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου Ἀγαμέμνονος καὶ δὲν ἐλάμβανε πλέον μέρος εἰς τὴν μάχην, οἱ Τρῶες ἔλαβον θάρρος καὶ ἐξερχόμενοι τῶν τειχῶν ἐμάχοντο μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐφόνευον πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, ἐν οἷς καὶ τὸν στενώτατον φίλον τοῦ Ἀχιλλεύως, Πάτροκλον. Τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ του φίλου μαθὼν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐλησμόνησε τὴν ὀργὴν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Τρῶας καὶ πρὸ πάντων τὸν ἀνδρειότατον Ἔκτορα, τὸν φονέα τοῦ Πάτροκλου. Ἐνδυσθεὶς λοιπὸν τὴν ὠραίαν πανοπλίαν του μετέβη εἰς τὴν μάχην ὅμοιος πρὸς τὸν ἀθάνατον θεὸν Ἄρην. Τοῦτον ἰδόντες οἱ Τρῶες ἐφοβήθησαν καὶ κατέφυγον ἐντὸς τοῦ τείχους, μόνος δ' ὁ Ἔκτωρ περιέμενε παρὰ τὴν πύλην τὸν φοβερόν ἄνδρα. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐχάρη καὶ ἐπιπεσὼν ὡς λέων, ἐφόνευσεν αὐτόν, καὶ μετέφερε τὸν νεκρὸν εἰς τὴν σκηνὴν του ἵνα γείνη βορὰ τῶν σκύλων.

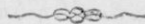
Ἵσπερον ὅμως εὐσπλαγχνισθεὶς τὸν γέροντα πατέρα Πριάμον ἀπέδωκε τὸν νεκρὸν ἵνα τὸν θάψῃ. Μετὰ ταῦτα ἐνῶ κατεδίωκε τοὺς Τρῶας, ἐκτυπήθη ὑπὸ τοῦ Πάριδος διὰ βέλους εἰς τὴν πτέρναν, ἥτις μόνον ἦτο τρωτὴ, καὶ ἀπέθανε. Τὸν

θάνατον τοῦ Ἀχιλλέως· οἱ Ἕλληνες ἐθρήνησαν ἐπὶ 17 ἡμέ-

* Ἀρης.

ρας καὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀνήγειραν ἐπὶ τῆς παραλίας μνη-
μεῖον.

Κόδρος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν.

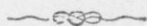
Μετὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον συνέβησαν πολλὰ καὶ μεγάλα μεταναστεύσεις ἐν Ἑλλάδι. Σημαντικωτέρα δὲ ὄλων τούτων τῶν μεταναστεύσεων εἶναι ἡ τῶν Δωριέων, κατοικούντων τὴν ὄρεινὴν καὶ ἄγονον Δωριδα. Οἱ Δωριεῖς, ἐπειδὴ ἐνόμιζον ἑαυτοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἡρακλέους καὶ νομίμους κληρονόμους μέρους τῆς Πελοποννήσου εἰσέβαλον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ διώξαντες τοὺς πρώτους κατοίκους κατέλαβον τὴν Μεσσηνίαν, Λακωνίαν καὶ Ἀργολίδα. Πολλοὶ τῶν ἐκδιωχθέντων κατέφυγον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ κτεδίδωκον αὐτοὺς οἱ Δωριεῖς.

Βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν τότε ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Μελάνθου, Κόδρος, ὅστις φιλανθρώπως φερόμενος ὑπεδέχθη τοὺς διωκομένους καὶ μετ' αὐτῶν ἀπεφάσισε νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῶν Δωριέων. Πρὶν δὲ συμπλακῶσιν ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον, τὸ ὁποῖον εἶπεν, ὅτι θὰ νικήσῃ ἐκεῖνο τὸ στράτευμα, τοῦ ὁποῖου θὰ φονευθῇ ὁ βασιλεὺς. Ἐνεκὰ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης τοῦ χρησμοῦ, ἐδόθησαν αὐστηραὶ διαταγαὶ εἰς τοὺς στρατιώτας ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων νὰ μὴ φονεύσωσι τὸν βασιλέα τῶν πολεμίων.

Ἄλλ' ὁ Κόδρος ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του. Διὸ ἐνδυθεὶς ὡς χωρικός καὶ κρατῶν ἐν δρέπανον εἰς χεῖρας εἰσήλθεν ἄγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων καὶ ἐπίτηδες ἐκτύπησεν ἓνα στρατιώτην, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἐφονεύθη. Οἱ Δωριεῖς ὡς ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν καὶ οὕτως ἐσώθησαν καὶ οἱ Δωριεῖς καὶ ἡ Ἀττικὴ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου, οἱ Ἀθηναῖοι κατήργησαν τὸ

βασιλικὸν ἀξίωμα, διότι ἐνόμιζον ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρεθῆ ἄξιος διάδοχος. Ἀντὶ δὲ βασιλέως διωρίζοντο ἄρχοντες ἰσοβίοι, καὶ πρῶτος ἐξελέγη ὁ υἱὸς τοῦ Κόδρου, *Μέδων*, μετὰ ταῦτα δὲ ἀντὶ ἰσοβίων ἐξελέγοντο δεκαετείς καὶ τέλος ἐνιαύσιοι· ἀλλ' ἀντὶ ἐνός, ἐννέα, ὧν ὁ ἀνώτερος ὠνομάζετο *Ἐπώνυμος*, διότι ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ὠνομάζετο τὸ ἔτος.

Ὅμηρος.

Ὁ ἀρχαιότερος καὶ πατὴρ τῶν ποιητῶν *Ὅμηρος* ἤκμασε περὶ τὰ 900 π. Χ. Ἡ πατρίς αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ διότι ἐπτά πόλεις ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἀποδείξωσι τὸν *Ὅμηρον* τέκνον αὐτῶν, ἐκ τούτων δὲ ἡ Σμύρνη ἢ ἡ Χίος φαίνεται πιθανωτέρα πατρίς αὐτοῦ. Ἐπίσης περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ βίου αὐτοῦ οὐδὲν εἶναι θετικὸν καὶ βέβαιον. Λέγεται δὲ ὅτι ἔκαμε πολλὰ ταξείδια εἰς Εὐρώπην, Ἀσίαν καὶ Αἴγυπτον, ὅπουθεν συνέλεξε πολλὰς καὶ διαφόρους γνώσεις. Λέγεται δὲ προσέτι ὅτι ἦτο πλούσιος καὶ ὅτι εἰσελθὼν εἰς ἓν πλοῖον διὰ νὰ ταξειδεύσῃ ἐλγαστεύθη ὑπὸ τῶν ναυτῶν καὶ ἐτυφλώθη. Μόλις δὲ σωθεὶς ἤρχισε νὰ περιέρχηται τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ψάλλων διὰ τῆς λύρας διάφορα ἄσματα.

Γνωστότατα εἶναι τὰ δύο μεγάλα καὶ θαυμαστά ποιήματά αὐτοῦ, ἡ *Ἰλιάς* καὶ ἡ *Ὀδύσεια*, τὰ ὅποια γέρων ἤδη καὶ τυφλὸς ἔψαλλε διὰ τῆς λύρας περιερχόμενος τὰς πόλεις τῆς Ἰωνίας. Καὶ ἐν μὲν τῇ *Ἰλιάδι* ψάλλει τὰς μάχας τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Τρῶας. Ἐν δὲ τῇ *Ὀδυσσεΐᾳ* ψάλλει τὰς περιπλα-

νήσεις και ταλαιπωρίας τοῦ Ὀδυσσεῶς κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ εἰς Ἴθάκην. Τὰ ποιήματα ταῦτα γέμουσιν ἀπὸ ἠθικῆς διδασκαλίας καὶ ἀρετᾶς, καὶ διὰ τοῦτο τὰ συγγράμματα τοῦ Ὀμήρου ἔθεωροῦντο καὶ ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς παρ' ἡμῖν τὸ Εὐαγγέλιον· ὁ δὲ Ὀμηρος ὠνομαζέτο θεὸς καὶ προφήτης τῶν θεῶν.

Τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου ἐψάλλοντο τὸ πρῶτον εἰς τὰς παραλίας πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὕστερον δὲ διεδόθησαν καὶ εἰς τὴν ἰδίως Ἑλλάδα καὶ ἐψάλλοντο κατὰ τεμάχια εἰς τὰς μεγάλας ἐορτὰς καὶ πανηγύρεις. Βραδύτερον δὲ ὁ Λυκοῦργος καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Πεισίστρατος τῇ βοήθειᾳ ἐξόχων πεπαιδευμένων συνήθροισαν τὰ τεμάχια ταῦτα εἰς ἓν ὅλον, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ δύο ἀριστουργήματα, τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν. ✕

Ὀμηρος.

Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης.

(888 π. X.)

Ὁ Λυκοῦργος, νεώτερος υἱὸς τοῦ ἐτέρου τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης Εὐνόμου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πρε-

σθυτέρου ἀδελφοῦ του Πολυδέκτου δικαιοματικῶς ἔλαβε τὴν βασιλείαν. Ἐπειδὴ δὲ ἔμαθεν ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ἀδελφοῦ του ἔμεινεν ἔγκυος, ἐκήρυξεν ὅτι θὰ παραδώσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸ γεννηθησόμενον, ἐάν εἶναι ἄρρεν. Καὶ τῷ ὄντι ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἐγεννήθη ἄρρεν, λαβὼν αὐτὸ ἐπαρουσίασεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ περιχαρῆς εἶπεν εἰς τοὺς παρόντας· «ὦ Σπαρτιάται, ἐγεννήθη ὑμῖν βασιλεύς». Ὠνόμασε δὲ αὐτὸ *Χαρύλαον*, ἧτοι χαρὰν τοῦ λαοῦ. Ἐκ τούτου λοιπὸν τοῦ χρόνου ἐκράτει τὴν βασιλείαν μόνον ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου ἀνεψιοῦ του.

Λυκοῦργος.

Ὁ Λυκοῦργος καίτοι ἐκυβέρνα ἐπαινετῶς καὶ δικαίως, φοβούμενος ὅμως τὰς διαβολὰς ἠναγκάσθη νὰ ἀποδημήσῃ. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν εἰς Κρήτην, ἔνθα ἐζήτησε τὰ ἔθιμα τῆς χώρας καὶ συνήγαγε τὰ κάλλιστα αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς Κρήτης μετέβη εἰς Ἰωνίαν ὅπου συνέλεξε τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου. Μετὰ πολυετῆ δὲ ἀποδημίαν προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἵνα σώσῃ τὴν πατρίδα ἐκ τῶν στάσεων καὶ τῶν ταραχῶν ἐπανῆλθεν.

Ὁ Λυκοῦργος ἐπανελθὼν ἔτυχεν ἀρίστης ὑποδοχῆς καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ πάντων διὰ τὰς γνώσεις, τὴν σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν ἔλλειψιν γραπτῶν νόμων συνέβαινον ἐν Σπάρτῃ πολλαὶ ταραχαί, ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ ἐξουσία νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸ πολίτευμα

καὶ συντάξῃ νόμους, διὸ καὶ νομοθέτης ἑπωνομάσθη· ἔθεσε δὲ τοὺς ἐξῆς νόμους.

Τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν εἶχον, ὅπως καὶ πρότερον, οἱ δύο βασιλεῖς, οἵτινες ἐν καιρῷ πολέμου ἦσαν καὶ ἀρχιστράτηγοι. Μετὰ τῶν δύο βασιλέων συνηδρίαζον καὶ 28 γέροντες ἀνω τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν καὶ ἔχοντες βίον ἀμεμπτον καὶ χρηστόν. Ἐκ τούτων ἀπετελεῖτο ἡ Γερουσία, ἣτις ἦτο τὸ ἀνώτατον δικαστήριον καὶ ὁ ἔφορος τῆς ἠθικῆς διαγωγῆς τῶν πολιτῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐξελέγησαν καὶ 5 Ἐφοροί, οἵτινες εἶχον μεγάλην δύναμιν καὶ ἐξουσίαν.

Διὰ τὴν διατηρήσῃ δὲ τὴν ἰσότητά μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἐμοίρασε μέρος μὲν τῶν γαιῶν εἰς 9000 ἴσας μερίδας, διότι τόσαι ἦσαν καὶ αἱ οἰκογένειαι τῶν Σπαρτιατῶν. Τὰς δὲ ἄλλας γαίας ἐμοίρασεν εἰς 30 χιλιάδας μερίδας καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς περιόικους ἢ Λακεδαιμονίους, οἵτινες ἦσαν μὲν ἐλεύθεροι, δὲν εἶχον ὅμως τὰ αὐτὰ δικαιώματα μὲ τοὺς κυρίως Σπαρτιάτας. Τοὺς ἀγροὺς τῶν Σπαρτιατῶν ἐκαλλιέργουν οἱ δούλοι ἢ Ἐλλῶτες, οἵτινες δὲν εἶχον ἰδικὰς τῶν γαίας. Οὐδεὶς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλῆσῃ ἢ χαρίσῃ εἰς ἄλλον τὰς γαίας του.

Διὰ τὴν ἐκδιώξῃ δὲ ἐκ τῆς Σπάρτης τὴν πλεονεξίαν, ἣτις εἶναι αἰτία πολλῶν κακῶν ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων καὶ ἀντ' αὐτῶν ἔκοψε σιδηροῦν βαρύτερον. Ὡσαύτως δὲ ἀπεδιώξεν ἐκ τῆς Σπάρτης τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν τρυφηλότητα, ἀδελφὰς τῆς πλεονεξίας.

Διὰ τὴν συνειθίσῃ δὲ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὴν ὁμόνοιαν, τὴν ἰσότητα καὶ τὴν ὀλιγάρκειαν συνέστησε τὰς κοινὰς τραπέζας, τὰς ὀνομαζομένας συσσίτια, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ συντρώγωσιν ὅλοι καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς, πλὴν τῶν εὐφρασκομένων εἰς τὸ κυνήγιον. Ἐκαστος δὲ συνεισέφερεν

ἄρισμένον ποσόν ἀλεύρου, οἴνου, τυροῦ, σύκων καὶ ἄλλων τοιούτων. Τακτικώτατον δὲ φαγητόν ἦτο ὁ μέλας ζωμός, ὅστις δὲν ἦτο μὲν πολὺ νόστιμον φαγητόν, ἀλλὰ διὰ τοῦς Σπαρτιάτας, οἵτινες ἔτρωγον αὐτὸν μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ ἀσκήσεις, ἦτο νοστιμώτατος. Μετὰ τὸ δεῖπνον διεσκέδαζον διὰ χορῶν, ἄσμάτων καὶ διηγήσεως διαφόρων προγονικῶν κατορθωμάτων, τὰ ὅποια οἱ παῖδες ἠκροῶντο προσεκτικώτατα.

Ὁ Λυκοῦργος ἐπειδὴ ἐπεθύμει νὰ ἦναι ἡ Σπάρτη πρώτη πόλις κατὰ τὰ πολεμικὰ ἐνομοθέτησεν ἵνα ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας παιδαγωγῶνται καὶ γυμνάζωνται οἱ Σπαρτιάται. Διὸ οἱ παῖδες μέχρι μὲν τοῦ ἐβδόμου ἔτους ἀπὸ τῆς γεννήσεώς των ἔμενον πλησίον τῶν μητέρων των· ἀπὸ δὲ τοῦ ἐβδόμου ἔτους ἀνελάμβανε τὴν ἀνατροφήν αὐτῶν ἡ πολιτεία πέμπουσα εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα. Ἐν αὐτοῖς ἐδιδάσκοντο τὰ ἀναγκαῖα γράμματα καὶ διάφορα σωματικὰ γυμνάσια. Ἴνα δὲ φιλοτιμῶνται οἱ νέοι, ἐτέλουν κατ' ἔτος πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ἑορτήν, καθ' ἣν οἱ νέοι ἠγωνίζοντο καὶ ἐχόρευον γυμνοί. Προσέτι δὲ ἐδιδάσκοντο θέρος καὶ χειμῶνα νὰ φορῶσι τὸ ἴδιον ἔνδυμα, νὰ περιπατῶσιν ἀνυπόδητοι, νὰ κοιμῶνται ἐπὶ καλάμων, καὶ ἐν γένει νὰ ὑπομένωσι πείναν, ψῦχος, καύσωνα κλπ. Πρὸς τούτοις νὰ σέβωνται τοῦς μεγαλειτέρους καὶ νὰ ὀμιλῶσι μόνον ὅταν ἐρωτῶνται καὶ τότε μὲ ὀλίγας λέξεις. Ἐδιδάσκοντο δὲ προσέτι νὰ λέγωσι πάντοτε τὴν ἀλήθειαν· ὅστις δὲ ἐψεύδετο ἔμαστιγοῦτο ἐνώπιον ὅλων τῶν συμμαθητῶν.

Τοιουτοτρόπως ἀνετρέφοντο ὄχι μόνον οἱ παῖδες ἀλλὰ καὶ αἱ παρθέναι διὰ νὰ γείνωσι μητέρες βρωμαλέων τέκνων καὶ γυναῖκες εὐρωστοὶ καὶ γενναῖαι. Ἡ Σπαρτιάτις μήτηρ ὅτε ἐπεμπε τὸν υἱὸν τῆς εἰς τὸν πόλεμον οὔτε ἔκλαιεν οὔτε ἐλυπεῖτο, ἀλλὰ δίδουσα τὴν ἀσπίδα τῷ ἔλεγεν «ἦ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς».

Ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους μέχρι τοῦ ἐξηκοστοῦ πάντες οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν στρατιῶται εὐπειθέστατοι καὶ γενναϊότατοι καὶ ἐφιλοτιμοῦντο τίς νὰ φανῇ ἀνδρειότερος τοῦ ἄλλου. Τὸ ν' ἀφήσῃ δὲ κανεὶς τὴν τάξιν του ἐν καιρῷ πολέμου ἢ νὰ χάσῃ τὴν ἀσπίδα του, ἐθεωρεῖτο μεγίστη ἀτιμία καὶ ὁ τοιοῦτος ὠνομάζετο τρέσαρ (δειλός).

Διὰ τῶν νόμων τούτων καὶ ἄλλων ὁ Λυκούργος ἐπίστευεν ὅτι ἡ πατρίς του ἠδύνατο νὰ προαχθῇ καὶ γαίην ἡγεμῶν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ νόμοι αὐτοῦ ἦσαν βρεῖς διὰ τοὺς πρότερον πλουσίως καὶ τρυφηλῶς ζώντας, ἐφοβεῖτο μήπως ἀναγκασθῇ νὰ μεταβάλῃ αὐτούς. Διὸ λαβὼν ὄρκον παρὰ τῆς γερουσίας καὶ τοῦ λαοῦ ὅτι δὲν θὰ μεταβάλωσι τοὺς νόμους

πρὶν ἐπιστρέψῃ, ἀνεχώρησεν εἰς ξένην γῆν καὶ ἐκεῖ ἀπέθανεν. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται ἐκτιμῶντες τὰς μεγάλας εὐεργεσίας τοῦ ἀν-

P. Keller

Νεανίας Σπαρτιᾶτης χορεύων.

δρός ἐτίμησαν αὐτὸν ὡς θεόν. Διὰ τῶν νόμων τούτων ἡ Σπάρτη ἐγένετο ἰσχυρὰ πόλις καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ Πελοπόννησος ἦτο ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης, ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἐφύλαττε τοὺς νόμους τούτους.

Ἄριστόδημος.

(Ὁ πρῶτος μεσσηνιακὸς πόλεμος 743—723 π. Χ).

Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Μεσσήνιοι ἐπειδὴ ἦσαν τῆς αὐτῆς καταγωγῆς, ἔζησαν ἐπὶ τινα ἔτη εἰρηνικῶς. Μετὰ ταῦτα ὁμως οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκ πλεονεξίας ὀρμώμενοι ἐζήτουν ἀφορμὴν νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Μεσσηνίαν καὶ κυριεύσωσι ταύτην τὴν ὠραίαν καὶ εὐφορον χώραν. Ἐκείνο δὲ τὸ ὅποιον ἐπεθύμουν καὶ ἔγεινεν. Εἷς τινα ἑορτὴν τελουμένην πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος οἱ Μεσσήνιοι ἤρπασαν τὰς παρθένους τῶν Σπαρτιατῶν ἐνῶ ἐχόρευον καὶ ἀπήγαγον αὐτάς εἰς Μεσσηνίαν διὰ νὰ τὰς νυμφευθῶσιν. Ἐκ τῆς προσβολῆς ταύτης οἱ Σπαρτιατὰι ἠγανάκτησαν καὶ ὠρίσθησαν νὰ μὴ παύσωσι τὸν πόλεμον πρὶν κυριεύσωσι τὴν Μεσσηνίαν.

Εἰσέβαλον λοιπὸν εἰς τὴν Μεσσηνίαν καὶ ἐπειδὴ ἦσαν καλῶς ἐξησκημένοι εἰς τὰ ὄπλα ἐνίκησαν πολλάκις τοὺς Μεσσηνίους. Οὗτοι δὲ μὴ δυνάμενοι ν' ἀντισταθῶσι πλέον ἀφῆκαν τὰς πόλεις καὶ κατέφυγον εἰς τὴν ὄχυράν Ἰθώμην ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἄριστοδήμου.

Ὁ Ἄριστόδημος ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας καταγόμενος, ὑπερήσπισεν ἐπὶ τινα χρόνον τὸ φρούριον τῆς Ἰθώμης μετὰ μεγάλῃς γενναιότητος. Ἵσπερον ὁμως ἐπειδὴ ἐστενοχωροῦντο πολὺ, συνεβουλεύθησαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, τί νὰ κά-

μωσι διὰ τὴν σωθῶσι. Τὸ μαντεῖον συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ θυσιάσωσιν εἰς τοὺς καταχθονίους θεοὺς μίαν κόρην ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Τὸν χρησμὸν τοῦτον ἀκούσας ὁ Ἀριστοδῆμος προσέφερε τὴν ἰδίαν του κόρην χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν θυσίαν ταύτην οἱ Μεσσήνιοι πιστεύοντες εἰς τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς μερικὰς μάχας, εἰς μίαν τῶν ὑποίων ἐφονεύθη καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Μεσσηνίων *Εὐφάης*. Ἀντὶ τούτου ἐξελέγη ὁ Ἀριστοδῆμος καὶ ἐπὶ τινα χρόνον διηύθυνε τὸν πόλεμον νικηφόρος. Ἀλλ' ἡ εὐτυχία αὕτη δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, διότι οἱ Σπαρτιαῖται εἰσέβαλον μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ καὶ ἐστενοχώρησαν πολὺ τοὺς Μεσσηνίους.

Ὁ δὲ Ἀριστοδῆμος βλέπων ὅτι ματαίως ἐθυσίασε τὴν κόρην του, ἦν συχνάκις ἔβλεπε καθ' ὕπνον μαυροφοροῦσαν ἀπήλπτισε καὶ μεταθὰς ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς θυγατρὸς του κῆτοκτόνησε. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστοδήμου ἡ Ἰθώμη ἔπασε καὶ οἱ Μεσσήνιοι ἔγειναν δοῦλοι τῶν Σπαρτιατῶν. Οὕτω λοιπὸν ἐτελείωσεν ὁ πρῶτος μεσσηνιακὸς πόλεμος (723 π. X.)

Ἀριστομένης.

(Δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος 685—668 π. X.)

Οἱ Μεσσήνιοι μὴ δυνάμενοι νὰ υποφέρωσι πλέον τὴν δουλείαν καὶ προτιμῶντες ν' ἀποθάνωσιν ἢ νὰ ζῶσι δοῦλοι μετὰ 40 ἔτη ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Ὑποκινητῆς

δὲ καὶ ἀρχηγὸς ταύτης τῆς ἐπαναστάσεως ἦτο ὁ ἦρωας Ἄριστομένης, καταγόμενος ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ ὀδηγῶν τοὺς Μεσσηνίους ἐνίκησε πολλάκις τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἔπραξεν ἔργα τολμηρὰ καὶ θαυμάσια. Ἡμέραν τινὰ ἀνεχώρησε μόνος καὶ διὰ τῶν ὁρέων εἰσῆλθεν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς Σπάρτην, ὅπου ἐκρέμασεν ἀσπίδα εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς μὲ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν· Ἄριστομένης ἀφιερώνει ταύτην τὴν ἀσπίδα ἐκ τῶν λαφύρων τῶν Λακεδεμονίων».

Οἱ Σπαρτιάται καταπλαγέντες διὰ τὴν τόλμην τοῦ ἀνδρὸς συνεβουλεύθησαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ὅπερ συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ ζητήσωσιν ἀρχηγὸν παρὰ τῶν Ἀθηναίων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, μὴ θέλοντες ν' ἀπειθήσωσιν εἰς τὸν θεόν, ἔπεμψαν χωλὸν τινα διδάσκαλον, ὀνομαζόμενον *Τυρταῖον*. Οὗτος ὅμως ἦτο πολὺ εὐφυῆς ποιητὴς καὶ διὰ τῶν ᾠμάτων του ἐνεθάρρυνε τοὺς Σπαρτιάτας καὶ τοὺς προέτρεψεν εἰς ὁμόνοιαν.

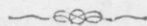
Οἱ Σπαρτιάται ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τῶν ᾠμάτων τοῦ *Τυρταίου* ὤρμησαν κατὰ τῶν Μεσσηνίων, ἀλλ' ἐνίκηθησαν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς *Στενυκλάρου* καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου Ἀριστομένου. Ὅτε δὲ ὁ Ἀριστομένης ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς μάχης, αἱ γυναῖκες ὑπεδέχοντο τὸν σωτῆρα μὲ ἀνθοδέσμας καὶ ᾄσματα.

Μετὰ ταῦτα ὅμως αἱ Μεσσηνιοὶ ἐνίκηθησαν διὰ προδοσίας τοῦ βασιλέως τῶν Ἀρχάδων καὶ ὁ Ἀριστομένης μετὰ τῶν Μεσσηνίων ἀπεσύρθη εἰς τὸ ὄρος τῆς *Εἴρας*. Ἐκ τοῦ ὄρους τούτου πολλάκις εἰσέβαλλεν εἰς τὴν Λακωνίαν καὶ ἐλεηλάτει αὐτήν. Ἄλλ' εἰς μίαν ἐκ τούτων τῶν ἐπιδρομῶν συνελήφθη αἰχμάλωτος μετ' ἄλλων καὶ ἐρρίφθη εἰς τι βράθρον, ὀνομαζόμενον *Καιάδας*. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀριστομένης ἐρρίφθη τελευταῖος ἐσώθη, διότι τὸ ὕψος ἕνεκα τῶν πτωμάτων τῶν ἄλλων εἶχε

μετριασθῆ. Ἐνῶ δὲ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας κεκαλυμμένος διὰ τοῦ μανθίου του περιέμενε τὸν θάνατον, ἤκουσε κτύπον. Ἀποκαλύψας δὲ τὴν κεφαλὴν του εἶδεν ἀλώπεκα, ἣτις εἶχεν εἰσελθεῖ διὰ τινος ὀπῆς νὰ φάγῃ πτώματα. Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν εἰς αὐτὸν ἤρπασεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς καὶ ἀκολουθῶν αὐτὴν ἔφθασεν εἰς μίαν μικρὰν ὀπῆν, δι' ἧς ἐξῆλθε καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Εἴραν.

Μετὰ ταῦτα ἔβλαψε μεγάλως τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ τελευταῖον βλέπων ὅτι ἦτο ἀδύνατος ἢ ὑπερκόσπισις τῆς Εἴρας παρέλαθε τοὺς Μεσσηνίους καὶ ἀνεχώρησεν. Ἐκ τῶν Μεσσηνίων ἄλλοι μὲν ἔμειναν ἐν Ἑλλάδι, ἄλλοι δὲ μετέβησαν εἰς Σικελίαν καὶ κατόκησαν ἐν πόλει, ἣτις ἀπ' αὐτῶν ὠνομάσθη *Μεσσήνη*. Ὁ δὲ Ἀριστομένης οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο ἢ πῶς νὰ ἐκδικηθῆ τοὺς Σπαρτιάτας. Διὸ καὶ εὐχαρίστως ἔδωκε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Ῥόδου, ἐλπίζων παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. Ταῦτα δὲ σκεπτόμενος μετέβη εἰς Ῥόδον, ὅπου μετ' ὀλίγον ἀσθενήσας ἀπέθανε.

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος.

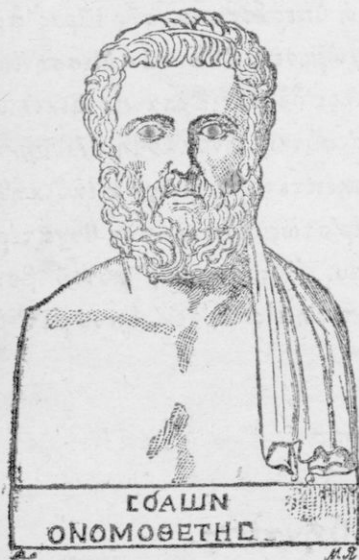
(640 π. Χ.)

Ἐνῶ ἐν Πελοποννήσῳ ἤκμαζε καὶ προέκοπτε τὸ βασίλειον τῆς Σπάρτης, ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου ἤρχισε νὰ λαμβάνη πολλὴν δύναμιν ἄλλη πόλις, αἱ Ἀθῆναι, τῶν ὁποίων βασιλεὺς εἶχε χρηματίσει ὁ Κόδρος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου, ὡς εἶδομεν, κατηργήθη τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα ἐν Ἀθήναις καὶ ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ ἀνετέθη

εις ἄρχοντας πρῶτον μὲν ἰσοβίους, ἔπειτα δὲ δεκαετείς καὶ τέλος ἐνιαυσίους ἐννέα, ὧν ὁ ἀνώτερος ὠνομάζετο Ἐπώνυμος ἄρχων. Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τούτου τοῦ πολιτεύματος, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον γραπτοὶ νόμοι προστατεύοντες τοὺς πτωχοὺς, οἱ πλούσιοι κατέθλιβον αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔκαμνον δούλους, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη των. Ἐνεκα τούτου συχνάκις συνέβαινον ἐν Ἀθήναις στάσεις καὶ ταρχαί.

Ταῦτα βλέποντες οἱ πλούσιοι καὶ θέλοντες νὰ προλάβωσι

Σόλων ὁ νομοθέτης.

τὰ κακὰ ἀποτελέσματα ἀνέθεσαν εἰς τὸν ἄρχοντα Δράκοντα (624 π. Χ.) νὰ συγγράψῃ νόμους. Ἄλλ' ὁ Δράκων, ἐπειδὴ ἦτο πλούσιος, ἔγραψε νόμους, οἱ ὅποιοι τοὺς μὲν πλουσίους ἐπροστάτευον, ἄλλα δὲ τὰ ἐγκλήματα ἐτιμῶρουν μὲ τὴν ἰδίαν τιμωρίαν, τὸν θάνατον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ τηρήσωσι τοὺς αὐστηροτάτους τούτους νόμους, περιέπεσον πάλιν εἰς τὴν προτέραν ταρχὴν καὶ ἀταξίαν.

Τὴν τοιαύτην κακὴν καταστασιν βλέποντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν τῷ 594 π. Χ. τὸν Σόλωνα ἐπώνυμον ἄρχοντα καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτὸν νὰ συγγράψῃ νόμους.

Ὁ Σόλων ἦτο υἱὸς τοῦ Ἐξηκεστίδου καὶ ἀπόγονος τοῦ βασιλέως Κόδρου, τοῦ προσφιλεστάτου εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Σόλων παῖς ὧν ἔλαβε τὴν πρέπουσαν παιδείαν καὶ ἀνατροφὴν,

ὅτε δὲ ἡλικιώθη ἐπεχείρησε πολλὰ καὶ μακρυνὰ ταξείδια, ἐξ ὧν ἀπέκτησε πολλὰς γνώσεις. Ἦτο δὲ φιλελευθέρου, διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε·

γηράσκω ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

Τὸν πλοῦτον οὔτε ἠγάπα οὔτε ἐθαύμαζε, διὸ καὶ ἔλεγε·

*Χρήματα θέλω νὰ ἔχω· ἀλλὰ ν' ἀποκτήσω ἀδίκως
τοῦτο δὲν θέλω· ποιῆ ἔρχεται πάντ' ἀσφαλῆς.*

Ἔνεκα δὲ τῆς μεγάλῃς παιδείας καὶ τῆς σοφίας, ἣν ἔδειξεν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις, κατετάχθη μεταξὺ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες ἦσαν *Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Περίανδρος ὁ Κορίνθιος, Χείλων ὁ Λακεδαιμόνιος, Πιπτακὸς ὁ Μιτυληναῖος, Βίας ὁ Πριηνεὺς, Κλεόβουλος ὁ Ῥόδιος καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος.*

Ὁ Σόλων φιλελευθέρωτατα φερόμενος ἀνεκούφισε τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ τὰ πρὸς τοὺς πλουσίους χρεῖα των· τοῦτο δὲ κατάρθωσεν ἄνευ μεγάλῃς ζημίας τῶν πλουσίων ὑψώσας τὴν τιμὴν τοῦ νομίσματος· ὁ νόμος οὗτος ὠνομάσθη *Σεισάχθεια*. Διὰ τοῦ νόμου τούτου ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς ὅλας τὰς οἰκογενείας, αἵτινες εἶχον γεῖνει κτῆμα τῶν πλουσίων ἔνεκα τῶν χρεῶν. Διέταξε δὲ νὰ μὴ ἔχη πλέον τὸ δικαίωμα κανεὶς νὰ ὑπεθηκεύῃ τὸ ἄτομόν του ἵνα δανεισθῇ χρήματα. Διήρσε τοὺς κατοίκους εἰς τέσσαρας τάξεις καὶ προσδιώρισεν εἰς ἐκάστην τάξιν τοὺς φόρους καὶ τὰς κοινὰς ὑπηρεσίας. Ἔδωκε μεγίστην πολιτικὴν δύναμιν εἰς τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου, οὔτινος δικασταὶ ἐγίνοντο μόνον οἱ ἄρχοντες οἱ δεῖξαντες βίον ἐνάρετον.

Ὁ Σόλων ἐφρόντισε προσέτι καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν, ἀλλ' ὅχι ὡς ὁ Λυκοῦργος. Τὰ παιδιά ἐπέμποντο εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα, ἔνθα ἐδιδάσκοντο γράμματα, μουσικὴν καὶ

γυμναστικήν. Ὅσακις δὲ παρήκουον ἢ δὲν ἐσέβοντο τοὺς πρεσβυτέρους ἐτιμωροῦντο αὐστηρότατα. Πᾶς υἱὸς ἦτο ὑπόχρεως νὰ περιποιῆται καὶ γηροκομῆ τὸς γέροντας γονεῖς του, εἰ δὲ μὴ, ἐθεωρεῖτο ἄτιμος καὶ ἐστερεῖτο τὰ πολιτικὰ δικαιώματά του.

Ἀπὸ τοῦ 20 ἔτους ἐγίνοντο στρατιῶται καὶ ὠρίζοντο νὰ μάχωνται ὑπὲρ πατρίδος μέχρι θανάτου.

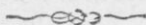
Ὁ Σόλων ἐφρόντισε καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως τῶν γυναικῶν, διορίσας γυναικονόμους καὶ γυναικوكόσμους.

Ὁ Σόλων ἀφοῦ ἔγραψε τοὺς νόμους τούτους καὶ ὤρκισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ μεταβάλωσιν αὐτοὺς ἐπὶ δεκαετίαν ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν. Περιερχόμενος δὲ τὰς διαφόρους χῶρας ἦλθε καὶ εἰς τὸν Κροῖσον, βασιλέα τῆς Λυδίας, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπαιρόμενον διὰ τὰ πλοῦτη του, εἶπε τὸ ἀξιωμανημόνευτον λόγιον «Μηδένα πρὸ τελευτῆς μακάριζε».

Μετὰ δεκαετῆ ἀποδημίαν ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἰδὼν ὅτι ὁ Πεισίστρατος καταπατήσας τοὺς νόμους του ἐγένετο τύραννος τῶν Ἀθηνῶν, παρεκίνει τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῶν ἐξῆς στίχων νὰ διώξωσιν αὐτόν·

*Ἐξ ἀναδρίας ἐὰν εἰς δεινὰ ἐνεπέσετε τόσα
μὴ συναιτίους αὐτῶν λέγετε, μὴ τοὺς θεούς.*

Ἄλλ' οἱ λόγοι του δὲν εἰσηκούσθησαν. Ἐκ τῆς λύπης λοιπὸν ταύτης ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 80 ἐτῶν.

Πεισίστρατος ὁ Ἀθηναῖος καὶ οἱ υἱοὶ του.

(560 π. Χ.)

Πεισίστρατος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἴπποκράτους, κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας καὶ ἦτο συγγενὴς τοῦ Σόλωνος. Ὁ Πεισίστρατος ἦτο πεπροικισμένος διὰ πολλῶν ἀρετῶν, ἦτο ὀξύουρος, δραστήριος, πρᾶξος καὶ φιλανθρωπότατος, καὶ διὰ τοῦτο ἠγαπάτο ὑπὸ πάντων τῶν πολιτῶν. Εἶχεν ὅμως καὶ τὸ μέγα ἑλάττωμα τῆς φιλοδοξίας, ὑπὸ τῆς ὁποίας ὠθεύμενος ἐξεμεταλλεύθη τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ καὶ κατώρθωσε διὰ μέσων οὐχὶ τιμίων νὰ γείνη τύραννος τῶν Ἀθηνῶν, ζῶντος ἔτι τοῦ Σόλωνος. Ὁ Σόλων πολλάκις πικρῶς ἐπέπληξε τὸν Πεισίστρατον διὰ τὴν παράνομον ταύτην πράξιν, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη. Οὐχ ἦτον ὅμως ὁ Πεισίστρατος ἐσέβετο τὸν Σόλωνα καὶ ζῶντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ἐφύλαξεν ὅλους τοὺς νόμους του.

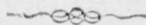
Ὁ Πεισίστρατος ἂν καὶ ἐκυβέρνηα ἐπεικῶς καὶ δικαίως, εἶχεν ὅμως ἰσχυροὺς ἀντιπάλους, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐδώχθη. Τῇ βοηθείᾳ ὅμως τῶν φίλων του ἐπανῆλθε καὶ διέμεινε τύραννος μέχρι θανάτου.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἀρχῆς του οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο, παρὰ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τῶν Ἀθηνῶν. Οὗτος ἐκαλλώπισε τὰς Ἀθήνας διὰ δημοσίων οἰκοδομῶν, πρῶτος συνέστησε δημοσίαν βιβλιοθήκην καὶ συνέλεξε τῇ βοηθείᾳ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν τὰ ἀθάνατα ποιήματα τοῦ Ὀμήρου. Ἐπροστάτευσεν τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὴν παιδείαν. Ἀπέθανεν δὲ εὐχαριστημένος διότι κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ τὰς Ἀθήνας πόλιν εὐδαίμονα.

Μετά τὸν θάνατον τοῦ Πεισιστράτου διεδέχθησαν τὴν ἀρχὴν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἰππίας καὶ Ἰππαρχος, ἐξ ὧν ὁ τελευταῖος ἦτο ἀνὴρ φρόνιμος, φιλόμουςος καὶ φιλόκθρωπος. Καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ κατ' ἀρχάς μιμούμενοι τὸν πατέρα ἐκυβέρνησαν καλῶς, ἐκαλλώπισαν τὴν πόλιν καὶ προσεκάλεσαν εἰς Ἀθήνας τοὺς ὀνομαστοτέρους τεχνίτας καὶ ποιητάς.

Ἄλλ' ὅσον καλὴ καὶ ἀν ἦτο ἡ κυβέρνησις των δὲν ἠύχαρ-
 σται τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι ἐπεθύμουν τὴν δημοκρατίαν
 καὶ ἐζήτουν εὐκαιρίαν νὰ διώξωσιν αὐτούς. Τὴν εὐκαιρίαν ταύ-
 την παρέσχεν ὁ Ἰππαρχος ἐπειδὴ ἐδίωξεν ἕκ τινος πανηγύρεως
 τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀρμόδιου. Οὗτος συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ
 στενοῦ φίλου του Ἀριστογείτονος συνώμοσε νὰ φονεύσῃ τοὺς
 τυράννους. Καιροφυλακτήσαντες λοιπὸν τὴν ἑορτὴν τῶν Πανα-
 θηναίων ἐφόνευσαν μόνον τὸν Ἰππαρχον, διότι ὁ Ἰππίας δὲν
 παρευρίσκετο εἰς τὸ ἴδιον μέρος. Οἱ δύο φίλοι συνελήφθησαν
 καὶ ἐφονεύθησαν· συνελήφθη δὲ καὶ μίαν νεάνισ, Λεαίνα ὀνομα-
 ζόμενη, ἣτις ἐγνώριζε τὴν συνωμοσίαν καὶ ἐτέθη ὑπὸ ἀνάκρι-
 σιν καὶ βασάνους ἵνα φανερῶσῃ καὶ τοὺς ἄλλους συνωμώτας.
 Αὕτη δὲ φοβουμένη μήπως τῆς δικυφύγῃ λέξις τις, ἀπέκοψε
 διὰ τῶν ὀδόντων τὴν γλῶσσαν της καὶ ἔμεινεν ἀλαλος. Ἐπει-
 δὴ δὲ ὁ Ἰππίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του ἐκυβέρνα
 ὡμῶς ἐδίωχθη καὶ κατέφυγεν εἰς τὸν Δαρεῖον βασιλέα τῆς Περ-
 σίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίας πρὸς τιμὴν
 τῶν δύο φίλων ἔστησαν ἀνδριάντας καὶ ἔψαλλον ἄσματα κατὰ
 τὰς μεγάλας ἑορτάς· ὁμοίως δὲ ἐτίμησαν καὶ τὴν Λεαίναν δι'
 ἀγάλματος λεαίνης.

Κλεισθένης ὁ Ἀθηναῖος.

(510 π. X.)

Κλεισθένης, ὁ υἱὸς τοῦ Μεγακλείου καὶ τῆς Ἀγαρίστης, μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίας ἐν Ἀθήναις ἐγκολπωθεὶς τὴν δημοκρατικὴν μερίδα ἐξελέγη ἐπώνυμος ἄρχων, καὶ ἔδωκε πολλὰ προνόμια εἰς τὸν λαόν. Οὗτος ἐπέκλεισε πολὺ πρὸς τοὺς ἀριστοκρατικούς, οἵτινες περιεφρόνου τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ δήμου καὶ ἤθελον νὰ ἐπαναφέρωσι τὸ ἀριστοκρατικὸν πολιτεύμα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύναντο μόνοι τῶν νὰ κατορθώωσι τὰ σχέδιά των, προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν τοὺς Σπαρτιάτας, οἵτινες ἤθελον νὰ ἐπαναφέρωσι τὸν Ἰππῖαν τύραννον.

Τοῦτο μαθὼν ὁ δῆμος ἀντετάχθη διὰ τῶν ὄπλων καὶ διώξας τοὺς Σπαρτιάτας ἀνεκάλεσε τὸν ἐξόριστον Κλεισθένην. Οὗτος ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν εἰσήγαγε πολλὰς μεταρρυθμίσεις καὶ τὸν ὄστρακισμόν· ἦτο δὲ ὁ ὄστρακισμὸς δεκαετῆς ἐξορία ἀνδρῶν ἰσχυρῶν καὶ ἐπικινδύνων εἰς τὴν πολιτείαν. Ἐγένετο δὲ ὡς ἐξῆς. Ὀρισμένην τιὰ ἐποχὴν συνηθροίζετο ὁ δῆμος καὶ ἕκαστος τῶν πολιτῶν ἔγραφεν ἐπὶ ὄστράκου τὸ ὄνομα ἐκείνου, τὸν ὅποιον ἕκαστος ἐθεώρει ἐπικίνδυνον καὶ τὸ ἔρριπτεν εἰς ἓν κιβώτιον. Μετὰ ταῦτα ἠριθμοῦντο τὰ ὄστρακα καὶ ἂν ἐπὶ 6000 ἢ περισσοτέρων ἦτο γεγραμμένον τὸ ἴδιον ὄνομα, τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο ἔπρεπεν ἐντὸς 10 ἡμερῶν νὰ φύγῃ ἐξ Ἀθηνῶν. Αὕτη δὲ ἡ ἐξορία δὲν ἐθεωρεῖτο οὔτε ὡς τιμωρία οὔτε ὡς ἀτιμία καὶ σπανίως ἐξετελεῖτο.

Ὁ Κλεισθένης διὰ τῶν φρονίμων μεταρρυθμίσεων διέδωκε τὴν εὐπορίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν κα-

τοίκων και κατέστησε τὰς Ἀθήνας πόλιν ἰσχυράν, ὅπως οἱ ἀμέσως συμβάντες περσικοὶ πόλεμοι ἀπέδειξαν τοῦτο.

Μιλτιάδης ὁ Ἀθηναῖος.

(535 π. Χ.)

Μετὰ τὴν ἀνασύστασιν τῆς δημοκρατίας αἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκτησαν μεγάλην δύναμιν, συνέστησαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ κατώρθωσαν μεγάλας πράξεις.

Μία δὲ ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων πράξεων, δι' ἧς ἐδοξάσθησαν αἱ Ἀθηναῖοι, εἶναι ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μιλτιάδου (490 π. Χ.).

Ὁ Μιλτιάδης, ὁ υἱὸς τοῦ Κίμωνος, ἦτο ἀνὴρ στρατηγικὸς καὶ ἡγαπᾶτο λίαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ἦτο δὲ ἐχθρὸς τῶν Περσῶν καὶ μάλιστα τοῦ Δαρείου, ὅτε ὁ Δαρεῖος ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν, ὁ Μιλτιάδης διατρίβων τότε ἐν Θράκῃ ἐνθα εἶχε κτήματα, ἀναγκασθεὶς νὰ συνεχοστρατεύσῃ μετὰ τοῦ Δαρείου, συνεβούλευσε τοὺς Ἕλληνας νὰ κόψωσι τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰστρου

(Δουνάβεως) γέφυραν, ἵνα μὴ ἐπιστρέψωσι πλέον οἱ Πέρσαι. Μὴ εἰσακουσθεὶς ὁμως ἐφοβήθη νὰ μείνῃ ἐκεῖ καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας.

Δαρεῖος, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἀφοῦ ἐπέστρεψεν ἐκ Σκυ-

Μιλτιάδης.

θίας καθυπέταξεν ὅλας τὰς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑλληνικὰς πόλεις, ἐσκέπτετο νὰ κυριεύσῃ καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ μάλιστα τὰς Ἀθήνας. Ἦτο δὲ λίαν παρωργισμένος κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔνεκα τοῦ Μιλτιάδου, καὶ πρὸ πάντων διότι ἐδοῦθησαν τοὺς ἐπαναστατήσαντας κατ' αὐτοῦ Μιλησίους καὶ ἔκαυσαν τὰς Σάρδεις. Τὴν ὄργην δὲ τοῦ Δαρείου κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἠρέθιζεν ἔτι μᾶλλον καὶ ὁ Ἴππίας, ὅστις ἐπεθύμει νὰ γείνη πάλιν τύραννος τῶν Ἀθηνῶν. Ἔστειλε λοιπὸν τὸν γαμβρὸν τοῦ Μαρδόνιον μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ μέγα μέρος τοῦ στόλου τοῦ διεφθέρη ὑπὸ τρικυμίας, ἐπέστρεψεν ἄπρακτος.

Ὁ Δαρείος ἐκ τῆς πρώτης ταύτης ἀποτυχίας δὲν ἀπέβαλε τὸ θάρρος, ἀλλὰ διέταξε νὰ γείνωσι μεγάλαι προπαρασκευαῖ πεζικαὶ καὶ ναυτικαὶ. Συγχρόνως δὲ ἐπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυκας διὰ νὰ ζητήσωσιν, εἰς ἔνδειξιν ὑποταγῆς, γῆν καὶ ὕδωρ. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι πόλεις φοβούμεναι ἔδωσαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σπαρτιάται ὄχι μόνον περιεφρόνησαν αὐτοὺς ἀλλὰ τοὺς ἔρριψαν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι εἰς βράθρον, οἱ δὲ Σπαρτιάται εἰς φρέαρ.

Τὴν ὕβριν ταύτην μαθὼν ὁ Δαρείος ἐξαπέστειλε τὴν ἀνοίξιν τοῦ 490 π. Χ. 110 χιλιάδας στρατιωτῶν, ὧν στρατηγοὶ μὲν ἦσαν ὁ Δάτις καὶ Ἀρταφέρνης, ὁδηγὸς δὲ ὁ Ἴππίας. Ὁ πολυαριθμὸς οὗτος στρατὸς καθυποτάξας πάσας τὰς πόλεις κατὰ τὴν διάβασίν του ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ὀλίγον ἀπέχουσαν τῶν Ἀθηνῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μαθόντες τὴν ἀφίξιν τῶν Περσῶν εἰς Μαραθῶνα ἐφοβήθησαν οὐκ ὀλίγον, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ παρατάξωσι περισσοτέρας τῶν 10 χιλιάδων ἀνδρῶν. Ἐπεμψαν λοι-

πὸν εἰς Σπάρτην ζητοῦντες βοήθειαν· οὗτοι δὲ ἐφάνησαν μὲν πρόθυμοι νὰ πέμψωσι βοήθειαν, ὄχι ὁμῶς ἀμέσως, διότι ἀκόμη δὲν ἦτο πανσέληνος καὶ νόμος τις ἀπαράχρατος ἐκώλυεν αὐτοὺς νὰ ἐκστρατεύωσι πρὸ τῆς πανσελήνου.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔχοντες στερεὰν ἀπόφασιν νὰ τολμήσωσι τὰ πάντα, ἐπεμψαν 10000 ἄνδρας, μεθ' ὧν ἠνώθησαν καὶ 1000 Πλαταιεῖς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν δέκα στρατηγῶν, ὧν ἐμπειρότερος ἦτο ὁ Μιλτιάδης. Οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοί, βλέποντες ὅτι ὁ Μιλτιάδης ἦτο ἀνώτερος πάντων, μεθυσίαν τῆς φιλοτιμίας των παρεχώρησαν τὴν ἀρχιστρατηγίαν των εἰς αὐτόν.

Ὁ Μιλτιάδης τὴν πρωίαν τῆς 29 Σεπτεμβρίου 490 π. Χ. ἀφοῦ παρέταξε τὸν στρατὸν ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς μάχης. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ὤρμησαν κατὰ τῶν ἐχθῶν μετὰ τοσαύτην ὀρμὴν ὥστε μετ' ὀλίγον ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ τοὺς κατεδίωξαν μέχρι τῶν πλοίων φονεύοντες. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ διεκρίθησαν διὰ τὴν ἀνδρίαν ὁ Ἀριστείδης, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ ἀτρόμητος Κιναιγεῖρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου. Οὗτος βλέπων ὅτι ἐν περσικὸν πλοῖον ἦτο ἕτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ ἐκράτησεν αὐτὸ διὰ τῆς μιᾶς χειρός. Ἄλλ' ἐπειδὴ τοῦ ἔκοψαν αὐτὴν οἱ ἐν τῷ πλοίῳ, τὸ ἐκράτησε διὰ τῆς ἄλλης. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ ἔκοψαν καὶ ταύτην, τὸ ἐκράτησε διὰ τῶν ὀδόντων, καὶ τότε τοῦ ἔκοψαν τὴν κεφαλὴν. Ἄλλος δὲ τις Ἀθηναῖος, ὀνομαζόμενος *Εὐκλῆς*, ἐπιθυμῶν πρῶτος ν' ἀναγγεῖλῃ τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν τῆς νίκης ἔτρεξεν, ἂν καὶ κατάκοπος ὑπὸ τῆς μάχης, εἰς Ἀθήνας. Ὅτε δὲ ἔφθασε μόλις ἐπρόφθασε νὰ εἴπῃ «Χαίρετε, νενικήκαμεν» καὶ ἐξέπνευσεν.

Οἱ Πέρσαι εἰσελθόντες εἰς τὰ πλοῖα ἐπλευσαν πρὸς τὸ Φάληρον μετὰ τὴν ἰδέαν νὰ κυριεύσωσι τὰς Ἀθήνας, πρὶν ἢ φθά-

σώσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τοῦ Μαραθῶνος. Ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ὑποπεύσαντες τοῦτο ἤλθον τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς Ἀθήνας, ἀφήσαντες εἰς τὸν Μαραθῶνα τὸν Ἀριστείδην μετ' ὀλίγων ἀνδρῶν πρὸς φύλαξιν τῶν λαφύρων. Ὡς δὲ οἱ Πέρσαι εἶδον αὐτοὺς καὶ ἐκεῖ, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ἀσίαν. Μόλις δὲ ἐτελείωσεν ἡ μάχη ἤλθον καὶ οἱ ἐκ Σπάρτης σταλέντες πρὸς βοήθειαν, οἵτινες μαθόντες τὴν νίκην συνεχάρησαν μὲν τοὺς Ἀθηναίους διὰ ταύτην, ἐξέφρασαν ὅμως τὴν λύπην των διότι δὲν ἐπρόφθασαν καὶ αὐτοὶ νὰ λάβωσι μέρος.

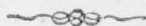
Μαραθωνομάχος.

Μετὰ τὴν μάχην οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν μεγάλως τὸν Μιλτιάδην καὶ τοὺς Μαραθωνομάχους, διότι ἐν μὲν τῷ Μαραθῶνι ἔστησαν στήλας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔγραψαν τὰ ὀνόματα τῶν πε-

σόντων, ἐν Ἀθήναις δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ Μιλτιάδου καὶ τῶν ἄλλων ἐζωγραφήθη ἐν τῇ Παικίλῃ Στοῶ ἡ μάχη τοῦ Μαραθῶνος, ἐν ἣ παρίστατο ὁ Μιλτιάδης ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ.

Ἄλλ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἐχάρη ὁ Μιλτιάδης τὴν τιμὴν ταύτην· διότι λαβὼν στόλον καὶ χρήματα χωρὶς νὰ εἴπῃ τὸν σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας ἐπολιόρκησε τὴν Πάρον, μὴ δυνθεὶς δὲ νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν κατηγορήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ὅτι ἐδωροδοκῆθη. Καίπερ δὲ πληγωμένος εἰς τὸν μηρὸν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ σταθῇ ὄρθιος ἐφέρθη εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπου δικασθεὶς καταδικάσθη εἰς μέγα χρηματικὸν πρόστιμον. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ πληρώσῃ ἐρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπου ἀπέθανεν ἐκ τῆς πληγῆς, ἣν εἶχεν εἰς τὸν μηρὸν του καὶ ἐκ τῆς λύπης διὰ τὴν ἀδικον καταδίκην του.

Τὸ χρηματικὸν δὲ πρόστιμον ἐπλήρωσε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ *Κίμων*.

Δεωνίδας ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

(530 π. Χ.)

Ὁ Δαρεῖος μαθὼν τὴν ἥτταν τοῦ στρατοῦ του ὠργίσθη κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτῶν μετὰ πολυκρινοτέρου στρατοῦ. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν προπαρασκευῶν ἀπέθανεν ἀφήςας διάδοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ *Ξέρξην*. Οὗτος δὲ συνεχίζων τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του ἔδωκε διαταγὰς νὰ γείνωσι μεγάλαι παρασκευαί. Μετὰ τετραετεῖς δὲ περίπου παρασκευὰς τὴν ἀνοιξίν τοῦ 481 ἐξεκίνησεν ὁ ἀπειράριθμος στρατὸς ἐκ τῆς Ἀσίας, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ξέρξου. Καὶ ὁ

μὲν πεζικὸς στρατὸς διελθὼν τὸν Ἑλλήσποντον ἐπὶ γεφύρας κατασκευασθείσης ἐπίτηδες εἰσῆλθεν εἰς τὴν Θράκην, ὁπότεν λεηλατῶν καὶ καταστρέφων ἔφθασεν εἰς Θεσσαλίαν, ὃ δὲ στόλος παραπλέων προσωρμίσθη εἰς τὴν θεσσαλικὴν Μαγνησίαν.

Ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ εἰδήσις τῆς εἰσβολῆς τῶν Περσῶν αἱ μὲν περισσότεραι πόλεις ἐκ φόβου δὲν ἦσαν προθυμοὶ νὰ κινδυνεύσωσιν, ὀλίγαι δὲ καὶ μάλιστα αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη ἀπεφάσισαν νὰ κινδυνεύσωσι τὸν ἔγχατον κίνδυνον ὑπὲρ σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος.

Συσκευθέντες λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἀπεφάσισαν τὸν μὲν στόλον νὰ πέμψωσιν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, πεζικὸν δὲ στρατὸν εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν τῶν Περσῶν. Ἀρχιστράτηγος δὲ τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ ἐξελέγη ὁ τολμηρὸς καὶ γενναϊότατος υἱὸς τοῦ Ἀναξανδρίδου, Λεωνίδα, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης πεντηκονταετῆς τὴν ἡλικίαν. Οὗτος λαβὼν 300 ἐκλεκτοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἄλλους Ἕλληνας περὶ τὰς 7,000 ἦλθε καὶ κατέλαβε τὰς Θερμοπύλας. Μόλις δὲ οὗτοι κατέλαβον τὸ στενὸν καὶ οἱ Πέρσαι κατεκάλυψαν τὰς πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας.

Τόσον δὲ πολλοὶ ἦσαν ὥστε χωρικός τις ἰδὼν τὸ ἄπειρον πλῆθος αὐτῶν εἶπε πρὸς τὸν Λεωνίδα «τὰ βέλη τῶν Περσῶν θὰ κρύπτωσι τὸν ἥλιον», ὃ δὲ ἀτρόμητος Λεωνίδας ἀπεκρίθη «τόσῳ καλλίτερον, διότι θὰ μαχώμεθα ἐν τῇ σκιᾷ». Οὕτω λοιπὸν ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀταράχως περιέμενον τὴν ἡμέραν τῆς μάχης.

Ὁ δὲ Ξέρξης φθάσας εἰς Θερμοπύλας δὲν ἐπετέθη ἀμέσως, ἀλλὰ περιέμεινε τέσσαρας ἡμέρας, διότι ἠλπίζεν ὅτι ἐκ φόβου θὰ ἐγκαταλίπωσι τὰ στενὰ οἱ Ἕλληνες. Ἀλλ' ἠπατήθη, διότι οἱ Ἕλληνες ἀταράχως ἐγυμνάζοντο καὶ ἐκτενίζοντο τὰς κό-

μας. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ξέρξης ἔπεμψε διαταγὴν εἰς τὸν Λεωνίδα ἵνα παραδώσῃ τὰ ὄπλα· ὁ δὲ Λεωνίδας ἀπεκρίθη λακωνικώτατα· «Μολὼν λαβέ», Ἔλα νὰ τὰ πάρῃς.

Ἐκ τῆς περιφρονητικῆς ταύτης ἀπαντήσεως ὀργισθεὶς ὁ Ξέρξης ἔπεμψε τοὺς ἐκλεκτοτέρους ἐκ τοῦ περσικοῦ στρατοῦ ἵνα συλλάβωσι τοὺς Ἕλληνας καὶ φέρωσιν αὐτοὺς ζῶντας ἐνώπιόν του. Ἄλλ' οὗτοι ἀφοῦ ἀφῆκαν πολλοὺς νεκροὺς ἐπέστρεψαν ἀπρακτοί. Μετὰ ταῦτα ἔπεμψε τὸ σῶμα τῶν ἀθανάτων, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἔπαθον τὰ ἴδια. Τότε ἐννοήσας ὁ Ξέρξης ὅτι εἶχε πολλοὺς μὲν ἀνθρώπους ἀλλ' ὀλίγους ἀνδρας, περιέπεσεν εἰς λύπην καὶ ἀπορίαν.

Ἄλλ' ἐνῷ εὕρισκετο εἰς τοιαύτην ἀπορίαν ἦλθε πρὸς αὐτὸν εἰς Ἕλληνα, Μαλιεύς τὴν πατρίδα, ὀνομαζόμενος Ἐφιάλτης, ὅστις ὑπὸ τῆς φιλοχρηματίας κινούμενος εἶπεν εἰς τὸν Ξέρξην ὅτι ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Πέρσας διὰ τινος ἄλλης ὀρεινῆς ὁδοῦ, ἣν ἐφύλαττον οἱ Φωκεῖς. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ξέρξης ἐχάρη καὶ ἀνταμείψας βασιλικῶς τὸν προδότην, ἔπεμψε σὺν αὐτῷ σῶμα ἐπιλέκτων, οἵτινες νυκτὸς πορευόμενοι διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης περιεκύκλωσαν τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ Λεωνίδας μαθὼν τὴν προδοσίαν πρὶν περικυκλωθῆ, τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας ἀπέπεμψεν ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην περίστασιν, ἐκράτησε δὲ μόνον τοὺς 300 Σπαρτιάτας, διότι κατὰ τοὺς Σπαρτιατικοὺς νόμους ἔπρεπε νὰ ἀποθάνωσιν, ὅπου ἐτάχθησαν. Μετ' αὐτῶν δὲ ἔμειναν καὶ ὀλίγοι Θεσπιεῖς καὶ Θηβαῖοι, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ συναποθάνωσιν.

Ὅτε δὲ περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου οἱ Πέρσαι ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν πανταχόθεν, ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀφοῦ ἐγευμάτισαν τὸ τελευταῖον γεῦμα, ἐξῆλθον εἰς εὐρύτερον μέρος ἵνα ἔχωσι πλειοτέρους ἐχθροὺς ἔμπροσθέν των. Ἐδῶ δὲ μα-

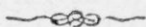
χόμενοι γενναίως ἐφόνευσαν πλείστους. Τέλος ὁμως ἔπεσεν ὁ Λεωνίδας. Τότε δὲ οἱ ἑναπολειφθέντες μαχόμενοι μὲ συντετριμμένα ξίφη καὶ δόρατα περὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Λεωνίδου, ἔπεσον, ἀποδείξαντες ὅτι ἡ ἀνδρία καὶ φιλοπατρία τῶν ὀλίγων νικᾷ τὰ ἄπειρα πλήθη.

Ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς μόνος ἐσώθη ὁ Ἀριστόδημος, ὅστις πρὸ τῆς περικυκλώσεως εἶχε φύγει διότι εἶχε πάθει τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐπανελθὼν ὁμως εἰς Σπάρτην δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ διότι ἔθεωρεῖτο ἄτιμος καὶ οὐδεὶς ὠμίλει μετ' αὐτοῦ. Μετὰ ἓν ἔτος ὁμως ἀπέπλυνε τὴν ἀτιμίαν του εἰς τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην πολεμήσας ὡς γνήσιος Σπαρτιατῆς.

Μετὰ τὴν ἑνδοξὸν ταύτην μάχην, ἐν ᾗ ἐφονεύθησαν 20000 Πέρσαι, οἱ Ἕλληνας, πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων ἀνήγειραν μνημεῖον, ἐφ' οὗ ἐπέγραψαν·

«ὦ ξένοι, ἀνάγγειλον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ὅτι εἴμεθα ἐδῶ θαμμένοι, πειθόμενοι εἰς τοὺς νόμους ἐκείνων».

Ἐπεσχέθησαν δὲ γενναίαν ἀμοιβὴν εἰς ἐκείνον, ὅστις ἤθελε φωνεῖσθαι τὸν προδότην Ἐφιάλτην.

Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος.

(528—464 π. Χ.)

Θεμιστοκλῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Νεοκλέους, κατήγετο ἐξ ἀρχαίας μὲν καὶ πλουσίας οἰκογενείας ἀλλ' ὄχι καὶ πολὺ ἐπιφανοῦς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ οἰκογένειά του ἦτο εὖπορος, ἐξεπαιδεύθη καλῶς. Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἦτο πολὺ ὀρμητικὸς καὶ φιλόδοξος καὶ ὅτε ἐτελείωνε τὰ μαθήματά του, δὲν ἔμενεν ἀργός, οὔτε ἔπαιζεν, ἀλλὰ συνέταττε λόγους. Διὸ καὶ εἰς ἓκ τῶν διδασκάλων

τῷ ἔλεγεν «ὦ παῖ, σὺ θὰ γείνης ἢ μέγα καλὸν ἢ μέγα κακόν». Ἦτο δὲ πεπροικισμένος μὲ μεγάλην ὀξύνοϊαν, εὐτολμίαν καὶ φιλοπατρίαν. Νεὸς ἔτι ὢν ἐστάλη στρατηγὸς τῆς φυλῆς του εἰς τὸν Μαραθῶνα ὅπου διεκρίθη διὰ τὴν γενναιότητά του. Μετὰ τὴν μάχην δὲ τοῦ Μαραθῶνος ἐφαίνετο πάντοτε σκυθρωπὸς καὶ τὰς νύκτας δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῆ. Εἰς δὲ τοὺς ἔρω- τῶντας τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἀνησυχίας ἔλεγεν «δὲν μ' ἀ- φίνει τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου νὰ ἴσυχάσω».

Θεμιστοκλῆς.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Θεμιστοκλῆς ἀ- νεμίχθη ἑνωρὶς εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ ἕνεκα τῶν πολλῶν προτερη- μάτων του προσεῖλκυσε τὴν ἀγά- πην τοῦ δήμου. Ἐπειδὴ δὲ προέ- βλεπεν ὅτι τὴν ἐν Μαραθῶνι μά- χην θὰ ἠκολούθουν ἄλλοι μεγα- λείτεροι ἀγῶνες, συνεβούλευσε τοὺς Ἀθηναίους ν' αὐξήσωσι τὸν στό- λον. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ σχέδιά του, τὰ ὅποια δὲν ἦσαν πάντοτε δί- καια, ἀντέπραττεν ὁ μαραθωνομά- χος Ἀριστείδης κατώρθωσεν ἵνα ἐξοστρακισθῆ ὑπὸ τοῦ δήμου. Ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τὰς πολλὰς στρατηγικὰς ἀρετὰς ἐξε-

λέγη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου, ἐνῶ τὴν ἀρχιστρατηγεῖαν ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου εἶχεν ὁ Σπαρτιάτης *Εἰρουβιάδης*, ἀν καὶ οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον πλοῖα πολὺ ὀλιγώτερα τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ εἰδήσις ὅτι ὁ Λεωνίδαῶν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐφρονεῦθησαν καὶ ὅτι οἱ Πέρσαι κατεπλημμύρησαν τὴν κυρίως Ἑλλάδα, ὁ μὲν στόλος τῶν Ἑλλήνων κατέπλευσεν εἰς τὴν Σαλαμίνα, ὁ δὲ πεζικός στρατός ἀπεσύρθη εἰς τὸν Ἴσθμόν τῆς Κορίνθου καὶ ἐτείχιζεν αὐτόν. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς βλέπων ὅτι οἱ Πέρσαι λεηλατοῦντες καὶ καίοντες ἐπλησίαζον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀνέβη εἰς Ἀθήνας καὶ κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πόλιν, καὶ καταφύγωσιν εἰς ἀσφαλές μέρος. Ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐγκατέλιπον τοὺς ναοὺς καὶ τὰς οἰκίας των καὶ κατήρχοντο εἰς Πειραιᾶ ἦν συγκινητικωτάτη ἢ μᾶλλον σπαραξικάρδιος. Τίς δὲν ἤθελε συγκινηθῆ βλέπων τοὺς γέροντας ν' ἀποχωρίζωνται τὰ τέκνα των, τὰς συζύγους τοὺς συζύγους των καὶ τὰς ἀδελφὰς τοὺς ἀδελφούς, ἀνευ ἐλπίδος νὰ ἐπανίδωσιν ἀλλήλους; Καὶ αὐτὰ τὰ οἰκιακὰ ζῶα διὰ τῶν συγκινητικῶν φωνῶν των ἐδείκνυον τὴν λύπην των. Εἰς κύων τοῦ Ξανθίππου βλέπων τὸν κύριόν του εἰσερχόμενον εἰς τὸ πολεμικὸν πλοῖον ἐπήδησεν εἰς τὴν θάλασσαν. Κολυμβῶν δὲ παρὰ τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς Σαλαμίνα ὅπου ἐκ τοῦ καμάτου ἀπέθανεν ἀμέσως ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὴν ξηράν. Καὶ οἱ μὲν γέροντες, αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες κατέφυγον εἰς Σαλαμίνα, Τροιζήνα καὶ Ἀΐγιαν, ἔνθα ἐφιλοξενήθησαν, οἱ δὲ δυνάμειοι νὰ φέρωσιν ὅπλα εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα. Μόνον ὀλίγοι πτωχοὶ καὶ γέροντες δὲν ἠθέλησαν ν' ἀφήσωσι τοὺς ναοὺς καὶ τὰς οἰκίας των.

Μόλις ἐκενώθη ἡ πόλις καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ξέρξης καταστρέφων καὶ καίων ναοὺς καὶ οἰκίας, ὁ δὲ περσικὸς στόλος εἶχε προσορμισθῆ εἰς τὸ Φάληρον. Ἐνῶ δὲ ταῦτα συνέβαινον ἐν Ἀθήναις, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ καταλλήλοτέρου μέρους πρὸς ναυμαχίαν. Ἀλλ' ἐνῶ συνεζή-

τουν περί τούτου καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἔπρεπε νὰ ναυμαχήσωσι περί τὸν Ἴσθμόν, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς καὶ ὀλίγοι ἄλλοι εἰς τὴν Σαλαμίνα, ἀνήγγειλέ τις ὅτι οἱ Πέρσαι κκτέλαβον τὰς Ἀθήνας καὶ κατέκαυσαν τὴν Ἀκρόπολιν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ συνεδριάζοντες τοσοῦτον ἐφοβήθησαν, ὥστε διέλυσαν τὴν συνεδρίασιν καὶ ἠτοιμάζοντο ν' ἀναχωρήσωσι τὴν νύκτα. Ἀλλ' ὁ συνετὸς Θεμιστοκλῆς ἐπειδὴ εἶχε πεποιθήσιν ὅτι μόνον ἐν τῇ στενῇ θαλάσῃ τῆς Σαλαμίνας ἠδύναντο νὰ ναυμαχήσωσιν ἐπιτυχῶς, ἔτρεξεν εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον Εὐρυβιάδην καὶ ἐπροσπάθει νὰ μεταπείσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Εὐρυβιάδης ὀργισθεὶς ὕψωσε τὴν ῥάβδον ἵνα τὸν κτυπήσῃ· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς μόνον τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος συλλογιζόμενος εἶπε «Πάταξον μὲν, ἀκουσον δέ». Συγχρόνως δὲ ἐφοβήρισεν αὐτὸν ἐπίτηδες ὅτι θὰ ἀναχωρήσῃ μὲ ὅλον τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων εἰς Ἰταλίαν. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Εὐρυβιάδης καὶ φοβηθεὶς μήπως τῷ ὄντι ἀναχωρήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπεφάσισε νὰ ναυμαχήσωσιν εἰς Σαλαμίνα.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο μήπως πάλιν μεταβάλλωσι γνώμην ἐμηχανεύθη τὸ ἐξῆς· Ἐπεμφε τὸν παιδαγωγὸν τῶν τέκνων τοῦ Σίγκκινον εἰς τὸν Ξέρξην ἵνα τῷ εἴπῃ, ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς ἀγαπῶν τοὺς Πέρσας συμβουλεύει αὐτοὺς νὰ ἐπιτεθῶσιν ἀμέσως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι σκοπεύουσι νὰ φύγωσιν. Ὁ Ξέρξης νομίσας ταῦτα ἀληθῆ ἐχάρη καὶ διέταξε νὰ καταλάβωσιν ὅλους τοὺς πόρους τῆς θαλάσσης τῆς Σαλαμίνας ἵνα μὴ φύγωσιν οἱ Ἕλληνες.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, ὁ Ἀριστείδης, ὅστις ἦτο ἐξωστρακισμένος εἰς Αἴγιναν, ἰδὼν τὴν περικύκλωσιν τοῦ ἐχθροῦ, ἤλθε τὴν νύκτα διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν πλοίων καὶ ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τὸν Θεμιστοκλέα· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς θυμώσας τὴν

καλοκἀγαθίαν τοῦ ἀνδρός, παρεκάλεισεν αὐτὸν ν' ἀναγγεῖλῃ ταῦτα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς, οἵτινες ἀκούσαντες ταῦτα παρσκευάζοντο διὰ τὴν ναυμαχίαν.

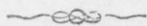
Τὴν πρωίαν λοιπὸν τῆς 23 Σεπτεμβρίου τοῦ 480 π. Χ. οἱ Ἕλληνες ἀφ' οὐ ἐθυσίασιν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἔψαλαν παιᾶνα ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν μετὰ μεγάλης τόλμης. Ἡ ναυμαχία ἦτο πεισματωδεστάτη, διότι καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Πέρσαι ἠγωνίσθησαν γενναίως. Τελευταῖον ὅμως οἱ Ἕλληνες καὶ πρὸ πάντων οἱ Ἀθηναῖοι ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν. Ἐν τῇ καταδιώξει ἡ βασίλισσα τῆς Καρίας καὶ σύμμαχος τῶν Περσῶν Ἀρτεμισία, καταδιωκομένη ὑπὸ ἀθηναϊκοῦ πλοίου καὶ κινδυνεύουσα, κατεβύθισεν ἓν περσικὸν πλοῖον. Τοῦτο ἰδὼν ὁ πλοίαρχος τοῦ ἑλληνικοῦ πλοίου ἔπαυσε νὰ τὴν καταδιώκῃ, διότι ἐνόμισεν ὅτι ἦτο συμμαχικὸν πλοῖον. Ὁ δὲ Ξέρξης, ἔστις καθήμενος ἐπὶ ὑψηλοῦ θρόνου παρετήρει τὴν ναυμαχίαν, ἰδὼν τὴν πράξιν τῆς Ἀρτεμισίας ἀνέκραξεν· «Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασι μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες». Οὕτως οἱ Ἕλληνες μετὰ 378 πλοίων ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας ἔχοντας 1207 πλοῖα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς φοβούμενος μήπως ὁ Ξέρξης ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον ἐμήνυσεν εἰς αὐτὸν ὅτι οἱ Ἕλληνες διανοοῦνται νὰ λύσωσι τὴν γέφυραν τοῦ Ἑλλησπόντου. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ξέρξης καὶ φοβηθεὶς μήπως κλεισθῇ ἐν Ἑλλάδι, ἔσπευσε ν' ἀναχωρήσῃ ἀφήσας τὸν Μαρδόνιον μὲ 300 χιλιάδας στρατιωτῶν ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον.

Μετὰ τὴν ναυμαχίαν οἱ Ἕλληνες νῆχαρίστησαν τοὺς θεοὺς ὡς αἰτίους τῆς νίκης ταύτης καὶ ἔπεμψαν μέρος τῶν λαφύρων εἰς Δελφοὺς. Ὁληθὲ δὲ ἡ Ἑλλὰς ἐθεώρησε τὸν Θεμιστοκλέα ὡς σωτῆρά της καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν μεγάλως, ἰδίως δὲ ἡ Σπάρτη, ἣτις ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ βραβεῖον τῆς σοφίας καὶ τῆς δεξιότη-

τητος. Μετά τινα δὲ ἔτη ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὅλοι οἱ θεαταὶ ἀφῆσαντες τοὺς ἀγῶνας, παρετήρουν ἐκείνον μετὰ θαυμασμοῦ· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐκ τῆς χαρᾶς του εἶπε πρὸς τοὺς φίλους του αὐτῶρα θερίζω τοὺς καρποὺς τῶν κόπων μου».

Μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐφρόντισε περὶ τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ὀχυρώσεως τῆς ἀνοικοδομηθείσης πόλεως· ἀλλὰ τοῦτο δυσηρέστησε τοὺς Σπαρτιάτας, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ ὑπάρχη ἄλλη πόλις ἰσχυρά ὡς ἡ Σπάρτη. Ἐπειδὴ ὁμως ἐφθονεῖτο καὶ ἐμίσειτο διὰ τὴν δόξαν του, ἐξωστρακίσθη καὶ κατέφυγεν εἰς Ἄργος. Ἄλλ' ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα κατηγορήθη ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ὡς προδότης καὶ συνένοχος τοῦ Πausανίου, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν Ἀρταξέρξην, τὸν υἱὸν τοῦ Ξέρξου. Οὗτος ἠγάπησε τὸν Θεμιστοκλέα καὶ ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν τὸ εἰσόδημα τριῶν πόλεων διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ὅτε ὁμως ὁ Ἀρταξέρξης διέταξεν αὐτὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησε νὰ αὐτοκτονήσῃ εἰς ἡλικίαν 65 ἐτῶν, παρὰ νὰ φανῇ προδότης τῆς πατρίδος του καὶ ἀχάριστος πρὸς τὸν εὐεργέτην του.

Ἄριστείδης ὁ Ἀθηναῖος.

(538—467 π. X.)

Ἄριστείδης, ὁ υἱὸς τοῦ Λυσιμάχου, ἦτο κατὰ 10 ἔτη πρεσβύτερος τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὁ Ἄριστείδης εἶχε πολλὰ φυσικὰ προτερήματα, ἦτο πρᾶος, καλοκῆρατος καὶ χρηστός. Μεγίστη δὲ ἀρετὴ αὐτοῦ ἦτο ἡ δικαιοσύνη, τὴν ὁποίαν τοσοῦ-

τον ἐξετίμων οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε εἰς τὰς μεταξύ των διαφορὰς ἐπροτίμων τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ παρά τὴν τῶν δικαστῶν. Διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀρετὴν μόνος ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐπωνομάσθη δίκαιος.

Ὁ Ἀριστείδης ἐν τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ, ὣν εἰς τῶν δέκα στρατηγῶν, πρῶτος ἔδωκε τὸ παράδειγμα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους συστρατήγους, παραχωρήσας τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἐμπειρότατον Μιλτιάδην. Ἐπολέμησε δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ μετὰ πολλῆς γενναιότητος καὶ εἰς τὴν μάλλον ἐπικίνδυνον θέσιν.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην καὶ τὸν θάνατον τοῦ Μιλτιάδου ὁ Ἀριστείδης ἀνεμίχθη εἰς τὰ πολιτικά καὶ ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα χωρὶς ν' ἀποβλέπη εἰς ἔπαινον ἢ συμφέρον. Ἐπειδὴ ὅμως συνεβούλευε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ δαπανῶσιν ἀ-

φειδῶς τὰ δημόσια χρήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀντέπραπτεν εἰς τὰ σχέδια τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις εἶχεν ἰσχυροτέραν μερίδα, ἐξωστρακίσθη ὑπὸ τοῦ δήμου τῷ 484 π. Χ.

Ἐνῶ δὲ ἕκαστος πολίτης ἔγραφε τὸ ὄνομα ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ἐπικίνδυνον, εἰς χωρικὸς ἀγράμματος καὶ μὴ γνωρίζων τὸν Ἀριστείδην, πλησιάσας παρεκάλει αὐτὸν νὰ γράψῃ ἐπὶ τοῦ ὀστράκου τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστείδου. Οὗτος δὲ θαυμάσας ἠρώτησε, «καὶ τί σοι ἔκαμεν ὁ Ἀριστείδης»; ὁ δὲ χωρικὸς ἀπεκρίθη· «οὐδέν· οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ν' ἀκούω πανταχοῦ νὰ τὸν ὀνομάζωσι δίκαιον». Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀριστείδης ἔγραψεν ἀγογγύστως τὸ ὄνομά

Ἀριστείδης.

του. Ὅτε δὲ ἀνεχώρει ἐκ τῆς πατρίδος εἰς Αἴγινα νύχθη να μὴ περιπέσωσι ποτε οἱ Ἀθηναῖοι εἰς δυστυχίαν τοιαύτην, ὥστε νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην. Ὅτε δὲ ἐξ Αἰγίνης εἶδε τὴν ὑπὸ τῶν Περσῶν περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων, χωρὶς νὰ μνησικακήσῃ, ἤλθε μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του καὶ ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ πολὺ ὠφέλησεν.

Μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν οἱ Ἀθηναῖοι δυσηρεστημένοι ἐκ τῆς διοικήσεως τοῦ Θεμιστοκλέους ἀνεκάλεσαν τὸν Ἀριστείδην καὶ παρέδωσαν εἰς αὐτὸν τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας. Ὅτε δὲ τὴν ἀνοιξὶν τοῦ 479 π. Χ. ὁ Μαρδόνιος, ὅστις διεχίμασεν ἐν Θεσσαλίᾳ, ἔπεμψε πρέσβεις καὶ ἐζήτηε τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων μὲ ὄρους συμφέροντας εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οὔτοι κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἀριστείδου ἀπεκρίθησαν «ἐν ὧσιν ὁ ἥλιος πορεύεται τὴν ἰδίαν πορείαν, ἡμεῖς θέλομεν πολεμεῖ πρὸς τοὺς Πέρσας». Ἐπειδὴ δὲ ἔμαθον ταῦτα οἱ Σπαρτιᾶται καὶ ἐφοβοῦντο μήπως τοὺς ἐγκαταλίπωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπεμψαν πρέσβεις διὰ νὰ παρακαλέσωσιν αὐτοὺς νὰ μὴ συμμαχήσωσι μετὰ τῶν Περσῶν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἶπον καὶ πρὸς αὐτούς· «ἕως ὅτου καὶ εἰς μόνον Ἀθηναῖος ζῆ, ἡμεῖς δὲν θὰ συμμαχήσωμεν μὲ τοὺς Πέρσας».

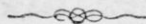
Ὁ δὲ Μαρδόνιος ἀγανακτήσας διὰ τὴν ἀγέρωχον ἀπάντησιν τῶν Ἀθηναίων εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀττικὴν λεηλατῶν καὶ καταστρέφων. Τοῦτο μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ βλέποντες ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐβράδυνον νὰ πέμψωσι βοήθειαν ἀφῆκαν πάλιν τὴν πόλιν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα. Ὁ δὲ Μαρδόνιος εἰσελθὼν καὶ πυρπολήσας τὰς Ἀθήνας ἀπεσύρθη εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Βοιωτίας. Μετ' ὀλίγον δὲ ἔφθασαν καὶ οἱ Πελοποννήσιοι, μεθ' ὧν ἠνώθησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Ἀριστείδου καὶ ἐκίνησαν κατὰ τῶν Περσῶν. Ὑπὸ

τὴν ἀρχιστρατηγίαν δὲ τοῦ Πικυανίου, βασιλέως τῆς Σπάρτης, συνῆψαν παρὰ τὰς Πλαταιὰς μάχην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνίκησαν κατὰ κράτος τοὺς Πέρσας. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ὁ Ἀριστείδης μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἔδειξε μεγάλην ἀνδρίαν.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Ἀριστείδης θέλων ν' ἀνταμείψῃ ὅλους τοὺς πολίτας διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ τόλμην, ἣν ἔδειξαν εἰς ὅλας τὰς μάχας, κατώρθωσε νὰ γείνη δεκτὸν ψήφισμα, δι' οὗ ὅλοι οἱ πολῖται εἶχον τὰ ἴδια δικαιώματα καὶ καθήκοντα. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου ὁ Ἀριστείδης ἀπέκτησε τὴν ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην ὅλου τοῦ δήμου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τοῦ ἡπίου καὶ δικαίου χαρακτῆρος ἀνύψωσε τὰς Ἀθήνας, διότι πλεῖσται πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἔγεινον σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων. Ἐπειδὴ δὲ ἐκάστη πόλις ἔχρεώσται νὰ συνεισφέρει ἢ στρατιώτας ἢ χρήματα ἢ πλοῖα διὰ τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον, ἀνέθεσαν εἰς τὸν Ἀριστείδην νὰ κανονίσῃ τὸ ἀνάλογον εἰς ἐκάστην πόλιν. Τόσον δὲ δικαίως καὶ ἀμερολήπτως ἐκανόνισε ταῦτα, ὥστε οὐδὲν παράπονον ἠκούσθη κατὰ τοῦ ἀνδρός, καὶ ἐνῶ ἠδύνατο νὰ πλουτήσῃ, ἔπαυλῆθε πενέστατος.

Ὁ Ἀριστείδης μετὰ τὴν διακανόνισιν ταύτην δὲν ἔλαβε πλέον μέρος εἰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀλλ' ἔζησε τὰ ἔσχατα τοῦ βίου του ἐν ἡσυχίᾳ τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος. Ἀπέθανε δὲ τῷ 467 τόσον πτωχός, ὥστε δὲν εἶχε οὔτε τὰ πρὸς ταφὴν ἔξοδα. Ἀλλ' ἡ πόλις τιμῶσα τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρός ἔθαψεν αὐτὸν διὰ δημοσίας δαπάνης καὶ ἐποίησε τὰς δύο θυγατέρας του καὶ ἀνήγειρε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ μνημεῖον ἐν Φαλήρῳ.

Παυσανίας ὁ Σπαρτιάτης.

Ὅτε ἐν Ἀθήναις ἐπρώτεον ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης, ἐν Σπάρτῃ ἐβασίλευεν ὁ Πausanias, υἱὸς τοῦ βασιλέως Κλεομβρότου. Ὁ Παυσανίας ἦτο ἀνὴρ εὐφυῆς μὲν καὶ μεγαλήβολος, ἀλλ' ἀσπυχοῦς χαρακτήρος καὶ εἰς ἄκρον φιλόδοξος. Διὰ τοῦτο κατὰ πρῶτον μὲν ἐδοξάσθη, ὕστερον ὁμως ἡμαύρωσε τὴν δόξαν ἣν εἶχεν ἀποκτήσει.

Ὅτε οἱ Σπαρτιάται ἔμαθον τὴν εἰσβολὴν τοῦ Μαρδονίου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπεμφαν τὸν βασιλέα Παυσανίαν μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ. Μετὰ τοῦ στρατοῦ τούτου ἠνώθησαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πελοποννήσιοι καὶ 8000 Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἀριστείδην. Οὗτοι δὲ ὅλοι συμποσούμενοι εἰς 110 χιλιάδας ἐξέλεξαν ἀρχιστράτηγον τὸν Παυσανίαν.

Οὗτος ἀκολουθῶν κατὰ πόδας τὸν Μαρδόνιον ἦλθε καὶ ἐστρατοπέδευεν ἀντικρυ τῶν Περσῶν εἰς τὴν ἐτέραν ὄχθην τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπειδὴ δὲν ἔκριναν καλὴν τὴν θέσιν ταύτην μετεστρατοπέδευσαν παρὰ τὰς Πλαταιάς, ὅπου μετεστρατοπέδευσαν καὶ οἱ Πέρσαι.

Ἐπὶ δέκα ἡμέρας οἱ δύο στρατοὶ ἐστέκοντο ἐν ἀπραξίᾳ, διότι οἱ μάντιες εἶχον προεῖπει ὅτι θὰ νικηθῇ ὅστις πρῶτος ἀρχίσῃ τὴν μάχην. Ἀλλ' ὁ Μαρδόνιος ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι οἱ Ἕλληνες καθ' ἐκάστην ἡὔξανον, ἀπεφάσισεν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ νὰ ἀρχίσῃ τὰς ἐχθροπραξίας· τοῦτο δὲ μαθόντες οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν καὶ ἀντιπαρεσκευάσθησαν.

Καὶ τῷ ὄντι τὴν πρῶϊαν ὁ Μαρδόνιος ἐπετέθη μετὰ μεγάλης ἔριμῆς καὶ οὕτω συνήφθη μάχη πεισματωδεστάτη, ἥτις ἐπὶ πολὺν χρόνον ἦτο ἀμφίρροπος. Τέλος ὁμως ἡ πειθαρχία καὶ ὁ

καλὸς ὄπλισμός τῶν Ἑλλήνων κατέβαλε τοὺς ἀτάκτως μαχομένους καὶ κακῶς ὀπλισμένους Πέρσας καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν. Ὁ δὲ Μαρδόνιος θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φυγὴν τῶν στρατιωτῶν, ὤρμησεν ὁ ἴδιος ἔφιππος, ἀλλ' ἐκεῖ ἐπληγώθη θανατηφόρως ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου *Λεωνομήτου* καὶ ἔπεσε νεκρός. Οἱ δὲ Πέρσαι ἰδόντες τὸν στρατηγὸν πεσόντα ἐτρέπησαν εἰς ἀτακτον φυγὴν καὶ κατέφυγον εἰς τὸ ὠχυρωμένον στρατοπέδον των. Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες καταδιώκοντες αὐτοὺς ὤρμησαν κατὰ τοῦ στρατοπέδου καὶ τῇ βοήθειᾳ των Ἀθηναίων ἐκυρίευσαν αὐτό.

Ἐκ τῶν 300 περίπου χιλιάδων Περσῶν ἐσώθησαν μόνον περὶ τὰς 40 χιλιάδας· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησαν 1360. Ἀυτὴ ἡ νίκη, ἣτις συνέβη τὴν 26 Σεπτεμβρίου 479 π. Χ., τοσοῦτον φόβον προὔξενησεν εἰς τοὺς Πέρσας, ὥστε μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, οὐδέποτε περσικὸς στρατὸς εἰσέβαλεν εἰς Εὐρώπην.

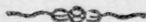
Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ ἐλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου *Λεωνομήτου* καὶ τοῦ Ἀθηναίου *Ξαρχίππου* ἐνίκησε τὸν περσικὸν στόλον ἐν *Μυκάλη* τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Μετὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν οἱ Ἕλληνες τὸ μὲν βραβεῖον τῆς ἀνδρίας ἀπέδωκαν εἰς τοὺς Πλατειαίς, τὰ δὲ ἀναρίθμητα καὶ πολυτιμώτατα λάφυρα ἐμοιράσθησαν κατὰ πόλεις, ἀφοῦ τὸ μὲν δέκατον αὐτῶν ἀφιέρωσαν εἰς τοὺς θεοὺς, εἰς δὲ τὸν Πausανίαν ἔδωσαν δεκαπλασίαν μερίδα.

Ἄλλ' ὁ Πausανίας μεθυσθεὶς ἐκ τῆς δόξης καὶ τοῦ πλοῦτου, ἔγεινεν ὑπερήφανος καὶ ὑπεροπτικὸς καὶ συνέλαβε τὴν αἰσχρὰν ἐπιθυμίαν νὰ γείνη τύραννος διὰ προδοσίας. Τὰ σχέδιά του δὲ ταῦτα ἐκορυφώθησαν ἔτι περισσώτερον, ὅτε διωρίσθη ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου καὶ ἐκυρίευσεν τὸ Βυζάντιον.

τιον καὶ ἄλλας πόλεις. Διὰ τὴν ἐπιτύχη δὲ εὐκολώτερον τὸν σκοπὸν τοῦ συνεννοήθη μὲ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, ὅστις προθύμως τῷ ὑπεσχέθη πᾶσαν βοήθειαν. Ὁ Πάυσανίας λαβὼν τοιαύτην ἀπάντησιν παρὰ τοῦ βασιλέως, ἤρχισε νὰ φέρηται ὡς Πέρσης σατράπης καὶ νὰ ἔχη σωματοφύλακας Πέρσης. Ἡ τοιαύτη ὁμῶς διαγωγή του δυσηρέστησε τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι, ἕνεκ τούτου, ἀφῆκαν τὸν Πausανίαν καὶ προσεκολλήθησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ δίκαιος Ἀριστείδης. Ἐκτοτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλαβον τὴν ἡγεμονίαν τῆς θαλάσσης.

Τὴν διαγωγὴν τοῦ Πausανίου μαθόντες οἱ Σπαρτιᾶται ἀνεκάλεσαν αὐτὸν καὶ εἰσήγαγον εἰς δίκην. Ἄλλ' ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως σαφῶν ἀποδείξεων καὶ τῆς ῥαδιουργίας καὶ δωροδοκίας κατώρθωσε νὰ ἀθωωθῆ. Ἄλλ' ὅτε πάλιν ἤρχισε νὰ συνεννοῆται μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας ἔπεσεν εἰς τὴν παγίδα. Ἐννοήσας δὲ ὅτι ἐμελλε νὰ συλληφθῆ κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ νόμον ἱερὸν δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ ἐξαγχύωσιν τινὰ διὰ τῆς βίας ἐκ τοῦ ναοῦ, ἔκλεισαν διὰ τοίχου τὴν θύραν καὶ ἀφῆρσαν τὴν στέγην. Λέγουσι δὲ ὅτι τοσοῦτον ἠγχανάκτησεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ διὰ τὴν αἰσχρὰν προδοσίαν τοῦ υἱοῦ της, ὥστε πρώτη αὐτὴ ἔθεσε τὸν πρῶτον λίθον εἰς τὸν τοίχον τῆς θύρας. Ὅτε δὲ ἐμελλε νὰ ἀποθάνῃ ὑπὸ τῆς πείνης, ἵνα μὴ μολυνθῇ ὁ ναὸς, ἐξήχθη καὶ ἀμέσως ἐξέπνευσε, τῷ 469 π. Χ.

Κίμων ὁ Ἀθηναῖος.

(510—449π. Χ.)

Ὁ Κίμων ἦτο υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου καὶ τῆς Ἥγησιπύλης. Ὁ Κίμων ἐκ νεότητος εἶχε πολλὰς ἀρετὰς, εὐγένειαν, εἰλικρίνειαν, πραότητα καὶ φιλόπατριαν· εἶχεν ὅμως καὶ τινα ἐλαττώματα, τὰ ὅποια ἐνωρὶς ἐξήλειψε διὰ τῶν συμβουλῶν τοῦ δικαίου Ἀριστείδου. Ἀνὴρ δὲ γενόμενος ὁ Κίμων εἶχε τὴν τολμὴν τοῦ πατρὸς του, τὴν σύνεσιν τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ μεγάλην δικαιοσύνην.

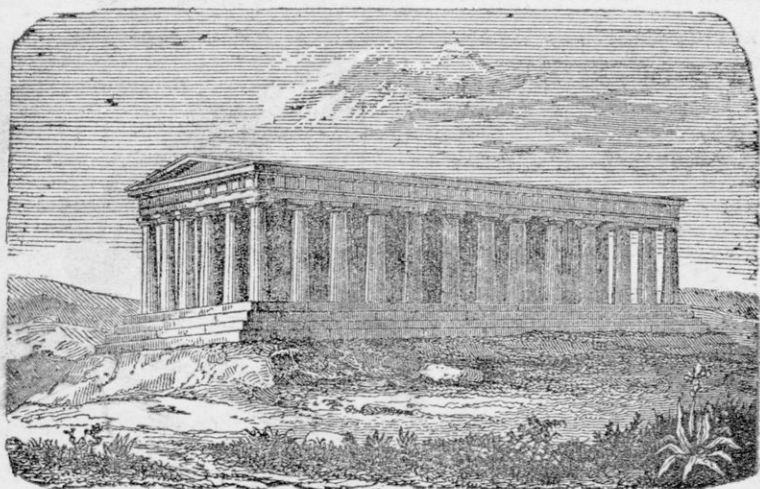
Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπροσπάθει νὰ καταπεῖσῃ τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀφήσωσι τὴν πόλιν καὶ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα, ὁ Κίμων συνετέλεσε πολὺ διὰ τῆς ἐξῆς πράξεώς του. Ἐὐθυμὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἀφιερῶσας εἰς τὸν ναὸν ἕνα ἡγαλινόν, ἔλαβε μίαν ἀσπίδα καὶ

Κίμων.

κατέβη εἰς τὴν θάλασσαν, δεικνύων διὰ τούτου ὅτι ἡ πόλις εἶχεν ἀνάγκην ναυτικοῦ καὶ ὄχι ἰππικοῦ. Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἠκολούθησαν καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι. Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίᾳ τῆς Σαλαμῖνος ἐδειξε μεγάλην ἀνδρίαν καὶ ἠγαπήθη ὑπὸ πάντων.

Μετά τινά ἔτη ὁ Κίμων ἐξελέγη μετὰ τοῦ Ἀριστείδου στρατηγὸς τοῦ στόλου καὶ διὰ τοῦ θαρραλέου καὶ εὐγενοῦς χαρακτῆρός του κατώρθωσε νὰ προσελκύσῃ πολλὰς πόλεις εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων. Ὀλίγα δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα ἀναλαβὼν μόνος τὴν ἀνωτάτην ἀρχηγίαν τοῦ στόλου, ἐξεδίωξεν ὀλοτελῶς τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς Θράκης. Ἐπειτα πλεύσας εἰς τὴν νῆσον Σκύρον ἐτιμώρησε τοὺς κατοίκους αὐτῆς, διότι διὰ τῆς πειρατείας κατέστρεφον τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου. Ἐν τῇ Σκύρῳ εὔρε τὰ ὄστᾶ τοῦ Θησεῖος καὶ τὰ μετέφερον εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἐκτίσθη λαμπρὸς ναὸς, ὀνομασθεὶς *Θησεῖον*.

Θησεῖον.

Ὅτε δὲ τὸ 469 π. Χ. οἱ Πέρσαι ἤθελον νὰ καθυποτάξωσι πάλιν τοὺς Ἕλληνας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν νήσων, ἐστάλη ὁ Κίμων μετὰ 300 πλοίων, καὶ ἐπιτεθεὶς ἐνίκησεν αὐτοὺς τρεῖς φορές τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ ἔλαβε πλουσιώτατα λάφυ-

ρα. Μετά τὴν τριπλὴν ταύτην νίκην τοῦ Κίμωνος, τοσοῦτον ἐφοβήθησαν οἱ Πέρσαι, ὥστε ἐζήτησαν εἰρήνην μὲ ὄρους πολὺ ταπεινωτικούς δι' ἑαυτούς. Ἡ ἔνδοξος αὕτη διὰ τοὺς Ἕλληνας εἰρήνην ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Κίμωνος *Κιμώνειος εἰρήνη*.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα ὁ Κίμων ἦτο ὁ μόνος ἀνὴρ, ὅστις διηύθυνε τὰ τῶν Ἀθηῶν, διότι ὁ μὲν Ἀριστείδης εἶχεν ἀποθάνει, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς εἶχεν ἐξοστρακισθῆ. Ἠγαπᾶτο δὲ καὶ ἐτιμᾶτο μεγάλως καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἀρετάς του, καὶ διότι τὴν μεγάλην περιουσίαν του μετεχειρίζετο εἰς φιλανθρωπικούς σκοπούς. Ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν κήπων του ἀφῆρεσε τοὺς φραγμούς διὰ νὰ εἰσέρχωνται οἱ πτωχοὶ καὶ λαμβάνωσιν ὀπώρας. Ἐν τῇ οἰκίᾳ του εἶχε καθ' ἐκάστην δειπνον λιτὸν μὲν ἀλλ' ἐπαρκῆς διὰ πολλοὺς διὰ νὰ τρώγωσιν οἱ πτωχοί. Ὅσάκις καθ' ὁδὸν ἀπῆντα τινὰ πενιχρὰ ἐνδεδυμένον, ἐδίδαν εἰς αὐτὸν κρυφίως ἐνδύματα καὶ χρήματα.

Ὁ Κίμων ἐφρόντισε πρὸς ταῦτοις περὶ ὀχυρώσεως καὶ καλλωπισμοῦ τῆς πόλεως. ἤρχισε τὴν οἰκοδομὴν τῶν μακρῶν τειχῶν, ἐφύτευσε πλατάνους εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ κατέστησε κατάρουτον καὶ σύσκιον τὸν κήπον τῆς Ἀκαδημίας.

Κατὰ ταύτην ὁμως τὴν ἐποχὴν ἀνεφάνη ἰσχυρὸς ἀντίπαλος τοῦ Κίμωνος, ὁ *Περικλῆς*, ὅστις κατώρθωσε νὰ διατείσῃ τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ. Συνέβη δὲ καὶ τὸ ἀκόλουθον γεγονός, ὅπερ ἐπετάχυνε τὴν πτώσιν τοῦ Κίμωνος.

Τῷ 464 π. Χ. συνέβη ἐν Σπάρτῃ τρομερὸς σεισμός, ὅστις κατηρέπωσεν ὅλας τὰς οἰκοδομὰς πλὴν πέντε οἰκιῶν καὶ ἔθαψεν ὑπὸ τὰ ἐρείπια 20 χιλιάδας κατοίκων. Ἐκ τῆς συγχύσεως καὶ ταραχῆς ἐπωφελοῦμενοι οἱ Μεσσήνιοι καὶ οἱ Ἐλλωτες ἐπανεστάτησαν καὶ ἐκήρυξαν φανερόν πόλεμον. Οἱ δὲ Σπαρ-

τιᾶται μὴ δυνάμενοι μόνοι νὰ καταβάλωσι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτησαν βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες πειθόμενοι εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ φιλολόκωνος Κίμωνος ἔπεμψαν αὐτὸν μετὰ 4 χιλιάδων ὀπλιτῶν. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι ἐγένοντο ὑποπτοὶ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, μόλις ἔφθασαν καὶ ἀπεπέμφθησαν ἐπὶ λόγῳ ὅτι δὲν ἦσαν ἀναγκαῖοι. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν ὑβριστικὴν διαγωγὴν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ αἴτιον τούτου νομίζοντες τὸν Κίμωνα, ἐξωστράχισαν αὐτὸν τῷ 461.

Ἐνεκα τῆς προσβολῆς ταύτης πόλεμος ἠγέρθη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν. Ὅτε δὲ οὗτοι ἐμάχοντο ἐν Τανάγρα, ὁ Κίμων καίπερ ἐξόριστος ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ πολεμήσῃ μετὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ δὲν τὴν ἔλαβε. Μετὰ ταῦτα ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι ἐκτιμῶντες τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρός ἀνεκάλεσαν αὐτόν. Οὗτος δὲ ἐπειδὴ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπεθύμει τὴν εἰρήνην μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων κατώρθωσε νὰ συμβιβάσῃ τὰς δύο πόλεις καὶ νὰ στρέψῃ τὴν ὀρμὴν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Περσῶν.

Λαβὼν λοιπὸν 200 πλοῖα ἐξέπλευσεν εἰς Κύπρον, ἔνθα πολιορκῶν τὸ Κίτιον ἐπληρώθη καὶ ἀπέθανε τῷ 449. Τὰ ὄσπᾶ αὐτοῦ μετεφέρθησαν εἰς Ἀθήνας ὅπου ἐτάφησαν μεγαλοπρεπέστατα καὶ ἀνηγέρθη μνημεῖον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κίμωνος ἔληξε καὶ ὁ πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμος καὶ ἤρχισεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ὁ ἐπονομασθεὶς *Πελοποννησιακός*, ὅστις ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατέστρεψε τὴν Ἑλλάδα.

Περικλῆς ὁ Ἀθηναῖος.

(494—429 π. X)

Ὁ Περικλῆς ἦτο υἱὸς τοῦ στρατηγοῦ Ξανθίππου, τοῦ νικη-
σαντος τοὺς Πέρσας ἐν τῇ Μυκάλῃ, καὶ τῆς Ἀγαρίστης, κατα-
γομένης ἐξ ἐπιφανοῦς οἴκου. Ὁ Περικλῆς ἐπροικίσθη ὑπὸ τῆς
φύσεως διὰ πολλῶν σωματικῶν

καὶ πνευματικῶν προτερημάτων.
Εἶχε σῶμα μὲν ὠραῖον καὶ ἰσχυ-
ρόν, πλὴν τῆς κεφαλῆς, ἥτις ἦτο
ὀλίγον ἐπιμήκης, ψυχὴν δὲ ζωη-
ρὰν καὶ φιλομαθῆ. Τὰ πνευματι-
κὰ δὲ ταῦτα χαρίσματα ἐκκλ-
λιέργησεν ὡς οὐδεὶς ἄλλος, διότι
ἠτύχησε νὰ ἔχη διδασκάλους
τοὺς καλλιτέρους καὶ μάλιστα
τὸν φιλόσοφον Ἀραξαγόραν, ὃν
ἐτίμα καὶ ἠγάπα λίαν. Τοιαύτην
ἀνατροφήν λαβὼν ὁ Περικλῆς ἐγεί-
νεν μέγιστος πολιτικὸς ἀνὴρ, κα-
λὸς στρατηγὸς καὶ ῥήτωρ δεινότα-
τος. Τοσαύτην δὲ δύναμιν εἶχον οἱ
λόγοι του, ὥστε ὅτε ὠμίλει προς-
εἴλκυε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν

σεβασμὸν ὅλων τῶν ἀκροατῶν του· διὰ τοῦτο δὲ ὁ λαὸς παρέ-
βαλλεν αὐτὸν πρὸς τὸν Δία καὶ τὸν ὀνόμαζεν Ὀλύμπιον. Εἰς
τοσοῦτον δὲ βαθμὸν εἶχε τὴν πραότητα καὶ τὴν ἀνεξικακίαν,
ὥστε ἐσυγχῶρει καὶ τοὺς μεγαλειτέρους ἐχθροὺς του. Ἡμέραν

Περικλῆς.

τινά εἰς βδελυρὸς νεανίας ἠκολούθει τὸν Περικλέα ὑβρίζων μέχρι τῆς οἰκίας του. Ὁ δὲ Περικλῆς ὄχι μόνον ἐσιώπα, ἀλλὰ καὶ ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν του, διέταξε τὸν ὑπηρέτην νὰ συνοδεύσῃ τὸν ὑβριστὴν μετὰ φανοῦ μέχρι τῆς κατοικίας του ἵνα μὴ πάθῃ κακὸν τι ἕνεκα τοῦ σκότους.

Ὁ Περικλῆς ἔλαβε μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ μετὰ τὸν Κίμωνα καὶ συνετάχθη μετὰ τῆς δημοκρατικῆς μερίδος. Ὅλας δὲ τὰς γνώσεις καὶ τὰς δυνάμεις του ἀφιέρωσε διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος καὶ διὰ τοῦτο ἔκτοτε εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ὁδὸν ἐβλεπέ τις αὐτὸν ἢ εἰς τὴν ἀγορᾶν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ βουλευτήριον. Σπανιώτατα παρεδέχετο πρόσκλησιν εἰς δεῖπνον ἢ εἰς ἄλλην διασκέδασιν. Μόνον εἰς σπουδαίας περιστάσεις ἀνέβαινε τὸ βῆμα διὰ νὰ ὁμιλήσῃ καὶ τότε ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι παρεσκευασμένος.

Εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον ὁ Περικλῆς ἐφάνη λιτὸς καὶ ἀνεπίληπτος. Ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐδέχετο ὀλιγαριθμοὺς φίλους, μεθ' ὧν συνεζήτει περὶ πολιτικῶν πραγμάτων. Ἐκ τῶν ὀλίγων φίλων του ἦτο καὶ ὁ σεβαστὸς διδάσκαλός του Ἀναξαγόρας, τὸν ὁποῖον εἰς πᾶσαν περίστασιν συνεβουλεύετο. Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ ταῦτα οὗτος παρημελήθη ὑπὸ τοῦ Περικλέους, τοσοῦτον ἔλυπηθη, ὥστε ἀπεφάσισε ν' ἀποθάνῃ ἐξ ἀσιτίας. Τοῦτο μαθὼν ὁ Περικλῆς ἔτρεξε πρὸς αὐτὸν καὶ μετὰ δακρύων τὸν παρικάλει νὰ μὴ τὸν στερήσῃ τῶν σοφῶν συμβουλῶν του· ὁ δὲ Ἀναξαγόρας εἶπεν «ὦ Περικλείς, ὅστις ἔχει χρεῖαν λύχνου, χύνει ἔλαιον εἰς αὐτόν».

Ὁ Περικλῆς κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν δῆμον νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν Κίμωνα. Διὰ νὰ προσελκύσῃ δὲ τὴν ἀγάπην τοῦ δήμου τῷ ἔκαμε πολλὰς δωρεὰς ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, ὅπερ μετέφερον ἐκ Δήλου εἰς Ἀθήνας καὶ παρεσκευάσε πρὸς τέρψιν τοῦ

δήμου εορτάς, πανηγύρεις καὶ δημόσια συμπόσια. Ἐκ τούτων ὅμως ἀνεπτύχθησαν μετὰ ταῦτα ἡ φυγοπονία, ἡ φιλαργυρία, ἡ ἀσωτία καὶ τὰ παρόμοια, ἕνεκα τῶν ὁποίων διεφθάρησαν τὰ ἀπλᾶ ἦθη τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐπῆλθεν ἡ κατάλυσις τῆς δημοκρατίας.

Πρὸς τούτοις ὁ Περικλῆς, ἐπειδὴ τὸ ταμεῖον ἦτο πλήρες χρημάτων, ἐπεχείρησε νὰ οἰκοδομήσῃ πολλὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα ὅπως καὶ τὴν πόλιν καλλωπίσῃ, καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐργάτας δώσῃ πόρον ζωῆς. Ἀνήγειρε τὰ μακρὰ τείχη, τὰ Προπύλαια, τὸ Ὀυδεῖον καὶ τὸν Παρθενῶνα, ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ ὁποίου τὰ σωζόμενα λείψανα διεγείρουσι τὸν θαυμασμὸν ὄλων. Ἐντὸς δὲ τοῦ Παρθενῶνος ἴστατο τὸ περίφημον ἄγαλμα τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς κατασκευασθὲν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ὑπὸ τοῦ περιφήμου καλλιτέχνου Φειδίου.

Ἐνῶ δὲ ὁ Περικλῆς ἀφειδῶς ἐδαπάνη ἐκ τοῦ συμμαχικοῦ ταμεῖου πρὸς καλλωπισμὸν τῆς πόλεως, οἱ ἐχθροὶ ἐβόων κατ' αὐτοῦ. Ὁ Περικλῆς συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς συνέλευσιν εἶπεν «ἐγὼ ἀναδέχομαι τὴν ὅλην δαπάνην, ὑπὸ τὸν ὄρον καὶ μόνον τὸ ὄνομά μου ν' ἀναγραφῆ ἐπὶ τῶν οἰκοδομημάτων»· ὁ δὲ δῆμος θαυμάσας τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ ἀνδρός, οὐ μόνον τὴν δαπάνην ἐδέχθη, ἀλλὰ καὶ ἄλλα προέτρεψεν αὐτὸν νὰ δαπανήσῃ.

Καὶ ὅχι μόνον αἱ τέχναι καὶ τὸ ἐμπόριον προώδευσαν ἐπὶ Περικλέους, ἀλλὰ καὶ ἡ μουσική, ἡ τραγωδία, ἡ κωμῳδία, ἡ ῥητορική καὶ ἡ φιλοσοφία, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔζων οἱ ὀνομαστότεροι ἄνδρες· οἷον οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ Σοφοκλῆς καὶ Εὐριπίδης, ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ὁ πατὴρ τῆς ἰατρικῆς Ἱπποκράτης, ὁ ῥήτωρ Ἀισίας, ὁ κωμικὸς ποιητὴς Ἀριστοφάνης, οἱ φιλόσοφοι Σωκράτης καὶ Ἀραξα-

γόρας καὶ οἱ καλλιτέχναι Φειδίας, Καλλιμάχης, Ἰκτίος, Μησικλῆς κλπ.

Εὐριπίδης.

Μετὰ ταῦτα ὁ Περικλῆς ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ τὰς Ἀθήνας ἡγεμόνα πάσης τῆς Ἑλλάδος ἐσκέπτετο διάφορα μέσα εἰρηνικά. Ἄλλὰ τὸ σχέδιον ἐματαιώθη ἐκ τοῦ μίσους καὶ τῆς ζηλοτυπίας τῆς Σπάρτης κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Αὕτη δὲ ἡ ζη-

λοτυπία ἐπέφερε τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅστις διήρκεσεν 27 ἔτη καὶ κατέστρεψε πλείστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Ὀνομάσθη δὲ Πελοποννησιακὸς διότι ἅπασα ἡ Πελοπόννησος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης συνεμάχησε κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ἀφοῦ ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος (431 π. Χ.) οἱ μὲν Πελοποννήσιοι μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Ἀρχιδάμου εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐλεηλάτουν αὐτήν, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατὰ συμβουλήν τοῦ Περικλέους εἶχον εἰσελθεῖ εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πέμψαντες στόλον ἐλεηλάτουν τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ὁ χειμὼν, οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν εἰς Πελοπόννησον καὶ διελύθησαν.

Τὸ δὲ ἀκόλουθον ἔαρ πάλιν οἱ Πελοποννήσιοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐλεηλάτουν τὴν χώραν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους ταύτου ἐνέσκηψεν εἰς Ἀθήνας φοβερὸς λοιμὸς, ὅστις μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας τοῦ περιφήμου ἰατροῦ Ἱπποκράτους ἔλαβε μεγάλην ἐπίτασιν, ἕνεκα τῆς μεγάλης συρροῆς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ καύσωνος καὶ τῆς ταλαιπωρίας τοῦ πολέμου. Οἱ ἄνθρωποι ἀπέθνησκον σωρηδόν, οἱ μὲν εἰς τοὺς δρόμους, οἱ δ' ἐμπροσθεν τῶν πηγῶν, ὅπου ἤρχοντο νὰ σβέσωσι τὴν φοβερὰν δίψαν των, οἱ δὲ ἐντὸς τῶν ναῶν, ὅπου προσέτρεχον ἵνα ἐπικαλεσθῶσι τοὺς θεοὺς. Ἡ νόσος αὕτη πλὴν τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων ἐπέφερε τὴν διαφθορὰν τῶν ἡθῶν, διότι οἱ ἄνθρωποι μὴ γνωρίζοντες ἂν θὰ ἔζων μέχρι τῆς αὔριον, ἐτρέποντο εἰς ἀτάκτους ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις.

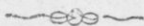
Οἱ Ἀθηναῖοι νομίζοντες αἴτιον ὄλων τούτων τῶν δεινῶν τὸν Περικλέα ἀφῆρεσαν ἀπ' αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν καὶ τὸν κατεδίκανσαν εἰς πρόστιμον 15 ταλάντων. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς

(ΕΛΛ. ΙΣΤΟΡΙΑ)

μεθ' ὅλην τὴν ἀχαριστίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰ πικρὰ πο-
τήρια τὰ ὅποια ἔπιεν ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου πολλῶν φίλων,
συγγενῶν καὶ οἰκείων, διετήρησε τὸ γενναῖον φρόνημα τῆς ψυ-
χῆς του. Ὅτε ὁμως ἐπέθετε τὸν νεκρικὸν στέφανον, κατὰ
τὴν τότε συνθήειαν, ἐπὶ τοῦ τελευταίου υἱοῦ του *Παράλου*,
ἐνικήθη ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ ἔχυσεν ἄφθονα δάκρυα.

Μετ' ὀλίγον δὲ οἱ Ἀθηναῖοι βλέποντες ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἦτο
ικανὸς ὡς ὁ Περικλῆς, ἐξέλεξαν αὐτὸν πάλιν στρατηγόν.
Ἄλλ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον διηύθυνε τὰ τῆς πόλεως, διότι προσ-
βληθεὶς καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ ἀπέθανε 429 π. Χ. δύο
ἔτη καὶ ἐξ μῆνας μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πο-
λέμου, καὶ ἐτάφη μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ Κεραμεικῷ.

Ἐνῶ δὲ οἱ φίλοι του πρὸ τῆς ἐκπνεύσεώς του ἀπηρίθμουν
τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ κατορθώματά του, ὁ Περικλῆς εἶπε πρὸς
αὐτοὺς «Διὰ τί δὲν ἀναφέρετε τὸ κἀλλιστον καὶ μέγιστον κα-
τόρθωμά μου, ὅτι ἐξ αἰτίας μου οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἐπενθη-
φόρησεν ;»

Ἀλκιδιδιάδης ὁ Ἀθηναῖος.

(450—404 π. Χ.)

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους ἀνεφάνησαν ὁ *Νίκιας*, ὁ
Δημοσθένης, ὁ *Λάμαχος* καὶ ὁ *Κλέων*, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μὲν
τρεῖς πρῶτοι ἦσαν φρόνιμοι μὲν ἄνδρες ἀλλ' ὀλίγον ἱκανοί, ὁ
δὲ *Κλέων* ἦτο βυρσοδέψης αἰσχροκερδῆς καὶ αὐθάδης, ὅστις
λαβὼν μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ ἔβλαψε μᾶλλον τὴν πατρίδα ἢ
ὠφέλησεν.

Ἄξιολογώτερος δὲ ὄλων τούτων εἶναι ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ υἱὸς τοῦ Κλεινίου καὶ τῆς Δεινομάχης, ἀνήκων πατρόθεν καὶ μητρόθεν εἰς τὰς πρώτας οἰκογενείας τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ὢν συγγενῆς τοῦ Περικλέους. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ διέπρεψεν εἰς τοὺς περσικοὺς πολέμους καὶ ἔλαβε τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρίας. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἦτο εὐφυῆς, εὐγλωττος, φιλότιμος καὶ ὠραιότατος· εἶχεν ὄμως καὶ πολλὰ ἑλαττώματα, οἷον φιλοπρωτίαν, αὐθάδειαν καὶ μεγάλην φιλοδοξίαν, ἥτις μεγάλως ἔβλαψε καὶ αὐτὸν καὶ τὴν πατρίδα του.

Ἀλκιβιάδης.

Ὁ Ἀλκιβιάδης παῖς ἔτι ὢν παρέσχε τεκμήρια τῆς μεγάλης αὐθαδείας καὶ φιλοδοξίας του. Ἡμέραν τινά, ἐνῶ ἔπαιζε μετ' ἄλλων παιδῶν ἐν τῇ ὁδῷ, ἐφάνη ἄμαξα διευθυνομένη πρὸς τὸ μέρος τοῦτο. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι παῖδες ὑπεχώρησαν ἵνα διέλθῃ ἡ ἄμαξα, αὐτὸς δὲ ἐξαπλωθεὶς εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ εἶπε πρὸς τὸν ἄμαξηλάτην· «τόλμησον νὰ περάσῃς ἐπὶ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Περικλέους». Ἄλλοτε πάλιν, ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι ὁ λαὸς οὐδόλως ὠμίλει περὶ αὐτοῦ, ἔκοψε τὴν οὐρὰν τοῦ ὠραιότητος καὶ πολυτίμου σκύλου του διὰ νὰ κινήσῃ τὴν περιέργειαν τῶν Ἀθηναίων καὶ ὁμιλῶσι περὶ αὐτοῦ. Ἄλλοτε δὲ ἐρράπισε διδάσκαλόν τινα, διότι δὲν εἶχε τὰ συγγράμματα τοῦ Ὀμήρου, τὰ ὅποια αὐτὸς ἐξετίμα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔζη καὶ ὁ φιλόσοφος Σωκράτης,

ὅστις ἠθέλησε διὰ τῶν φρονίμων συμβουλῶν του νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ἐλαττώματα τοῦ εὐφροστάτου Ἀλκιβιάδου· δὲν τὸ κατώρθωσεν ὁμως ἐντελῶς, διότι ὁ Ἀλκιβιάδης εἶχε μεγάλην περιουσίαν καὶ ἔνεκα τούτου περιεστοιχίσθη ὑπὸ πολλῶν ψευδῶν φίλων καὶ κολάκων, οἵτινες παρέσυρον αὐτὸν εἰς τὴν ἀσωτίαν καὶ ἀκολασίαν. Ὁ Σωκράτης, ἐπειδὴ ἔβλεπε τὸν Ἀλκιβιάδην ὑπερφηφανεύμενον διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς ἀγροὺς του, ἔφερον ἔμπροσθεν αὐτοῦ γεωγραφικὸν χάρτην καὶ τὸν προσέταξε νὰ εὕρῃ τὴν Ἀττικὴν. Ἀφοῦ δὲ τὴν εὕρε τὸν προσέταξε νὰ εὕρῃ καὶ τοὺς ἀγροὺς του· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδαμοῦ τοὺς εὗρισκε, τῷ εἶπε· «Λοιπὸν μεγαλοφρονεῖς διὰ τοὺς ἀγροὺς, οἱ ὅποιοι δὲν ἀποτελοῦσι κανέν μέρος τῆς γῆς;» Ὁ Ἀλκιβιάδης καίπερ ἐπιπληττόμενος ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ἠγάπα καὶ ἐσέθετο αὐτὸν καὶ ἔσωσεν αὐτὸν ἐκ τοῦ θανάτου ἐν τῇ παρά τὸ Δῆλιον μάχῃ.

Ὁ Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ ἦτο φιλόδοξος, μέγα μέρος τῆς μεγάλης περιουσίας του ἐδαπάνη εἰς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ ἱπποτροφίας· εἰς τοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας ἔπεμψεν ἑπτὰ ἄρματα καὶ τρεῖς φορὰς ἐνίκησεν.

Ὁ Ἀλκιβιάδης νέος ἔτι ἀνemieχθη εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ ἐπειδὴ ἠθελε νὰ δοξασθῇ διὰ πολεμικῶν πράξεων προέτεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ λύσωσι τὴν εἰρήνην ἣν εἶχον συνάψει πρὸς τοὺς Πελοποννησίους τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Νικίου, καὶ νὰ ἀναλάβωσι τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν. Εἰς τὰς προτάσεις ταύτας ἀντέλεγον ὅλοι οἱ φρόνιμοι καὶ πρὸ πάντων ὁ Νικίας, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθύμουν νὰ κατὰκτήσωσι τὴν ὠραίαν καὶ πλουσίαν νῆσον τῆς Σικελίας. Γενομένης δὲ δεκτῆς τῆς προτάσεως τοῦ Ἀλκιβιάδου παρεσκευάσθησαν τασαῦται καὶ το αὔται ναυτικαὶ δυνάμεις, ὁποίας οὐδέποτε ἔλ-

ληνική πόλις ἐξέπεμψε. Στρατηγοὶ δὲ ἐξελέγησαν ὁ Νικίας, ὁ Ἀάμαχος καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης (415 π. Χ.).

Ἐνῶ δὲ ὁ στόλος ἦτο ἕτοιμος πρὸς ἀπόπλουν, εὐρέθησαν τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεως περικεκομμένοι οἱ πλείστοι Ἑρμαί· ἦσαν δὲ οὗτοι τετράγωνοι στῆλαι μετὰ κεφαλῆς Ἑρμοῦ τοποθετημένοι εἰς τὰς ὁδοὺς. Τὸ γεγονός τοῦτο κατετάραξε τὴν πόλιν, διότι ἔθεωρεῖτο μεγάλη ἀσέβεια. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐπωφελοῦμενοι τὴν περίστασιν διέδωσαν ὅτι αὐτουργὸς τοῦ ἀνοσιουργήματος τούτου ἦτο ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅστις καὶ ἄλλοτε ἐφάνη ἀσεβῆς εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια. Ὁ Ἀλκιβιάδης μαθὼν τὴν συκοφαντίαν ταύτην ἐζήτηε ν' ἀπολογηθῆ, ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ του φοβούμενοι μήπως ἀθωωθῆ, ἀνέβαλον τὴν δίκην μετὰ τὴν ἐκ Σικελίας ἐπιστροφήν.

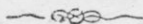
Οὕτω λοιπὸν ἀνεχώρησεν ὁ στόλος· ἀλλὰ μόλις κατέπλευσεν εἰς Σικελίαν ἔφθασε καὶ ἡ Σαλαμινία ναὺς ἵνα παραλάβῃ τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ μεταφέρῃ εἰς Ἀθήνας ἵνα δικασθῆ. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐπεβίβασθη μὲν εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἐξαπατήσας τοὺς φύλακας ἐδραπέτευσε καὶ κατέφυγεν εἰς Σπάρτην. Ἐνταῦθα διατρίβων καὶ θέλων νὰ ἐκδικηθῆ τοὺς Ἀθηναίους συνεβούλευσε τοὺς Σπαρτιάτας νὰ τειχίσωσι τὴν Δελφειαν, ὅπθθεν θὰ ἠδύναντο νὰ λεηλατῶσι τὴν Ἀττικὴν καὶ νὰ πέμψωσι βοήθειαν εἰς Σικελίαν.

Τὰς συμβουλὰς τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀκούσαντες οἱ Σπαρτιᾶται τὴν μὲν Ἀττικὴν ἐλεηλάτουν, τοὺς δ' ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναίους ἐνίκησαν εἰς διαφόρους μάχας καὶ ἐφόνευσαν τὸ πλείστον μέρος τῶν στρατιωτῶν καὶ τοὺς στρατηγοὺς αὐτῶν.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐν Σπάρτῃ διαμμένων συνεμορφώθη εὐκόλως πρὸς τὰ ἦθη καὶ τὴν διαίταν τῶν Σπαρτιατῶν, διότι καὶ τὸν μέλανα ζωμὸν εὐχαρίστως ἔτρωγε καὶ ἐπὶ σκληρῆς κλίνης κα-

τεκλίνετο. Ἄλλ' ἡ ἐντῦθα διαμονή του δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, διότι γενόμενος ὑποπτος ἐδιώχθη καὶ κατέφυγεν εἰς τὸν Τισσαφέρην, σατράπην τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὸν ὅποιον κατέπεισε νὰ γείνη σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων. Διὰ τῆς διαγωγῆς ταύτης ὁ Ἀλκιβιάδης ἔλαβεν ἀμνηστειὰν παρὰ τοῦ ἐν Σάμῳ Ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ καὶ ἐξελέγη στρατηγὸς αὐτοῦ. Τὴν στρατηγίαν δὲ λαβὼν ὁ Ἀλκιβιάδης ἐνίκησε πολλάκις τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ μάλιστα παρὰ τὴν Κύζικον, ἔνθα ἐφρονεύθη καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Μίνδαρος.

Μετὰ τούτου νίκας ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα του ἀπέπλευσεν εἰς Ἀθήνας κομίζων πολλὰ λάφυρα καὶ χρήματα. Τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἀλκιβιάδου μαθόντες οἱ πολλοὶ ἐξῆλθον εἰς προὔπνησιν αὐτοῦ καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν μετ' ἀνευφημιῶν καὶ στεφάνων. Μετὰ ταῦτα ἐξελέγη ἀρχιστράτηγος καὶ ἐξέπλευσε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, τὸν ὅποιον ἐνίκησεν εἰς πολλὰς μάχας. Ἄλλ' ἕνεκα σφάλματος τοῦ ὑποναυάρχου του Ἀντιόχου ἐγένετο ὑποπτος καὶ ἐξορισθεὶς κατέφυγεν εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον. Φοβούμενος δὲ νὰ διαμείνῃ ἐνταῦθα κατέφυγεν εἰς τὸν σατράπην Φαρνάβαζον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου τῇ προτροπῇ τῶν Σπαρτιατῶν ἐδολοφονήθη τῷ 404 π. Χ. εἰς ἡλικίαν 44 ἐτῶν.

Λύσανδρος ὁ Σπαρτιατῆς.

Οἱ Σπαρτιαῖται ἂν καὶ πολλάκις ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, δὲν κατάρθρωσαν ὅμως νὰ καταβάλωσιν αὐτοὺς ἐντελῶς, διότι εἶχον εἰσέτι ἀρκετάς δυνάμεις. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν κα-

τάρθωσαν μέχρι τούδε οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ τῶν Λακεδαιμονίων, τὸ ἐπέτυχεν ὁ ναύαρχος *Λύσανδρος*, υἱὸς τοῦ Ἀριστοκράτους καὶ ἀπόγονος τῶν Ἡρακλειδῶν. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἀνετράφη ἐν πενίχ καὶ κατὰ τοὺς αὐστηροὺς νόμους τοῦ Λυκούργου καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐγκρατὴς μὲν καὶ λιτός, ἀλλ' ὠμότατος καὶ ἄπιστος· διὸ ἔλεγεν· «ὄπου δὲν φθάνει ἡ λεοντῆ, ἐκεῖ πρέπει νὰ προστίθεται ἡ ἄλωπεκῆ».

Οὗτος τὸ πρῶτον ἐξελέγη ναύαρχος τῷ 407 π. Χ. ἐπότε οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶχον νικηθῆ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἦσαν εἰς δεινὴν θέσιν. Οὗτος ναύαρχος γενόμενος ἐπολλαπλασίασε τὸ ναυτικὸν διὰ τῶν χρημάτων ἅτινα ἐλάμβανε παρὰ τοῦ Κύρου ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας καὶ ἐνίκησε πολλάκις τοὺς Ἀθηναίους. Μετὰ ταῦτα ἐπειδὴ ἔληξεν ὁ χρόνος τῆς ναυαρχίας του ἐστάλη ἀντ' αὐτοῦ ὁ δικαιοτάτος καὶ φίλος τῆς εἰρήνης *Καλλικρατίδας*, ὅστις ναυμαχίσας παρὰ τὰς Ἀργινούσας ἐνίκηθη ἀπολέσας 70 πλοῖα καὶ τὴν ζωὴν του.

Μετὰ τὴν ἥτταν ταύτην οἱ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐζήτησαν ναύαρχον τὸν Λύσανδρον, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Σπαρτιᾶται κατὰ νόμον δὲν ἠδύναντο νὰ πέμψωσι καὶ δευτέραν φοράν τὸν ἴδιον ναύαρχον, ἐπέμψαν ναύαρχον μὲν τὸν Ἀρακόν, ὑποναύαρχον δὲ ἢ πραγματικῶς ναύαρχον τὸν Λύσανδρον. Οὗτος συναθροίσας πύσας τὰς νηῦς καὶ λαβῶν χρήματα παρὰ τοῦ Κύρου εἰσέπλευσεν εἰς Ἑλλάσποντον καὶ ἐκυρίευσε τὴν σύμμαχον τῶν Ἀθηναίων Λάμψακον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα μαθόντες τοῦτο ἔπλευσαν κατόπιν των μετὰ 180 πλοίων καὶ προσωμίσθησαν κατέναντι τῶν πολεμίων ἐν *Αἰγὸς Ποταμοῖς*. Τὴν ἀκατάλληλον ταύτην θέσιν ἰδὼν ὁ ἐξορίστος Ἀλκιβιάδης ἐκ τοῦ χωρίου ἐν ᾧ διέμενον, ἦλθε καὶ συνεβούλευσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μεταβάλλωσι θέσιν, ἀλλὰ

δὲν εἰσηκούσθη. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι πολλάκις προσ-
 κάλεσαν τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς ναυμαχίαν καὶ δὲν ἐτόλμη-
 σαν, περιφρονοῦντες αὐτοὺς ἐξήρχοντο ἐκ τῶν πλοίων καὶ διε-
 σκέδαζον. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Λύσανδρος ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν αἰφνι-
 δίως καὶ συνέλαβε πάντα τὰ πλοῖα τῶν Ἀθηναίων κενὰ ὄντα,
 πλὴν ὀκτώ καὶ τῆς Παράλου, ἧτις ἔδραμεν εἰς Ἀθήνας ἵνα
 ἀναγγείλῃ τὴν λυπηρὴν ἀγγελίαν (404 π. Χ.). Κατὰ ταύτην
 τὴν ναυμαχίαν 3000 Ἀθηναῖοι ἠχμαλωτίσθησαν καὶ ἐσφάγη-
 σαν ἀνηλεῶς.

Μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς νίκην ὁ Λύσανδρος περιπλέων
 πάσας τὰς πόλεις ἠνάγκαζε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μεταβαίνωσιν
 εἰς Ἀθήνας καὶ ἀφοῦ κατέλυε τὴν δημοκρατίαν διώριζε δέκα
 ἄνδρας, ὧν ὁ πρῶτος ἦτο πάντοτε Σπαρτιάτης καὶ ὠνομάζετο
 Ἀρμοστής. Ἀκολουθῶς κατέπλευσεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐπολιόρ-
 κησεν αὐτὰς, αὐτὸς μὲν διὰ θαλάσσης, ὁ δὲ βασιλεὺς Ἄγρις
 διὰ ξηρᾶς. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς πείνης ἠναγ-
 κάσθησαν νὰ συνθηκολογήσωσι τῷ 404 π. Χ. κατὰ Σεπτέμ-
 βριον μὲ τοὺς σκληροτάτους καὶ λίαν ταπεινωτικούς ὄρους: νὰ
 κρημνίσωσι τὰ τείχη, νὰ παραδώσωσιν ὅλα τὰ πλοῖα πλὴν
 12, νὰ ἀνακλέσωσι πάντας τοὺς ἐξορίστους καὶ νὰ ἔχωσι
 τοὺς ἰδίους φίλους καὶ ἐχθροὺς οὓς καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. Ἀ-
 φοῦ δὲ ὁ Λύσανδρος ἐξετέλεσε πάντα τὰ ἄρθρα τῆς συνθήκης
 κατέλυσε τὴν δημοκρατίαν καὶ διώρισε 30 τυράννους, ἔχον-
 τας ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς διοικήσεως.

Οὕτω λοιπὸν ἐτελείωσεν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ὅστις
 διαρκέσας 27 ἔτη ἐπέφερε τὴν παρακμὴν καὶ πτώσιν τῶν Ἀ-
 θηνῶν καὶ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ Λύσανδρος, τιμηθεὶς μεγάλως διὰ τὸ κατόρθωμα τοῦ-
 το, ἀπέθανε μετὰ ταῦτα πολεμῶν πρὸς τοὺς Θηβαίους 396

π. Χ. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ἂν καὶ παρέσχεεν εἰς τὴν πατρίδα του πολλὰ πλοῦτη ἐκ τῶν νικηφόρων ἐκστρατειῶν, ἀπέθανεν ὁμως ἐν μεγάλῃ πενίᾳ. Ἡ Σπάρτη ἐκτιμῶσα τὴν ἀφιλοκέρδειαν τοῦ Λυσάνδρου ἐπροίκισε τὰς δύο αὐτοῦ θυγατέρας καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν μεγάλως.

Θρασύβουλος ὁ Ἀθηναῖος.

Οἱ Τριάκοντα τύραννοι, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ βιαϊστάτος Κριτίας, κατασταθέντες ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου πρὸς διοίκησιν τῶν Ἀθηναίων κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφέροντο ἐπεικῶς καὶ ἐτιμῶρουν μόνον τοὺς συκοφάντας, ὕστερον ὁμως ἔδειξαν μεγάλην ὀμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἐφοβοῦντο μήπως ἐξεγερθῆ ὁ λαὸς κατ' αὐτῶν, ἐζήτησαν παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰν ἣτις κατέλαβε τὴν Ἀκρόπολιν. Ἐχοντες λοιπὸν τὴν ὑποστήριξιν τῆς φρουρᾶς ἐπραττον ὅ,τι ἤθελον, ἐβασάνιζον, ἐφόνευον, ἐξώριζον χωρὶς νὰ δώσωσι λόγον εἰς κανένα. Διὰ νὰ ἔχωσι δὲ χρήματα ἐδήμευον τὰς περιουσίας τῶν ἀθῶων καὶ τιμίων πολιτῶν. Ἐξ ὅλων τῶν τυράννων μόνον ὁ Θηραμένης ἦτο ἠπιώτερος καὶ ἠναντιοῦτο εἰς τὰς πράξεις τῶν συναδέλφων. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν ἰδίων συναδέλφων του νὰ πῆ τὸ κώνειον.

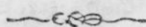
Πολλοὶ τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν εἴτε θέλοντες νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν των εἴτε μὴ θέλοντες νὰ ἀρνηθῶσι τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς των κατέλιπον τὰς Ἀθήνας καὶ κατέφυγον οἱ μὲν εἰς Μέγαρα, οἱ δὲ εἰς Ἄργος, οἱ δὲ εἰς Θήβας. Αἱ πόλεις αὗται φιλανθρώπως φερόμεναι ἐδέχοντο καὶ ἐφιλοξένουν τοὺς φυγά-

δας, ἂν καὶ οἱ Σπαρτιᾶται διέτακτον αὐτὰς νὰ παρὰδίδωσιν αὐτοὺς εἰς τοὺς τριάκοντα.

Ἐκ τῶν φυγάδων τῶν καταφυγόντων εἰς Θήβας ἐπίσημοτατος ἦτο ὁ *Θρασύβουλος*, ὁ υἱὸς τοῦ Λύκου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο ἔνθερμος ὑπερασπιστὴς τῆς δημοκρατίας, τίμιος καὶ γενναῖος. Ὁ *Θρασύβουλος* ἐν Θήβαις διαμένων δὲν ἠδύνατο νὰ ἠσυχάσῃ σκεπτόμενος τὴν δεινὴν θέσιν τῆς πατρίδος του καὶ τὰς πρᾶξεις τῶν τυράννων. Διὸ συνεννοηθεὶς μετὰ τινων φίλων περιέμενε τὴν κατὰλληλον εὐκαιρίαν ἵνα σώσῃ τὴν πατρίδα του. Ὅτε λοιπὸν ἐπληροφόρηθη ὅτι οἱ τριάκοντα ἐδιχονόουν πρὸς ἀλλήλους, ὤρμησε μετὰ 70 συμφυγάδων καὶ κατέλαβε τὴν ὄχυράν θέσιν *Φυλῆν*. Ἐπειτα ἀφοῦ ἐπολλαπλασιάσθησαν οἱ ὀπαδοὶ του κατέλαβε τὸν Πειραιᾶ, ὅπου συνέψαε πεισματώδη μάχην μετὰ τοῦ στρατοῦ τῶν 30 ἐνίκησεν αὐτόν, φονεύσας καὶ τοὺς διαβοήτους *Κριτίαν* καὶ *Ἰππόμαχον*.

Οὕτω λοιπὸν μετὰ ὀκτάμηνον περιόπου τυραννίαν ὁ *Θρασύβουλος* ἀνεσύστησε τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα μετὰ τινων μεταρρυθμίσεων 403 π. Χ. Μετὰ ταῦτα ὁ *Θρασύβουλος* ἐκλεγεῖς στρατηγὸς ἐπλευσεν εἰς Ἑλλάσποντον, ἔνθα κατώρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς παραλίους πόλεις εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων. Μετὰ τινα ἔτη ἐξεστράτευσεν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ἐδόλοφονήθη 390 π. Χ.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν μεγάλως τὸν *Θρασύβουλον*, διότι ζῶντα μὲν ἐστεφάνωσαν μὲ στέφανον ἐλαίας, μετὰ θάνατον δὲ τῷ ἀνήγειραν ἀνδριάντα καὶ συνέταξεν ἄσμα, ὅπερ ἔψαλλον κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις.

Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος.

(469—397 π. Χ.)

Ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς ἀρχαιότητος Σωκράτης ἦν υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου καὶ τῆς μίας Φαιναρέτης. Ὁ Σωκράτης παῖς ἔτι ὢν ἠκολούθησε τὸν πατέρα του εἰς τὴν ἔρμογλυφικὴν τέχνην, ὕστερον ὁμῶς ῥίψας τὴν γλυφίδα ἠεροᾶτο τοὺς διαπρεπεῖς φιλοσόφους καὶ πρὸ πάντων τὸν σοφὸν *Πρόδικον*. Ὁ Σωκράτης ἦτο ἀνὴρ φρονιμώτατος, δικαιοτάτος καὶ ἐγκρατέστατος, ἔτι δὲ εὐσεβέστατος καὶ πραότατος· ἀλλ' ἡ ἐξωτερικὴ μορφή δὲν ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν ψυχικὴν, διότι εἶχεν ὤμους εὐρεῖς, κοιλίαν ἐξωγκωμένην, ῥίνα σιμὴν, στόμα μέγα καὶ χεῖλη παχέα.

Καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ ὁ Σωκράτης ἐφρόντιζε νὰ μορφώσῃ τοὺς πολίτας καὶ μάλιστα τοὺς νέους διδάσκων αὐτοὺς δωρεὰν καὶ προτρέπων αὐτοὺς τὰ μὲν ἀγαθὰ νὰ προτιμῶσι, ἀπὸ δὲ τῶν κακῶν ν' ἀπομακρύνωνται. Ἔνεκα τῆς τοιαύτης ἀρετῆς καὶ διδασκαλίας ἠκολούθουν αὐτὸν πολλοὶ μαθηταί, ὧν ἐπίσημοτεροὶ ἦσαν ὁ *Πλάτων*, ὁ *Ξενοφῶν*, ὁ *Ἀλκιβιάδης*, ὁ *Κρίτων* καὶ ἄλλοι πολλοί.

Σωκράτης.

Ἐπειδὴ δὲ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐξήλεγχε τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἐπαυρομένους ὅτι τὰ πάντα ἐγίνωσκον, ἐνῶ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ ἔλεγεν «ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα», ἔγεινε μισητὸς εἰς πολλοὺς καὶ κατηγορήθη ὑπὸ πολλῶν. Κυριώτερος τῶν κατηγορῶν αὐτοῦ ἦσαν ὁ *Μέλητος*, ὁ *Ἄνυτος* καὶ ὁ *Λύκων*, οἵτινες δι' ἐγγράφου κατηγορίας κατηγορήσαν αὐτὸν ὡς ἐξῆς. «Ὁ Σωκράτης ἀδικεῖ διότι δὲν πιστεύει εἰς τοὺς θεοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους πιστεύει ἡ πόλις, καὶ εἰσάγει ἄλλους νέους θεοὺς· ἀδικεῖ δὲ καὶ διότι διαφθείρει τοὺς νέους».

Ὁ Σωκράτης ἀπελογήθη ἐναντίον ταύτης τῆς συκοφαντίας μετὰ πολλοῦ θάρρους καὶ ἀπέδειξε τοὺς κατηγοροὺς ψευδομένους. Οἱ δικασταὶ ὅμως διὰ μικρᾶς πλειονοψηφίας κατεδίκασαν αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν συνήθειαν ἠρώτησαν αὐτόν, ποίας τιμωρίας ἄξιον νομίζει τὸν ἑαυτόν του, καὶ ἀπεκρίθη ὅτι νομίζει ἑαυτόν ἄξιον νὰ τρέφεται ἐν τῷ Πρυτανείῳ, οἱ δικασταὶ ὠργίσθησαν καὶ κατεδίκασαν αὐτόν εἰς θάνατον.

Ἐρρίφθη λοιπὸν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ὅπου ἔμεινεν ἕνα μῆνα, διότι τὴν παραμονὴν τῆς δίκης εἶχεν ἀποπλεύσει ἡ ἱερὰ ναῦς ἡ πεμπομένη κατ' ἔτος εἰς Δῆλον· κατὰ τὸν νόμον δὲ πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ θανατώνηται τις δημοσίᾳ. Τὰς ἐν τῇ φυλακῇ τριάκοντα ἡμέρας διῆλθεν ὁ Σωκράτης διαλεγόμενος πρὸς τοὺς μαθητάς του περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ ἄλλων τοιούτων. Οἱ μαθηταὶ του καὶ πρὸ πάντων ὁ Κρίτων τῷ ἐπρότεινε νὰ δραπετεύσῃ, διότι εἶχε δωροδοκῆσαι τὸν φύλακα, ἀλλ' ὁ Σωκράτης δὲν ἐδέχθη, ἵνα μὴ παραβῆ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος του.

Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ ὠρισμένη ἡμέρα τοῦ θανάτου, ἀπὸ πρωίας συνῆλθον οἱ μαθηταὶ του καὶ ἡ σύζυγος μετὰ τῶν τέκνων των καὶ ἔκλαιον· ὁ δὲ Σωκράτης ἀφοῦ παρεκάλει τὸν Κρίτωνα νὰ

παραλάβη τὴν σύζυγόν του Ξανθίππην καὶ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν, ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς του καὶ ἐπαρηγόρει αὐτούς. Ὅτε δὲ τὸ τελευταῖον ἤσπάζεται τὰ τρία τέκνα του εἰσῆλθεν ὁ δεσμοφύλαξ κρατῶν τὸ κώνειον, ὅπερ λαβῶν ὁ Σωκράτης ἔπιεν ἀταράχως καὶ ἐξέπνευσεν εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν.

Οἱ Ἀθηνοὶ μετανοήσαντες διὰ τὴν ἄδικον καταδίκην τοῦ Σωκράτους, αὐτὸν μὲν ἐτίμησαν δι' ἀνδριάντος, τοὺς δὲ κατηγοροῦς του κατεδίκασαν εἰς θάνατον.

Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος.

(429—348 π. Χ.)

Εἰς τῶν ἐπισημοτέρων καὶ ἐμβριθεστέρων μαθητῶν τοῦ Σωκράτους ἦτο ὁ Πλάτων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρίστωνος καὶ τῆς Περικτιόνης, γεννηθεὶς τῷ 429 π. Χ. Λέγεται ὅτι ὁ Πλάτων πρότερον ὠνομάζετο Ἀριστοκλῆς, ὕστερον δὲ μετωνομάσθη Πλάτων διὰ τὸ πλατὺ στῆθος καὶ μέτωπόν του. Ὁ Πλάτων διετέλεσε πιστὸς μαθητὴς τοῦ διδασκάλου του Σωκράτους, καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου ἀπεδήμησεν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐκείθεν εἰς Σικελίαν, ὅπου ἤκροάσατο πολλοὺς ἐπισήμους φιλοσόφους. Ἐν Σικελίᾳ ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη μεγάλως ὑπὸ τοῦ τυράννου Διονυσίου, ἀλλ' ὕστερον ἐδιώχθη, διότι ἐξήλεγγε τὰς ἀδίκους πράξεις αὐτοῦ.

Μετὰ δεκαετῆ ἀπουσίαν ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἤρχισε νὰ διδάσκῃ εἰς ἓνα μέγαν καὶ κατάφυτον κῆπον, ὅστις ὠνομάσθη Ἀκαδημία, διότι ἦτο ἀφιερωμένος εἰς τὸν ἥρωα Ἀκάδημον. Εἰς τὴν Ἀκαδημίαν συνέρρεον πανταχόθεν τῆς Ἑλλά-

δος ἵνα ἀκούσῃ τὸν μέγαν φιλόσοφον. Ὁ Πλάτων προσκληθεὶς μετέβη πάλιν εἰς Σικελίαν, ὅπουθεν ἐπιστρέψας διέμεινε μέχρι τέλους τοῦ βίου του διδάσκων καὶ συγγράφων· ἀπέθανε δὲ εἰς ἡλικίαν 81 περίπου ἐτῶν. Ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Πλάτωνος

Πλάτων.

ἐσπούδασαν πολλοὶ φιλόσοφοι· οἷον ὁ Σπένσιππος, ὁ Ξενοκράτης καὶ ὁ περίφημος Ἀριστοτέλης. Ὅλοι δὲ οἱ σπουδάζοντες ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ὠνομάσθησαν Ἀκαδημαῖκοι.

Ἄγησίλαος ὁ Σπαρτιάτης.

(441—361 π. Χ.)

Οἱ Σπαρτιάται ἐν ὄσῳ ἐφύλαττον τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου καὶ τὴν ἀπλὴν ἐκείνην δίαιταν ἦσαν σχεδὸν ἀνίκητοι καὶ εἶχον τὴν ἡγεμονίαν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἀφοῦ ὅμως μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἤρχισαν νὰ παραβαίνωσι τοὺς ἀρχαίους νόμους καὶ νὰ εἰσάγωσιν εἰς Σπάρτην τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν τρυφήν, ἀπώλεσαν μέγα μέρος τῆς δυνάμεώς των. Τὸ κακὸν τοῦτο ἠθέλησε νὰ προλάβῃ ὁ βασιλεὺς Ἄγησίλαος ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη.

Ὁ Ἄγησίλαος ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἀρχιδάμου καὶ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἄγιδος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 441 π. Χ. Ἀνετράφη ὡς ἰδιώτης ἐν τῇ σκληρᾷ ἐκείνῃ σπαρτιατικῇ ἀνατροφῇ καὶ κατώρθωσε διὰ τῆς ἀσκήσεως νὰ παρασκευάσῃ τὸ σῶμά του ἰσχυρὸν καὶ ἀντέχον εἰς ὅλους τοὺς κόπους. Ὁ Ἄγησίλαος ἦτο μὲν δυσειδής, βραχὺς τὸ ἀνάστημα καὶ χωλός, ἀλλὰ ἱλαρός, εὐθυμὸς καὶ ἀνδρείος στρατηγός· καὶ διὰ τοῦτο μέχρι τοῦ τέλους τοῦ βίου του ἠγαπᾶτο ὑπὸ πάντων.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του ἀνηγορεύθη βασιλεὺς καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς τεσσαρακονταετοῦς βασιλείας του εἶχε τόσην ὑπόληψιν καὶ ἰσχύν, ὥστε ἠδύνατο νὰ πράττῃ ὅ,τι ἤθελεν. Οὐδέποτε ὅμως ἠναντιοῦτο εἰς τοὺς γερουσιαστὰς καὶ ἐφόρους, ἀλλὰ πάντοτε ἐσέβετο αὐτοὺς τοιοιυτοτρόπως, ὥστε καὶ προκρίστατο ἐκ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, ὡσάκις προσήρχετό τις τῶν γερουσιαστῶν ἢ ἐφόρων.

Ἐν ἔτος μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάθασίν του ἐστάλη

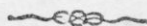
ὕπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ 8 χιλιάδων ἀνδρῶν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν ἵνα βοηθήσῃ τὰς ἑλληνικὰς πόλεις, αἵτινες ἐπολέμουν κατὰ τῶν Περσῶν. Ὁ ἀνδρείος οὗτος βασιλεὺς φθάσας εἰς Μικρὰν Ἀσίαν καὶ νικήσας τοὺς Πέρσας παρὰ τὰς Σαρδεῖς διενοεῖτο νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα. Ἄλλ' ἐνῶ προπαρεσκευάζετο εἰς τοῦτο, ἠναγκάσθη μετὰ λύπης νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἑλλάδα καὶ ὑπερασπίσῃ τὴν πατρίδα του, κατὰ τῆς ὁποίας αἱ ἄλλαι πόλεις ἐκήρυξαν πόλεμον, τὸ μὲν διὰ τὴν ὑπεροπτικὴν διαγωγὴν τῆς Σπάρτης, τὸ δὲ διότι ἔλαβον χρήματα παρὰ τοῦ σατράπου τῆς Ἰωνίας.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ ὁ Κόνων ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων ἐνίκησε τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν Κνίδον καὶ διώξας ἐξ ὅλων τῶν πόλεων τὰς σπαρτιατικὰς φρουράς ἀποκατέστησε πάλιν τὴν δημοκρατίαν. Καταπλεύσας δὲ εἰς Ἀθήνας ἀνωκοδόμησε τὰ μακρὰ τείχη καὶ ἀνύψωσεν ἐν μέρει τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος του διέβη τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπιστρέφων ἀπήντησε τὸν ἐχθρὸν παρὰ τὴν Κορώνειαν τῆς Βοιωτίας, ἔνθα συνάψας μάχην ἐνίκησεν αὐτόν. Ἄλλ' ἐπειδὴ κατεβλήθη ἐκ τῶν πολλῶν πληγῶν αὐτὸς ἔλαβεν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐπέστρεψεν εἰς Σπάρτην, ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς μετὰ μεγάλων τιμῶν.

Οἱ δὲ Σπαρτιαῖται, βλέποντες ὅτι ἀπώλεσαν τὴν ἡγεμονίαν τῆς θαλάσσης καὶ ὅτι δὲν ἠδύναντο ν' ἀντιταχῶσι καθ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἐσκέφθησαν νὰ συνομολογήσωσι συνθήκην μετὰ τοὺς Πέρσας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπεμψαν τὸν Ἀνταλκίδα τῷ 386 π. Χ. ὅστις συνωμολόγησεν ἄτιμον διὰ τὴν Ἑλλάδα συνθήκην, ἥτις ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπεσταλμένου ὠνομάσθη Ἀνταλκίδειος.

Μετά τὴν συνομολόγησιν τῆς συνθήκης ταύτης ἔπαυσεν ἐπὶ τινα ἔτη ὁ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων πόλεμος. Ἄλλ' ὁ Ἄγησιλαος βχρέως φέρων τὴν ταπείνωσιν ταύτην τῆς Σπάρτης ἐζήτηε ἀφορμὴν νὰ ἀνυψώσῃ αὐτήν. Ὀγδοηκοντοῦτης λοιπὸν ἐξεστράτευσεν ἵνα βοηθήσῃ τοὺς Αἰγυπτίους πολεμοῦντας κατὰ τῶν Περσῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν τῷ ἐδόθη ἡ ἀρχιστρατηγία ἐθεώρησε τοῦτο ὕβριν καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα. Καθ' ὁδὸν ὅμως ἀσθενήσας ἀπέθανε τῷ 361 π. Χ. Ὁ νεκρὸς μεταφερθεὶς εἰς Σπάρτην ἐτάφη με' ὄλας τὰς προσηκούσας τιμὰς.

Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος.

(411—363 π. Χ.)

Αἱ Θῆβαι, πόλις τῆς Βοιωτίας, συνεταράσσοντο ὑπὸ ἐμφυλίων στάσεων καὶ ταραχῶν. Ὁ δὲ Λεοντιάδης, ἀρχηγὸς τῆς ἀριστοκρατικῆς μερίδος, θέλων νὰ καταβάλῃ τὴν δημοκρατικὴν μερίδα, προέτεινε εἰς τὸν Φοιβίδαν, στρατηγὸν τῶν Σπαρτιατῶν, διερχόμενον ἐκεῖθεν μετὰ στρατοῦ, νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν, Καθμείαν, 382 π. Χ. Οὗτος δέ, ἂν καὶ ἦτο εἰρήνη, κατχεισθεὶς κατέλαβε τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἐφόρευε τὸν ἀρχηγὸν τῆς δημοκρατικῆς μερίδος, Ἰσημνίαν. Οἱ ἀριστοκρατικοὶ ἔχοντες πλέον τὴν ὑποστήριξιν τῶν Σπαρτιατῶν ἔπραττον πολλὰς ἀνόμους πράξεις καὶ ἐξώρισαν πολλοὺς τῶν τιμίων καὶ ἀγαθῶν πολιτῶν.

Εἷς ἐκ τῶν ἐξορίστων ἦτο καὶ ὁ Πελοπίδας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰππόκλου, καταγόμενος ἐξ ἐπισήμου καὶ πλουσίας οἰκογε-

νείας. Ἄν καὶ εἶχε μεγάλην περιουσίαν, αὐτὸς μὲν ἔζη λιτῶς, ὑπὲρ δὲ τῶν φίλων καὶ τῶν πτωχῶν ἐδαπάνη ἀφειδῶς. Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἠγάπησε τὰ γυμνάσια καὶ τὴν θήραν, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ἠσχολεῖτο, ὡςάκις τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος δὲν ἐκώλυεν αὐτόν. Στενὸν φίλον εἶχε τὸν Ἐπαμεινώνδαν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνειργάσθη ὑπὲρ τῶν Θεβῶν.

Ὁ Πελοπίδας ἐξορισθεὶς μετ' ἄλλων κατέφυγεν εἰς Ἀθήνας ὅπου ἐγένετο δεκτὸς καὶ ἠγαπήτο πολὺ. Ἐνταῦθα δὲ διαμένων καὶ ἐνθυμούμενος τὸ κατόρθωμα τοῦ Θρασυβούλου συνώμοσε μετ' ἄλλων 12 ν' ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα ἀπὸ τοῦ σπαρτιατικοῦ ζυγοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνεννοήθη καὶ μετὰ τοῦ ἐν Θήβαις διαμένοντος ἐπισημοτάτου ἀνδρὸς Χάρωνος καὶ μετὰ τοῦ Φυλλίδου, ὅστις εἶχε κατορθώσει νὰ γείνη γραμματεὺς τῶν Πολεμάρχων, Ἀρχίου καὶ Φιλίππου.

Ὅτε δὲ ἐπέστη ἡ κατάλληλος περίστασις, ὁ Πελοπίδας καὶ οἱ ἄλλοι ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀθηνῶν ἐνδεδυμένοι ὡς κυνηγοὶ καὶ εἰσελθόντες διὰ διαφόρων ὁδῶν εἰς Θήβας, συνῆλθον ὅλοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χάρωνος. Ὑπ' οὐδενὸς δὲ ἐνοήθησαν, διότι οἱ ἄνθρωποι ἕνεκα τῆς χιόνος καὶ τοῦ ψυχροῦ ἀνέμου εἶχον καταφύγει εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἐσπέραν ὁ Φυλλίδας ἐπίτηδες εἶχε προσκαλέσει τοὺς Πολεμάρχους καὶ ἄλλους τυραννικοὺς εἰς συμπόσιον καὶ προσέφερεν αὐτοῖς ἀρεκτὸν οἶνον. Ἐνῶ δὲ οὗτοι διεσκέδαζον τρώγοντες καὶ πίνοντες, ἦλθε γραμματικομιστὴς ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Ἀρχίαν ἐπιστολὴν συνιστῶν συγχρόνως ν' ἀναγνώσῃ αὐτὴν ἀμέσως. Ἄλλ' ὁ Ἀρχίας βεβαρημένος ἤδη ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἔθεσεν αὐτὴν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον εἰπὼν «εἰς αὔριον τὰ σπουδαία».

Μετ' ὀλίγον εἰδοποιηθέντες οἱ περὶ τὸν Πελοπίδαν εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν ἐνδεδυμένοι ὡς γυναῖκες μὲ τὰς κεφαλὰς κεκα-

λυμμένας ὑπὸ πυκνῶν στεφάνων καὶ τὰ ξίφη κεκρυμμένα ἐντὸς κλάδων καὶ ἐφόνευσαν τὸν Ἀρχίαν καὶ τὸν Φίλιππον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λεοντιάδης δὲν παρευρίσκετο ἐν τῷ συμποσίῳ, ὁ Πελοπίδας μετ' ἄλλων ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ καὶ μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν ἐφόνευσαν αὐτόν. Ἀφοῦ δὲ ἐπολλαπλασιασθήσαν οἱ ὀπαδοὶ των, ὤρμησαν κατὰ τῆς σπαρτιατικῆς φρουρᾶς καὶ ἐδίωξαν αὐτὴν τῇ βοήθειᾳ τῶν Ἀθηναίων. Τὴν προσβολὴν ταύτην μὴ φέροντες οἱ Σπαρτιᾶται ἔπεμψαν κατὰ τῶν Θηβαίων τὸν βασιλέα Κλεόμβροτον μετὰ πολυκρίθμου στρατοῦ καὶ οὕτως ἤρχισεν μετὰ ταῦτα ὁ μεταξὺ Σπάρτης καὶ Θηβῶν πόλεμος.

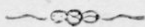
Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐν Θήβαις, ἐξελέγησαν Βοιωτάρχαι ὁ Πελοπίδας, ὁ Μέλλων καὶ ὁ Χάρων. Ὁ δὲ Πελοπίδας τοσοῦτον ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ὥστε πάντοτε ἐξελέγετο Βοιωτάρχης. Οὗτος συνέστησε καὶ τὸν Ἱερὸν Λόχον, ὅστις συνίστατο ἐκ 300 ἐπιλέκτων ἀνδρῶν συνδεομένων διὰ στενωτάτης φιλίας. Ὁ λόχος οὗτος, τοῦ ὁποίου ἀρχηγὸς πάντοτε ἦτο ὁ Πελοπίδας, συνετέλεσε πολὺ εἰς τὰς μετὰ ταῦτα ὀνομαστάς νίκας τῶν Θηβαίων.

Ὅτε οἱ Σπαρτιᾶται ὑπὸ τὸν Κλεόμβροτον εἰσέβαλον εἰς Βοιωτίαν, ὁ Πελοπίδας ἐξελέγη συστράτηγος τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Ἱεροῦ λόχου. Ὅτε δὲ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ τὸν παρεκάλει νὰ προφυλάτῃ τὴν ζωὴν του, οὗτος ἀπήντησεν εἰς αὐτήν· «Ἀγαπητὴ σύζυγος, τοῦτο πρέπει νὰ συμβουλευῇ τις εἰς τοὺς ἀπλοῦς στρατιώτας, εἰς δὲ τοὺς στρατηγούς, πῶς νὰ σώζωσι τοὺς ἄλλους». Διαικῶν δὲ τὸν Ἱερὸν λόχον συνετέλεσε πολὺ εἰς τὸ νὰ νικήσωσι τοὺς Σπαρτιᾶτας ἐν Λεύκτροις τῆς Βοιωτίας.

Μετὰ ταῦτα ὁ Πελοπίδας ἐστάλη ὑπὸ τῶν Θηβαίων μετὰ

στρατοῦ ἵνα ἐλευθερώσῃ τοὺς Θεσσαλοὺς ἀπὸ τῆς τυραννίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίου. Ἀφοῦ δὲ κατώρθωσε τοῦτο μετέβη εἰς Μακεδονίαν, ὅπου συμβιβάσας τοὺς ἐρίζοντας περὶ τοῦ θρόνου ἔλαβε τὸν Φίλιππον ὡς ὄμηρον καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Θήβας. Ἐπειδὴ ὁμοῦ καὶ πάλιν ὁ τύραννος Ἀλέξανδρος ἐξηκολούθει νὰ καταπιέξῃ τοὺς Θεσσαλοὺς ἐστάλη ἡ Πελοπίδας ἵνα τιμωρήσῃ αὐστηρῶς τὸν ὠμόν τύραννον. Ἄλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἰδὼν τὸν τύραννον καὶ θέλων νὰ τὸν φονεύσῃ ἰδίαις χερσὶ προὔχωρησε μέχρι τῆς σκηνῆς του, ὅπου, πρὶν ἐκτελέσῃ τὸν σκοπὸν του, ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν δορυφόρων τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῷ 363 π. Χ.

Ὁ θάνατος τοῦ Πελοπίδου ἐλύπησε πάντας, ἰδίᾳ δὲ τοὺς Θεσσαλοὺς, οἵτινες ὠνομάζον αὐτὸν πατέρα καὶ σωτήρα, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μεγαλοπρεπέστατα. Πρὸς τιμὴν δὲ αὐτοῦ ἕστησαν ἀνδριάντας καὶ ἐχάρισαν εἰς τὰ τέκνα του μέγα μέρος καλλιεργησίου γῆς.

Ἐπαμεινώνδας ὁ Θηβαῖος.

(419—362 π. Χ.)

Ἐπαμεινώνδας, ὁ υἱὸς τοῦ Πολύμνιδος, ἦν στενωτάτος φίλος τοῦ Πελοπίδου, μετὰ τοῦ ὁποίου συνειργάσθη ὑπὲρ τῶν Θηβῶν. Ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν μουσικὴν, γυμναστικὴν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Δικαίως δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὠνομάζετο ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων, διότι πρὸς ταῖς στρατηγικαῖς καὶ πολιτικαῖς ἀρεταῖς εἶχε καὶ ἄλλας μεγάλας ἀρετάς, ὅσων ἐγκράτειαν, σταθερότητα, μεγάλην φιλαλήθειαν, δικαιοσύνην καὶ πραότητα. Τὴν εἰλικρινῆ δὲ φι-

λίαν ἐθεώρει μέγα πλεονέκτημα διὰ τοῦτο καὶ συνεβούλευε τὸν Πελοπίδαν νὰ μὴ ἀποχωρῇ ἀπὸ τὴν συνέλευσιν πρὶν προσθέσῃ καὶ ἓνα ἀκόμη φίλον εἰς τοὺς παλαιούς. Τοσοῦτο δὲ πτωχὸς ἦτο, ὥστε ἐν μόνον ἐπικνωφόριον εἶχε καὶ ὅτε τοῦτο ἐδίδεν εἰς πλούσιν, ἠγκυκλάζετο νὰ μὴ ἐξέρχηται τῆς οἰκίας, διότι δὲν εἶχεν ἄλλο. Ἄν δὲ καὶ εὕρισκετο εἰς τοσαύτην ἀνεχειαν οὐδέποτε οὔτε παρὰ τοῦ φίλου τοῦ Πελοπίδου ἐδέχθη χρήματα, οὐδὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου. Διὰ νὰ ἦναι δὲ ἀνεξάρτητος ἔμεινεν ἄγαμος.

Ὅτε οἱ ἀριστοκρατικοὶ τῇ βοήθειᾳ τοῦ Φοιβίδου κατέλαβον τὴν ἐξουσίαν, δὲν ἐξώρισαν τὸν Ἐπαμεινώνδαν, διότι δὲν ἐθεώρουν αὐτὸν ὑποπτον. Καὶ ὁμοῦς οὗτος εἰργκάζετο συναθροίζων τοὺς νέους καὶ γυμνάζων αὐτοὺς εἰς διάφορα σωματικὰ γυμνάσια.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰ πολιτικά καὶ περὶ τὸ 371 π. Χ. ἐξελέγη Βοιωτάρχης εἰς ἡλικίαν 40 ἐτῶν.

Ἐπαμεινώνδας.

Ὅτε δὲ οἱ Σπαρτιᾶται μετὰ 13 περίπου χιλιάδων ἀνδρῶν εἰσέβαλον εἰς Βοιωτίαν, ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐκλεγείσ στρατηγὸς μετὰ τοῦ Πελοπίδου ἐξῆλθε μετὰ 7 περίπου χιλιάδων ἀνδρῶν ἐναντίον αὐτῶν. Καὶ συναντήσας τὸν ἐχθρὸν παρὰ τὰ Λεύκτρα ἐπετέθη μετὰ πολλοῦ θάρρους ἂν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσαν περισσότεροι. Μετὰ πεισματώδη δὲ μάχην, καθ' ἣν ἐφρονεύθησαν ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεόμβροτος καὶ οἱ ἀνδρειότεροι τῶν

Σπαρτιατῶν, ἐνίκησαν οἱ Θηβαῖοι, ὑποστηριχθέντες πολὺ ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, τοῦ ὁποῖου ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Πελοπίδας. Ὅτε δὲ μετὰ τὴν μάχην οἱ φίλοι συνέχαιρον τὸν Ἐπαμεινώνδαν διὰ τὴν νίκην, οὗτος εἶπε· «Χαίρω ὄχι τόσον διὰ τὴν νίκην, ὅσον διότι ζῶσιν οἱ γονεῖς μου καὶ θὰ χαρῶσι μαθόντες ταῦτο».

Ἄφου δὲ διὰ τῆς νίκης ταύτης ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐταπεινώσατο τὸ φρόνημα τῆς Σπάρτης καὶ ἐστερέωσε τὴν ἡγεμονίαν τῶν Θηβῶν, ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν Πελοπόννησον. Εἰςβαλὼν λοιπὸν εἰς αὐτὴν ἠλευθέρωσε τοὺς Μεσσηνίους καὶ ἐπροχώρησε μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Σπάρτης. Διὰ τὴν κατορθώσασθαι ὅμως ὅλα τὰ σχέδιά του ἐκράτησε τὴν ἀρχηγίαν μετὰ τοῦ Πελοπίδου περισσώτερον τοῦ ὠρισμένου χρόνου. Διό, ὅτε ἐπέστρεψαν εἰς Θήβας, εὔρον κακὴν ὑποδοχὴν καὶ προσεκλήθησαν εἰς τὸ δικαστήριον ἵνα ἀπολογηθῶσι διὰ τὴν παρανομίαν των. Ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὸν φίλον του νὰ κινδυνεύσῃ, παρουσιασθεὶς μόνος εἶπεν ὅτι αὐτὸς μόνος ἦτο ἔνοχος. Εἶπε δὲ προσέτι «εὐχαρίστως δέχομαι τὴν θανατικὴν ποινὴν, ἐὰν γράψητε ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς καταδίκης τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν μὲ καταδικάζετε εἰς θάνατον». Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ δικασταὶ ἐθαύμασαν τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἠθώωσαν αὐτοῦς.

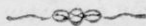
Μετὰ ταῦτα ἐξεστράτευσεν καὶ πάλιν κατὰ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν κατώρθωσε μεγάλα, κατηγορήθη ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων του ὅτι ἐπίτηδες ἐφέισθη τῶν ἐχθρῶν· ὁ δὲ λαὸς πεισθεὶς εἰς τὰς ῥαδιουργίας αὐτῶν ἀφήρσεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἀρχηγίαν καὶ διώρισεν αὐτὸν πρὸς περιφρόνησιν Τέλμαρχον (ἐπιτηρητὴν ἐπὶ τῆς καθαριότητος τῶν ὁδῶν καὶ τελμάτων). Ὁ δὲ Ἐπαμεινώνδας ἀναδεχθεὶς τὴν δημοσίαν ταύτην θέσιν ἐξετέλεισε τὸ καθήκον του μετὰ μεγάλης εὐσυνειδησίας. Μετὰ

ταῦτα δὲ ἐπειδὴ οἱ στρατηγοὶ οἱ πεμφθέντες εἰς Θεσσαλίαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Πελοπίδου ἀπέτυχον, ἐξελέχθη στρατηγὸς πάλιν ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὅστις καὶ ἠλευθέρωσε τὸν Πελοπίδαν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ πάλιν συνέβησαν ταραχαὶ ἐν Πελοποννήσῳ, ἐξεστράτευσε πάλιν ὁ Ἐπαμεινώνδας μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ. Συνήντησε δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους παρὰ τὴν πόλιν *Μαντινείαν*, ἔνθα συνήφθη πεισματωδεστάτη καὶ φονικωτάτη μάχη. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐνίκησαν μὲν οἱ Θηβαῖοι, ἀλλ' ἐπληγώθη θανατηφόρως ὁ Ἐπαμεινώνδας διὰ δόρατος, τοῦ ὁποῦλου ἡ αἰχμὴ ἔμεινε ἐμπεπηγμένη εἰς τὸ στήθος. Ἀφοῦ ἤμιθανὴς σχεδὸν μετεφέρθη εἰς τὴν σκηνὴν προσεκλήθησαν οἱ ἰατροί, οἵτινες ἀπεφάνθησαν ὅτι ἀμέσως ἄμα ἐξαχθῆ ὁ σίδηρος θ' ἀποθάνῃ. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἐπαμεινώνδας ἠρώτησεν ἂν ἡ ἀσπίς του διεσώθῃ, καὶ ἂν ἐνίκησεν, διότι ἡ ἀποβολὴ τῆς ἀσπίδος ἐθεωρεῖτο μεγάλη ἀτιμία. Μαθὼν δὲ ὅτι ἡ ἀσπίς διεσώθη καὶ ὅτι ἐνίκησαν οἱ Θηβαῖοι, εἶπεν, «ὦρα εἶναι νὰ ἀποθάνω». Καὶ ἀροῦ κατὰ διαταγὴν του ἀπεσπάρθη ὁ σίδηρος ἐξέπνευσε τὴν ἰδίαν στιγμὴν. Κατὰ τὰς τελευταίας του δὲ στιγμὰς εἰς τῶν παρόντων φίλων του εἶπεν «ἀποθνήσκεις ἄτεκνος», οὗτος δὲ ἐνόησας τοὺς λόγους εἶπεν· «Ὅχι· ἀφίνω δύο ἀθανάτους θυγατέρας, τὴν ἐν Λεύκτροις καὶ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχῃ».

Ὅτε ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου του ἔφθασεν εἰς Θήβας, πάντες ἐθρήνησαν τὴν ἀπώλειαν τοῦ γενναίου στρατηγοῦ καὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀνήγειραν ἀνδριάντα. Οἱ δὲ Θηβαῖοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπαμεινώνδου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατηρήσωσι τὴν ἡγεμονίαν καὶ εἰς ὀλίγον χρόνον περιῆλθον πάλιν εἰς τὴν προτέραν παρακμὴν.

Φίλιππος ὁ Μακεδών.

(382 π. Χ.)

Φίλιππος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμύντου καὶ τῆς Εὐρυδίκης, εἰς ἡλικίαν 23 ἐτῶν ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας. Οὗτος ἀφ' ἑξῆς φάλισε τὸ κράτος του ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν γειτόνων, οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο ἢ πῶς νὰ φέρῃ ὑπὸ τὸ Μακεδονικὸν σκῆ-

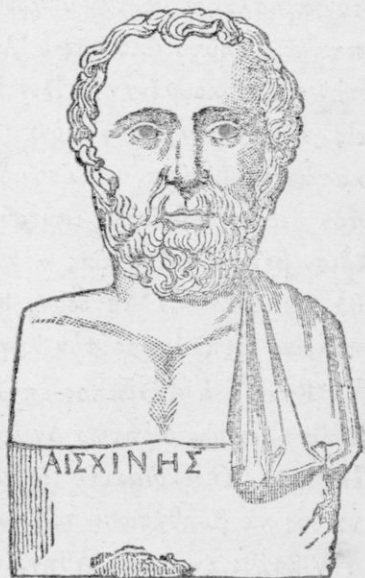
Φίλιππος.

πτρον καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Φίλιππος ἦτο πεπρωτισμένος διὰ πολλῶν προτερημάτων, διότι ἐγνώριζε νὰ ἐπωφεληθῆται ἐκ τῶν περιστάσεων, ἦτο συνετός, ἀτάραχος, ἀνδρείος καὶ δεινὸς εἰς τὸ λέγειν· ἦτο ὅμως εἰς ἄκρον πανούργος, ὑποκριτής, φιλόδοξος καὶ ἐκδοτος εἰς τὰ συμπόσια. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ δὲ εὐκολώτερον τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἑλλάδος διέφθειρε διὰ χρημάτων πολλοὺς ἀνδρας ἐξ ἐκάστης πόλεως, οἵτινες ἐφρόντιζον νὰ προδιαθέ-

τωσι τὰ πνεύματα τῶν πολιτῶν ὑπὲρ τὸν Φίλιππου. Τοιαῦτα ὄργανα μισθωτὰ ἐν Ἀθήναις ἦσαν ὁ ῥήτωρ *Δισχύτης* καὶ ὁ *Δημάδης*. Ἀλλ' ἐνῶ οὗτοι εἰργάζοντο ὑπὲρ τοῦ Φιλίππου, ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις καὶ ἄνδρες οἵτινες ὑπεδείκνυον εἰς τοὺς πολίτας τοὺς κακοὺς σκοποὺς ἐκείνου· τοιοῦτοι δὲ ἦσαν ὁ *Χρηστός Φωκίων* καὶ ὁ ῥήτωρ *Δημοσθένης*.

Ἀφ' οὗ ὁ Φίλιππος διὰ τῶν ὀργάνων του παρεσκεύασε τὰ πνεύ-

ματα τῶν πλείστων Ἑλλήνων, περιέμενε τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν ἵνα ἀναμιχθῆ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος· ἡ ζητουμένη δὲ εὐκαιρία ἐδόθη εἰς αὐτὸν ὡς ἔξῃς. Οἱ Φωκεῖς ἐκαλιέργησαν γαίας τινὰς ἀνηκούσας εἰς τὸ μαντεῖον τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος καὶ παρακινούμενοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἄλλων ἤρπασαν τοὺς ἐν τῷ ναῶ πολυτίμους θησαυρούς. Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐθεωρήθη ὡς ἱεροσυλία καὶ ἕνεκα τούτου ἀνέλαβον νὰ τιμωρήσωσι τοὺς Φωκεῖς καὶ τοὺς συμμάχους των οἱ Θηβαῖοι, οἱ Θεσσαλοὶ καὶ ἄλλοι. Οὕτως ἐκηρύχθη ἐμφύλιος πόλεμος, ὀνομασθεὶς ἱερὸς πόλεμος, ὅστις διήρκεσε δέκα ἔτη καὶ οὐκ ὀλίγον ἔβλαψε τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Φωκεῖς εἰσέβαλον εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἐλεηλάτουν αὐτήν, οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μὴ δυνάμενοι μόνοι νὰ ἀποκρούσωσι τοὺς Φωκεῖς προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν τὸν Φίλιππον. Οὗτος δὲ μετὰ χαρᾶς δεξάμενος τὴν πρόσκλησιν εἰσηλθεν εἰς Θεσσαλίαν καὶ ἐξεδίωξε τοὺς Φωκεῖς. Προφασιζόμενος δὲ ὅτι ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ των, ἠθέλησε νὰ διέλθῃ διὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ἀλλ' ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ.

Αἰσχίνης.

Μετὰ ταῦτα ὁ Φίλιππος ἐσκέφθη νὰ καθυποτάξῃ ὅλας τὰς ἐπὶ τῆς Μακεδονίας καὶ Θρακίας ἑλληνικὰς πόλεις. Ἐπολιόρκησε λοιπὸν τὴν *Μεθώνην*, τὴν ὁποίαν μετ' οὐ πολὺ ἐκυρίευσεν.

Ενῷ ἐπολιοῦρκει τὴν πόλιν ταύτην ἦλθε πρὸς αὐτὸν τοξότης τις, ὀνομαζόμενος Ἀσθήρ, ὅστις ζητῶν ὑπηρεσίαν παρὰ τῷ Φιλίππῳ, ἔκαυχᾶτο ὅτι ἠδύνατο νὰ κτυπήσῃ μὲ τὸ βέλος καὶ τὰ ταχύτερα πτηνᾶ. Ὁ δὲ Φίλιππος γελάσας εἶπεν ὅτι θέλει τὸν προσλάβει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ὅταν θὰ ἔχη πόλεμον πρὸς τὰ πτηνᾶ. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἀσθήρ ἠγανάκτησε καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν πολιορκουμένην πόλιν ἔγραψεν ἐπὶ τινος βέλους «Ἀσθήρ εἰς τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Φιλίππου» καὶ ἐτόξευσεν αὐτὸ κατὰ τοῦ Φιλίππου. Τόσον δὲ καλῶς ἐσκόπευσεν, ὥστε ἐξώρυξε τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Φίλιππος ἔρριψε πάλιν τὸ ἴδιον βέλος ἐπιγράψας «ἐάν ὁ Φίλιππος κυριεύσῃ τὴν πόλιν θὰ κρεμάσῃ τὸν Ἀστέρα». Καὶ τῷ ὄντι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ἐξεπλήρωσε τὸν λόγον του.

Ἐπειτα ὁ Φίλιππος ἐπολιοῦρκησε τὴν πλουσίαν Ὀλυθον. Τοῦτο μαθὼν ὁ ῥήτωρ Δημοσθένης ἐξεφώνησε τοὺς περιφρήμους ἐκείνους Ὀλυθιακοὺς λόγους, δι' ὧν προέτρεψε τοὺς Ἀθηναίους νὰ βοηθήσωσι ταχέως τοὺς Ὀλυθίους. Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν γενναίαν ἀντίστασιν τῶν πολιορκουμένων, ἐκυρίευσεν αὐτὴν ὁ Φίλιππος.

Μετὰ ταῦτα ὁ Φίλιππος συνωμολόγησεν εἰρήνην πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ μὴ συμπεριληφθῶσιν ἐν αὐτῇ καὶ οἱ Φωκεῖς. Πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως δὲ τῆς συνθήκης ταύτης ὁ Φίλιππος εἰσέβαλεν εἰς Φωκίδα καὶ τὰς μὲν πόλεις κατηδάφισε, τοὺς δὲ κατοίκους ἠνάγκασε νὰ κατοικῶσι μόνον εἰς μικρὰ χωρία, τὰς δὲ δύο ψήφους, αἱ εἶχον οἱ Φωκεῖς ἐν τῷ Ἀμφικτυονικῷ συνεδρίῳ, ἔλαβεν αὐτός. Οὕτω λοιπὸν διὰ τῆς πανουργίας κατώρθωσε ν' ἀναμιχθῇ πλέον εἰς τὰ ἑλληνικὰ πράγματα καὶ νὰ μὴ θεωρῆται ξένος.

Ὀλίγον μετὰ τὴν τοιχύτην τιμωρίαν τῶν Φωκέων, οἱ Λα-

κροί, ἐναντίον τῶν ἱερῶν νόμων, ἐκαλλιέργησαν ἱερὰν γῆν. Τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ ἐπίβλεψις τῶν δικαίων ἐκάστης πόλεως, συνελθὼν ἀπεφάσισε νὰ ἀνατεθῆ ἡ τιμωρία τῶν Λοκρῶν εἰς τὸν Φίλιππον. Οὗτος δὲ προθύμως ἀναλαβὼν τὴν τιμωρίαν τῶν Λοκρῶν εἰσῆλθε διὰ τῶν Θερμοπυλῶν καὶ ἐναντίον τῶν ὄρων τῆς εἰρήνης κατέλαβε τὴν Ἑλλάειαν. Ἀμα ὡς ἔγεινε τοῦτο γνωστὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, φόβος κατέλαβεν ἅπαντας καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ συμβουλεύσῃ τι. Μόνος ὁ φιλόπατρις Δημοσθένης ἀναβάς τὸ βῆμα ἐτόλμησε διὰ συνετοῦ λόγου νὰ παρακινήσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ συμμαχήσωσι μετὰ τῶν Θηβαίων καὶ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τοῦ Φιλίππου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πεισθέντες εἰς τοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους ἐξῆλθον καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν Θηβαίων ἀπήντησαν τὸν Φίλιππον παρὰ τὴν Χαιρώνειαν τῆς Βοιωτίας. Ἐκεῖ δὲ συνήφθη φονικωτάτη μάχη (κατ' Αὐγουστον 338), κατ' ἣν ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ, τοῦ μακεδονικοῦ ἱππικοῦ στρατηγός ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου, Ἀλέξανδρος.

Μετὰ τὴν μάχην ὁ Φίλιππος προσηνέχθη πολὺ ἐπεικῶς πρὸς τοὺς ἡττηθέντας καὶ μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔπεμψε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον ἵνα συνομολογήσῃ εἰρήνην. Ἐπειτα κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Φιλίππου συνεκροτήθη ἐν Κορίνθῳ συνέδριον, ἐν ᾧ ἐκηρύχθη ὁ Φίλιππος ἀρχιστράτηγος κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐκείθεν δὲ ἐπέστρεφεν εἰς Μακεδονίαν καὶ προπαρασκευάζετο διὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν. Ἀλλ' ἐνῶ τὰ πάντα ἦσαν ἑτοιμα, ἐδολοφονήθη ὑπὸ νέου τινός, Πυρραχνίου ὀνομαζομένου, ὅστις εἶχε προσβλήθῃ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου.

Ὁ ῥήτωρ Δημοσθένης ὁ Ἀθηναῖος.

(383—322 π. Χ.)

Εἰς τοὺς δολίους καὶ κατακτητικούς σκοποὺς τοῦ Φιλίππου μέγιστον καὶ ἰσχυρότατον πρόσκομμα ἦτο ὁ ῥήτωρ Δημο-

Δημοσθένης.

σθένης, υἱὸς τοῦ Δημοσθένους. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ καταγόμενος ἐξ ἐντίμου οἰκογενείας ἐπωνομάζετο μαχαιροποιός, διότι εἶχε μέγα σιδηρουργεῖον, ἐνῶ εἰργάζοντο πολλοὶ δούλοι. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέθανεν ἔνωρίς, ἀφῆκε κηδεμόνας τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ του καὶ τῆς μεγάλης περιουσίας τρεῖς συγγενεῖς του. Ἄλλ' οὗτοι ἀσυνείδητοι ὄντες καὶ τὴν περιουσίαν κατεχράσθησαν καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἀνηλίκου Δημοσθένους δὲν ἐφρόντισαν ὡς ἔπρεπεν.

Ὁ Δημοσθένης ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἔδειξε μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν ῥητορικὴν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἀσθενὺς κράσεως, ἡ μήτηρ αὐτοῦ δὲν τὸν ἄφινε νὰ ἐκτίθεται εἰς πολλοὺς κόπους. Ὅτε ὅμως, φθάσας εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν καὶ ζητήσας τὴν πατρικὴν περιουσίαν ἔλαβε μόνον ἐλάχιστον μέρος αὐτῆς,

τότε ἤρχισε ν' ἀσχολῆται εἰς τὴν ῥητορικὴν ἵνα διεκδικήσῃ ὁ ἴδιος τὰ δίκαιά του. Καὶ τῷ ὄντι ἐγκαλέσας αὐτοὺς εἰς τὸ δικαστήριον ἐπέτυχε τὴν καταδίκην αὐτῶν.

Μετὰ ταῦτα προσέλαβε διδάσκαλον τῆς ῥητορικῆς ἀντὶ μισθοῦ 10 χιλιάδων δραχμῶν τὸν διαπρεπέστατον δικηγόρον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, Ἰσαίον, ὑπὸ τοῦ ὑπολοίτου διδαχθεὶς ἐγένετο ὁ ἀριστος τῶν ῥητόρων. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε πολλὰ φυσικὰ ἐλαττώματα εἰς τὴν ἀπαγγελίαν, τὴν στάσιν καὶ τὰ σχήματα, κατώρθωσε διὰ μεγάλης ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς νὰ τὰ ἐξελίψῃ. Καὶ τὴν μὲν τραυλότητα τῆς γλώσσης διώρθωσε προφέρων συχνὰ τὸν φθόγγον ρ καὶ θέτων χάλικας εἰς τὸ στόμα του. Διὰ νὰ δυναμώσῃ δὲ τὴν φωνὴν καὶ ἀναπνοὴν ἀπήγγελλε λόγους ἀναβαίνων ὑψώματα. Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ εἰς τοὺς θορύβους τοῦ δήμου κατέβαινεν εἰς τὸ Φάληρον ἐν καιρῷ τρικυμίας καὶ ὠμίλει ἀπέναντι τῶν παταγούντων κυμάτων. Ὅτε δὲ ἐγυμνάζετο εἰς τὰς ἀγορεύσεις, εἶχεν ἔμπροσθέν του μὲν κάτοπτρον ἵνα βλέπῃ καὶ διορθῶνῃ τὰς ἀτάκτους κινήσεις του, ὑπεράνω δὲ τῶν ὤμων του ὀξὺ ξίφος κρεμάμενον ἵνα μὴ τολμᾷ νὰ ὑψώνῃ τοὺς ὤμους του. Διὰ νὰ ἀναγκασθῇ δὲ νὰ μένῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ μελετᾷ, ἐξόρισε τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς του.

Διὰ τῶν πόνων τούτων ὁ Δημοσθένης ἐγένετο ὁ μέγιστος καὶ ὀνομαστότατος τῶν ῥητόρων· ἐπειδὴ δὲ τὴν ῥητορικὴν του ἱκανότητα συνήγωνε μετὰ μεγάλης φιλοπατρίας, ἠγαπάτο καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ὡς προφήτης δὲ προῦδῶν τὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου ἐξεφώνησε τοὺς περιφήμους ἐκείνους Φιλίππικοὺς καὶ Ὀλυνθιακοὺς λόγους, δι' ὧν ἀνεκάλυπτε τὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου καὶ παρώτρυνε τοὺς Ἀθηναίους νὰ πολεμήσωσιν αὐτὸν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις των. Ἐν τούτοις ὅμως δὲν κατώρθωσε νὰ ματαιώσῃ τὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου, διότι

οὗτος εἶχε κατορθώσει νὰ διαφθείρῃ διὰ χρημάτων πολλοὺς καὶ πρὸ πάντων τὸν Αἰσχίνην, τοῦ ὁποίου οἱ λόγοι ἦσαν ἐπίσης ἐπιτήδευοι καὶ σθεναροί.

Ὅτε δὲ ὁ Φίλιππος διελθὼν διὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἐστρατοπέδευεν εἰς Χαιρώνειαν, μόνος ὁ Δημοσθένης ἐτόλμησε νὰ ἀναβῆ τὸ βῆμα καὶ νὰ παροτρύνῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐξέλθωσιν ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ εἰσηκούσθη μὲν, ἀλλ' ὁ ἀπειροπόλεμος στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ἐνίκηθη ὑπὸ τῶν γεγυμνασμένων Μακεδόνων. Καὶ ὁ ἴδιος ἐπολέμησεν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης καὶ μετὰ τὴν μάχην εἰς αὐτὸν ἀνετέθη νὰ ἐκφωνήσῃ τὸν ἐπιτάφιον ὑπὲρ τῶν πεσόντων ἐν Χαιρώνειᾳ.

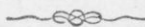
Ὅτε δὲ ἤλθεν εἰς Ἀθήνας ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, πρῶτος ὁ Δημοσθένης περιχαρῆς καὶ ἐστεφανωμένος ἐξῆλθεν ἵνα ἀναγγεῖλῃ ταύτην εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ παρεκίνοι αὐτοὺς εἰς ἐπανάστασιν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ὑπακούσαντες ἐπανάστησαν, ἀλλὰ ταχέως ἐσωφρονίσθησαν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου Ἀλεξάνδρου, ὅστις δὲν ἦτο οὔτε ἀνήλικος οὔτε ἀπειρος.

Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁ Ἀντίπατρος, εἰς τῶν διαδόχων αὐτοῦ, νικήσας τοὺς Ἕλληνας ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν παράδοσιν τοῦ Δημοσθένους καὶ ἄλλων ἐχθρῶν του. Οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς εὐχαρίστησιν αὐτοῦ κατεδίκασαν αὐτοὺς εἰς θάνατον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐσώθη ὁ Δημοσθένης καταφυγὼν εἰς τὸν ἐν Καλαυρίᾳ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐκεῖ δὲ ἀπεσταλμένοι ἐλθόντες προσεπέθουν νὰ πείσωσιν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ναοῦ. Ἀλλ' ὁ Δημοσθένης μὴ θέλων νὰ πέσῃ εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του, ἐζήτησε τὴν ἀδαιαν νὰ γράψῃ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς οἰκείους του. Λαβὼν δὲ τὴν γραφίδα ἵνα γράψῃ δῆθεν, ἔθεσε τὸ ἄκρον αὐτῆς, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπῆρχε δηλητήριον, εἰς τὸ στόμα καὶ ἐκαλύφθη διὰ τοῦ μανδύου του.

Ὅτε δὲ ἤσθάνθη ὅτι τὸ δηλητήριο ἤρχισε νὰ ἐνεργῇ ἀπεκάλυψε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπεν «ὦ φίλε Πόσειδον, ἔτι ζῶν ἐξέρχομαι ἐκ τοῦ ναοῦ σου, ὃν ἐμόλυναν ὁ Ἀντίπατρος καὶ οἱ Μακεδόνες» καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέπνευσεν.

Μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων τιμῶν τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις τοῦ ἀνδρὸς ἀνήγειρεν ἀνδριάντα, ἐφ' οὗ ἐπέγραψεν «ὦ Δημόσθενης, ἐὰν εἶχες τὴν ῥώμην Ἰσην μὲ τὴν γνώμην, οὐδέποτε θά ἐπάτει εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἄρης Μακεδῶν».

Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος.

(400—320 π. Χ.)

Φωκίων, ὁ υἱὸς τοῦ Φώκου, ἦτο ἀνὴρ αὐστηροῦ χαρακτῆρος, ὀλιγαρχέστατος καὶ ἐγκρατέστατος· ὁ Φωκίων ἦτο ἰκανὸς στρατηγὸς καὶ διὰ τοῦτο τεσσαρῆκοντα πέντε φορές ἐξελέχθη στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ὅτε δὲ ἐξεστράτευε προύπορεύετο τοῦ στρατοῦ ἀνευ ὑποδημάτων καὶ ἀνευ ἐπανωφορίου, ἃν καὶ ἦτο χειμῶν. Ἄν καὶ ἦτο πτωχότατος καὶ πολλάκις τῷ ἐδόθησαν περιστάσεις νὰ πλουτήσῃ, ἐφάνη πάντοτε ἀνώτερος τῶν χρημάτων. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος πολλάκις ἐπεμψαν αὐτῷ δῶρα διὰ νὰ τὸν προσελκύσωσιν, ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τῶν δῶρων ἐδέχθη λέγων «Θέλω ὄχι μόνον νὰ φαίνομαι καλὸς ἀλλὰ καὶ νὰ ἦμαι πραγματικῶς». Ἐπειδὴ δὲ οἱ φίλοι του ἐβίαζον αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὰ δῶρα τοῦλάχιστον διὰ τὰ τέκνα του, εἶπεν «Ἐὰν γείνωσιν ὅμοιοι μὲ ἐμέ, δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην χρημάτων, εἰ δὲ μή, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ συντελέσω

εις τὴν διαφθορὰν τῶν». Δι' ὅλας δὲ ταύτας τὰς ἀρετὰς ἐπωνομάσθη *χρηστός*.

Ὁ Φωκίων ἦτο προσέτι καὶ ῥήτωρ ἰσχυρὸς ὄχι τὸσον διὰ τὴν εὐγλωττίαν, ὅσον διὰ τὰς ἀρετὰς του, αἱ ὁποῖαι ἐδίδον βαρύτητα εἰς τοὺς λόγους του. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ καταβάλωσι τὸν Φίλιππον, ἦτο φίλος τῆς εἰρήνης καὶ ἐπομένως ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένους· ὅτε δὲ ἀνέβαινε τὸ βῆμα ἵνα ὁμιλήσῃ, ὁ Δημοσθένης ἔλεγεν «Ἰδοὺ ἡ κοπίς τῶν λόγων μου».

Ὅτε δὲ ὁ *Πολυπέρχων*, στρατηγὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, κατέλαβε τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ τινες τοῦ Φωκίωνος διέβαλον αὐτὸν ὡς προδότην καὶ φίλον τοῦ *Κασσάνδρου*. Ὁ Φωκίων ἠθέλησε ν' ἀπολογηθῆ ἑνώπιον τῆς συνελεύσεως τοῦ δήμου· ἀλλ' ὁ ἀχάριστος δῆμος λησμονήσας ὅλας τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρός κατεδίκασεν αὐτὸν νὰ πῆρ τὸ κώνειον εἰς ἡλικίαν 80 ἐτῶν.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες διὰ τὴν πρὸς τὸν χρηστὸν Φωκίωνα ἀδικίαν τῶν, εἰς τιμὴν μὲν αὐτοῦ ἔστησαν ἀνδριάντα, τοὺς δὲ κατηγοροὺς κατεδίκασαν εἰς θάνατον.

Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος.

(384—322 π. Χ.)

Ὁ *Ἀριστοτέλης* γεννηθεὶς ἐν *Σταγείροις* τῆς *Μακεδονίας* ἦτο υἱὸς τοῦ *Νικομάχου*, ἱατροῦ τοῦ Ἀμύντου καὶ Φιλίππου, βασιλέως τῆς *Μακεδονίας*. Δεκαεπταετῆς ὁ Ἀριστοτέλης μετέβη εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένετο μαθητὴς τοῦ *Πλάτωνος*, παρὰ τοῦ

ὁποίου ἠγαπήτο διὰ τὴν μεγάλην φιλομάθειαν. Ἐν Ἀθήναις διέμεινεν 20 ἔτη, ἐκεῖθεν δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πλάτωνος μετέβη εἰς Ἀσίαν, ὁπόθεν προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὡς διδάσκαλος τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου. Ὅτε δὲ ὁ Μέγας

Ἀλέξανδρος ἠτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ Ἀριστοτέλης ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου συνέστησεν ἰδίαν σχολὴν ἐν τῷ Λυκαίῳ. Ἐκεῖ δὲ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων περιπατῶν ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς, ὧν ἐπιφανέστατος ἦτο Θεόφραστος ὁ Λέσβιος· διὰ τοῦτο καὶ οἱ τῆς σχολῆς ταῦτες ὠνομάθησαν *Περιπατητικοί*. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδασκεν ἐν Ἀθήναις δεκατρία ἔτη· μετὰ ταῦτα δὲ κατη-

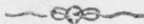

Ἀριστοτέλης.

γορηθεὶς ὡς ἀσεβὴς ἀνεχώρησε κρυφίως εἰς Χαλκίδα, ἐνθα ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 62 ἐτῶν.

Ὁ Ἀριστοτέλης συνέγραψε πολλὰ συγγράμματα διὰ τῶν ὁποίων συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς τὴν σύνταξιν δὲ τῶν ἔργων αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα τότε ἀπῆλθον μεγάλας δαπάνας διὰ τὴν ἔλλειψιν χάρ-

του καὶ τυπογραφείων, ἐβοήθησεν αὐτὸν μεγάλως ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, δαπανήσας περὶ τὰ 5,000,000 δραχμῶν μόνον διὰ τὴν σύνταξιν τῆς Φυσικῆς ἱστορίας.

Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας.

(356—323 π. X.)

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο υἱὸς τοῦ Φιλίππου καὶ τῆς Ὀλυμπιάδος, θυγατρὸς τοῦ Νεοπτολέμου βασιλέως τῆς Ἠπείρου. Ἐγεννήθη δὲ καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Ἡρόστρατος θέλων νὰ ἀποθανάτιση τὸ ὄνομά του ἔκαυσε τὸν ἐν Ἐρέτρῳ περίφημον ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ὅστις ἦτο ἐν ἐκ τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἐφάνετο ὅτι εἶχε πνεῦμα ἔξοχον, θέλησιν ἰσχυρὰν καὶ φιλοδοξίαν ἀπεριόριστον. Αὐταὶ δὲ αἱ ἀρεταὶ του ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐτελειοποιήθησαν διὰ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας, ἣν ἠτύχησε νὰ λάβῃ· διότι παιδαγωγὸς μὲν αὐτοῦ ἦτο ὁ αὐστηρὸς καὶ ἐμβριθὴς Λεωνίδας, διδάσκαλος δὲ ὁ μεγαλύτερος φιλόσοφος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἀριστοτέλης. Ὑπὸ ταιούτων διδασκάλων παιδευθεὶς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀπέκτησεν ὁρμὰς γενναίας καὶ σεμνὰς, ἀπέφευγε τὴν τρυφηλότητα καὶ τὰς ἀπολαύσεις, ἠγάπα δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους καὶ ἐφιλοτιμεῖτο νὰ γείνη ὁμοῖος τοῦ Ἀχιλλέως.

Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο ἀκόμη παῖς, ἔφερον εἰς τὸν πατέρα του ἓνα ἵππον μέγαν καὶ ὠραῖον, ὀνομαζόμενον *Βουκέφαλον*· ὁ Φίλιππος μέλλων ν' ἀγοράσῃ αὐτὸν ἠθέλησε νὰ τὸν δοκιμάσῃ· ἰδὼν ὅμως ὅτι ἦτο ἀκαταδάκτατος καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐτόλμα

νά τὸν ἰππεύσῃ, προσέταξε νά τὸν ἀποδώσωσιν εἰς τὸν κύριόν του. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐλυπήθη καὶ παρεκάλεσε τὸν πατέρα του νά ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν νά τὸν ἰππεύσῃ. Ὁ πατὴρ κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἤθελεν, ἀλλ' ἔπειτα συγκινηθεὶς ἀπὸ τὰ δάκρυα τοῦ υἱοῦ του τῷ ἐπέτρεψε. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος ἰδὼν ὅτι ὁ ἵππος ἐφοβεῖτο τὴν σκιάν του ἔστρεψεν αὐτὸν πρὸς τὸν ἥλιον καὶ θωπεύσας αὐτὸν ἀνεπήδησε καὶ ἤρχισε νά τρέχῃ δρομαίως.

Πάντες ἐνόμιζον ἀφροκτον τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου· ὅτε ὅμως εἶδον αὐτὸν ἐπιστρέφοντα ἐθαύμασαν· ὁ δὲ πατὴρ δακρύσας ἐκ τῆς χαρᾶς ἐφίλησεν αὐτὸν καὶ τῷ εἶπε· «Ζήτησον, ὦ παῖ, ἄλλην βασιλείαν, διότι ἡ Μακεδονία δὲν σέ χωρεῖ». Ὅτε δὲ ἐμάνθανε τὰς νίκας τοῦ πατρὸς του

Ἀλέξανδρος.

κλαίων ἔλεγεν εἰς τοὺς συνηλικιώτας του· «Ὁ πατὴρ μου δὲν θ' ἀγήσῃ δι' ἐμὲ ἄλλους διὰ νά νικήσω».

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας εἰκοσαετῆς τὴν ἡλικίαν καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατέβαλε πάντα τὰ ἐπαναστατήσαντα γειτονικὰ ἔθνη. Ἐνῶ δὲ ἐπολέμει πέραν τοῦ Ἰστροῦ (Δουνάβεως) διεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ψευδὴς φήμη, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐφρονεῦθη καὶ ἕνεκα τούτου οἱ Θεβαῖοι, οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἄλλοι ἐπανέστησαν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος

ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νικήσας τοὺς Θηβαίους κατηδά-
φισε τὴν πόλιν πλὴν τῶν ναῶν καὶ τῆς οἰκίας τοῦ ποιητοῦ
Πινδάρου. Τὴν καταστροφὴν τῶν Θηβῶν μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι
ἔπεμψαν ἀμέσως πρέσβεις περὶ ὑποταγῆς. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἶ-
πεν εἰς τοὺς πρέσβεις ὅτι δέχεται ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ παραδώσω-
σιν εἰς αὐτὸν τοὺς πρωταιτίους, μεταξὺ τῶν ὑποίων ἦτο καὶ ὁ
Δημοσθένης. Τότε ὁ Δημοσθένης διηγήθη εἰς τὴν συνέλευσιν
τοῦ λαοῦ τὸν μῦθον τῶν λύκων, οἱ ὅποιοι ἔπεμψάν ποτε πρέ-
σβεις περὶ εἰρήνης εἰς τὰ πρόβατα ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ παραδώσω-
σιν εἰς αὐτοὺς τοὺς φύλακας κύνας. Ὁ δῆμος συγκινηθεὶς ἐκ
τοῦ μύθου τούτου παρεκάλεισε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ μὴ ἐπιμείνῃ
εἰς τὸν ὄρον τοῦτον, ὅπερ καὶ ἐπέτυχεν.

Μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης ὁ Ἀλέξανδρος μετέβη
εἰς Κόρινθον, ἔνθα συνελθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκτρυζαν αὐτὸν
ἀρχιστράτηγον κατὰ τῶν Περτῶν. Ἐνταῦθα ἐπεσκέφθησαν
αὐτὸν πολλοὶ τῶν σοφῶν καὶ συνέχαιρον αὐτὸν διὰ τὰς νίκας
του. Μαθὼν δὲ ὅτι μόνος ὁ κυνικός φιλόσοφος *Διογένης*, δὲν
ἦλθε, μετέβη ὁ ἴδιος πρὸς αὐτόν, ὃν εὔρε θερμαινόμενον ἐν τῷ
ἡλίῳ. Σταθεὶς δὲ ἔμπροσθέν του, ἠρώτησεν αὐτόν ἂν ἤθελε
καμμίαν χάριν· ὁ δὲ φιλόσοφος ἀπεκρίθη «νὰ παραμερίσης ὀλί-
γον ἀπὸ τὸν ἥλιον»· ὁ Ἀλέξανδρος θυμώσας τότε τὴν ἀτα-
ραξίαν τοῦ ἀνδρὸς εἶπεν εἰς τοὺς περὶ αὐτόν, «ἐὰν δὲν ἦμην
Ἀλέξανδρος, ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι Διογένης».

Ἐντεῦθεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψεν εἰς Μακεδονίαν ἔνθα
προπαρασκευάζετο διὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν.
Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσαν αἱ παρασκευαὶ ἐκίνησε (τὸ ἔαρ τοῦ 334)
διὰ τὴν Ἀσίαν μετὰ 30,000 πεζῶν καὶ 5,000 ἵππέων, ἀ-
πύκτων καλῶς ἐξησκημένων καὶ διοικουμένων ὑπὸ καλλίστων
στρατηγῶν. Διελθὼν δὲ τὸν Ἑλλήσποντον ἔφθασεν εἰς τὰς

πεδιάδας τῆς Τροίας ἔθα ἑστεφάνωσε τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλεύως καὶ ἐμακάρισεν αὐτὸν διότι τὰ κατορθώματα αὐτοῦ ἔφα-
 λεν ὁ μέγας ποιητῆς Ὅμηρος. Ἐντεῦθεν προχωρήσας ἔφθασεν
 εἰς τὸν *Τραρικὸν* ποταμὸν, εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην τοῦ ὁποίου
 ἦσαν παρατεταγμένοι οἱ Πέρσαι. Τούτους ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος
 ὤρμησεν μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ διελθὼν τὸν ποταμὸν ἔτρεψε
 τοὺς Πέρσας εἰς φυγὴν. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ὀλίγον ἔλειψε νὰ
 φονευθῇ ὁ Ἀλέξανδρος ὑπὸ ἐνὸς Πέρσου, ἂν δὲν προὔλαμβανεν
 ὁ στρατηγὸς καὶ φίλος του *Κλεῖτος* νὰ ἀποκόψῃ τὴν χεῖρα τοῦ
 Πέρσου, ὅστις ἔμελλε νὰ κτυπήσῃ αὐτόν. Μετὰ τὴν μάχην ἔ-
 θαψε τοὺς πεσόντας μεγαλοπρεπῶς καὶ διὰ νὰ δηλώσῃ εἰς τοὺς
 Ἕλληνας ὅτι διὰ τῆς βοήθειάς αὐτῶν ἐνίκησεν, ἔπεμψεν εἰς
 Ἀθήνας 300 πανοπλίας περσικὰς μὲ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν :
 « Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνας, πλὴν τῶν
 Λακεδαιμονίων, ἀπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πολεμίων ».

Μετὰ ταῦτα προχωρῶν καὶ ἐλευθερώων πάσας τὰς ἑλλη-
 νικὰς πόλεις ἔφθασεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀσίας, *Γόρ-
 διον*. Εἰς ἓνα ναὸν τῆς πόλεως ταύτης ὑπῆρχεν ἀφιερωμένη
 ἄμαξα, ἧς ὁ ζυγὸς εἶχε δεσμὸν ἐκ φλοιοῦ κρानείας, τοῦ ὁποίου
 οὔτε ἀρχὴ οὔτε τέλος ἐφαίνετο· περὶ τοῦ δεσμοῦ δὲ τούτου ἐ-
 λέγετο ὅτι, ὅστις ἤθελε λύσει αὐτόν, οὗτος ἔμελλε νὰ γείνη
 κύριος τῆς Ἀσίας· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο μὲν
 νὰ λύσῃ τὸν δεσμὸν, δὲν ἤθελε δὲ νὰ τὸν ἀρήσῃ καὶ ἄλυτον,
 ἔκοψεν αὐτόν διὰ τοῦ ξίφους καὶ οὕτω κατὰ τὴν ἰδέαν του ἐξε-
 πλήρωσε τὸν χρησμὸν.

Ἐκεῖθεν προὔχωρησεν εἰς Κιλικίαν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν
 πρωτεύουσαν αὐτῆς *Ταρσόν*. Ἐκεῖ δὲ ἐνόσησεν ἐπικινδύνως
 διότι ἰδρωμένος ἐλούσθη εἰς τὰ ψυχρὰ ὕδατα τοῦ Κύνου πο-
 ταμοῦ. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἰατροὶ ἐνόμιζον ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐλ-

πίς σωτηρίας, ὁ δὲ Φίλιππος ὁ Ἀχαρῶν ἀνέλαβε νὰ θεραπεύσῃ αὐτόν. Περὶ τούτου τοῦ ἱατροῦ ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε λάβει ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Παρμενίωνος, ἐν ἣ τῷ ἔλεγε νὰ μὴ ἐμπιστευθῆται εἰς τὸν Φίλιππον, διότι ἐδωροδοκῆθη ὑπὸ τοῦ Δαρείου ἵνα δηλητηριάσῃ αὐτόν. Ὁ ἱατρὸς λοιπὸν ἀνευ ὑποψίας τινὸς ἐτοιμάσας τὸ φάρμακον ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Οὗτος δέ, ἐνῶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐλάμβανε τὸ φάρμακον, διὰ τῆς ἑτέρας ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ἱατρόν. Καὶ ἐνῶ οὗτος ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολὴν, ὁ Ἀλέξανδρος ἔπινε τὸ φάρμακον· ὁ δὲ Φίλιππος τῷ εἶπε νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς αὐτόν καὶ θά σωθῆ, ὅπως καὶ ἐγένετο,

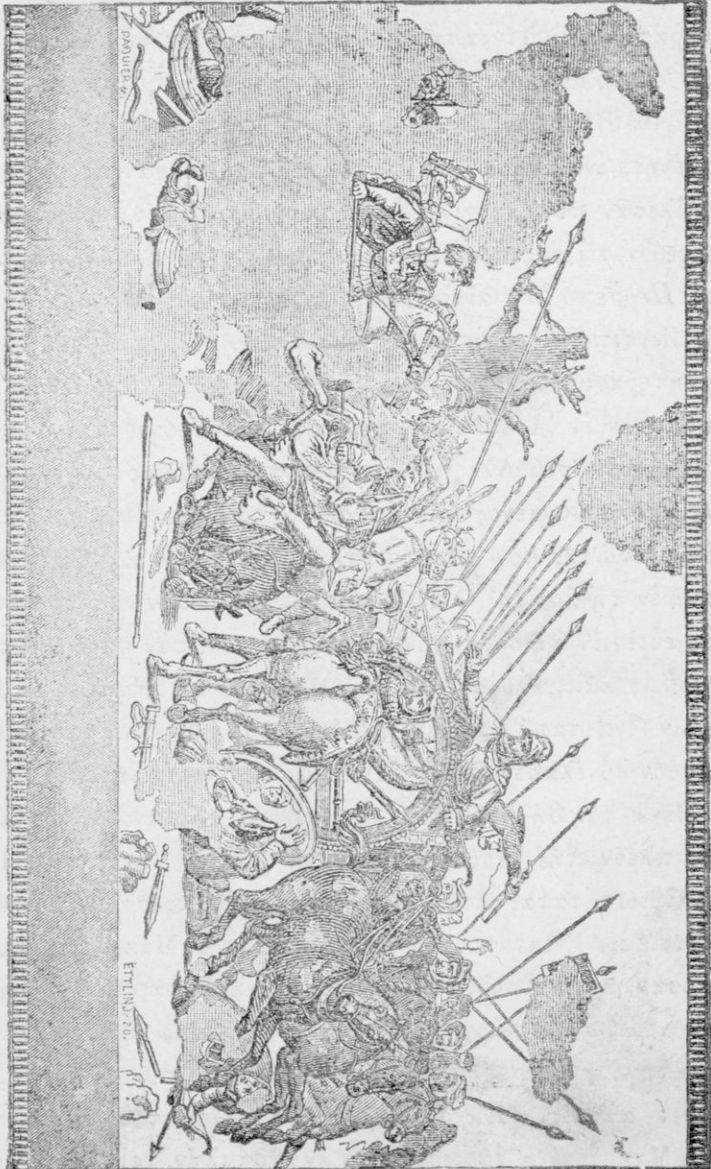
Ἐνταῦθα μαθὼν ὅτι ὁ Δαρεῖος μετὰ 600,000 στρατιωτῶν ἦτο ἐστρατοπεδευμένος παρὰ τὴν Ἰσσόν, ὤρμητε κατ' αὐτοῦ μετὰ 40,000 ἀνδρῶν (κατὰ νοέμβριον 333) καὶ συνάψας μάχην ἐνίκησεν αὐτόν κατὰ κράτος, φονεύσας περὶ τὰς 100 χιλιάδας. Ὁ Δαρεῖος φοβηθεὶς μὴ αἰχμαλωτισθῆ, ἐτρέπη εἰς φυγὴν ἀφήσας εἰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου πολλοὺς θησαυροὺς, τὴν μητέρα, τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του, πρὸς τὰς ὁποίας ὁ Ἀλέξανδρος ἐρέθη βασιλικώτατα καὶ φιλοφρονέστατα.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην προὔχωρησε διὰ τῆς παραλίας καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ σκοπεύων νὰ καταστρέψῃ ταύτην τὴν πόλιν. Ἀλλ' ὅτε εἶδε τὸν ἀρχιερέα καὶ ὅλους τοὺς ἱερεῖς ἐν ἱερατικῇ στολῇ ἐξεληθόντος εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, κατελήφθη ὑπὸ σεβασμοῦ καὶ συνεχώρησεν αὐτούς. Ἐκείθεν διηυθύνθη εἰς Αἴγυπτον, ἐνθα ἐγένετο δεκτὸς ὡς ἐλευθερωτῆς. Τότε (332) ἔκτισε τὴν μέχρι σήμερον σωζομένην περίφημον πόλιν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐκείθεν διὰ τῆς ἐρήμου ἐπορεύθη εἰς τὸ μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, τοῦ ὁποίου οἱ ἱερεῖς τὸν ὠνόμασαν υἱὸν Θεοῦ.

Ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Ἀλέξανδρος διηυθύνθη πρὸς τὴν Περ-

Α.Χ. 491. 492 Π.

σίαν μετὰ 40,000 πεζῶν καὶ 7,000 ἰππέων. Διελθὼν δὲ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγρητα ποταμὸν συνήντησε τὸν Δαρείον παρὰ τὰ Ἄρβηλα καὶ Γαυγάμηλα μετὰ 400,000 πεζῶν καὶ 100,000 ἰππέων. Ἐνταῦθα τῇ 2 ὁκτωβρίου 331, μάχης γενομένης, ἐνίκηθησαν οἱ Πέρσαι καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἀφοῦ ἀπώλεσαν πολλὰς χιλιάδας. Μετὰ τὴν μάχην ὁ Ἀλέξανδρος ἐπορεύθη εἰς τὰς πρωτεύουσας τῆς Περσίας *Bαβυλῶνα*, *Σοῦσα* καὶ *Περσέπολιν*, αἵτινες ἐδέχθησαν προθύμως τὸν νικητὴν. Ἐν Περσέπολει εὔρεν ἀμυθήτους θησαυροὺς, ἔκασεν ὅμως τὰ ἀνάκτορα αὐτῆς. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθη εἰς τὰ Ἐκβάταρα, ὅπου μετὰ τὴν ἐν Ἀρβέλοις μάχην εἶχε καταφύγει καὶ ὁ Δαρεῖος. Τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀκούσας ὁ Δαρεῖος ἔφυγεν ἐφ' ἀμάξης ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ σατράπου *Βῆσσου*, ὅστις καθ' ὁδὸν προδώσας τὸν Δαρείον ἐπλήγωσεν αὐτὸν καὶ ἀφῆκεν ἡμιθανῆ ἐν τῇ ἀμάξῃ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διώκων αὐτοὺς κατὰ πόδας εὔρεν ἐν τῇ ὁδῷ τὸν Δαρείον νεκρὸν, τὸν ὅποιον εὐσπλαγχνισθεὶς καὶ καλύψας διὰ τοῦ μανδύου του ἔπεμψεν εἰς Περσέπολιν ἵνα ταφῆ βασιλικῶς. Μετὰ ταῦτα δὲ καταδιώξας τὸν Βῆσσον συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἐτιμώρησεν ὡς ἔπρεπεν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δαρείου, ὁ Ἀλέξανδρος ὡς κυριαρχῆς πλέον τῆς Ἀσίας ἤρχισε νὰ φέρηται πρὸς τοὺς Πέρσας φιλάνθρωπότατα, διορίζων αὐτοὺς εἰς ἀρχὰς στρατιωτικὰς καὶ πολιτικὰς. Ἐνεκὰ τούτου ἠγανκίτησαν οἱ Μακεδόνες καὶ συνώμοσαν κατ' αὐτοῦ. Ἄλλ' οὗτος ἀνκαλύψας τὴν συνωμοσίαν καὶ νομίζων ὡς ἀρχηγοὺς τῆς συνωμοσίας τοὺς καλλίστους στρατηγούς *Παρμενίωνα* καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ *Φιλῶτα*, ἐφόνευσεν αὐτούς. Ἴνα δυνηθῆ δὲ νὰ ἐνώσῃ τοὺς Πέρσας μετὰ τῶν Μακεδόνων ἐφόρεσε περσικὴν στολὴν, εἰσήγαγε πολλὰ περσικὰ ἔθιμα εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἐνεκὰ

ὄμως τούτου περιεστοιχίσθη ὑπὸ πολλῶν κολάκων, οἵτινες τὸν ὠθησαν εἰς πράξεις κηλιδούσας τὴν μεγάλην δόξαν του.

Εἰς τι συμπόσιον κολακῆς τινες ἐπήρουν τὰ κατορθώματα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου λέγοντες αὐτὰ ἀνώτερα καὶ τῶν τοῦ Ἡρακλέους. Ὁ Κλείτος, στρατηγὸς καὶ φίλος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκάκιζε τοὺς κολακᾶς λέγων, ὅτι ὁ Φίλιππος ἦτο ἀνώτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐκτὸς ἑαυτοῦ γενόμενος ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ οἴνου, διετρώπησε τὸν σωτῆρά του διὰ τῆς λόγχης. Ἀμέσως μετὰ τὴν πράξιν αὐτὴν συνῆλθε καὶ ἤθελε νὰ αὐτοκτονήσῃ διὰ τῆς ἰδίας λόγχης ἀλλ' ἐκωλύθη ὑπὸ τῶν παρόντων. Οὐχ ἦττον ὄμως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκάρθητο κεκλεισμένος ἐντὸς τῆς σκηνῆς του κλαίων καὶ ὀδυρόμενος διὰ τὴν πρᾶξιν του.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος προὔχωρησε πρὸς τὴν Ἰνδικήν, ἣν διερχόμενος ἔφθασε νικητὴς μέχρι τοῦ Ὑφάσιος καὶ διεννοεῖτο νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὰ ἐνδότερα. Ἄλλ' οἱ στρατιῶται ἀποκαμόντες ἐκ τῶν πόνων καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐπιστρέψωσι πλεόν εἰς τὴν πατρίδα των ἤρνούντο νὰ προχωρήσωσι· διὸ ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ ἀπέστειλε διὰ θαλάσσης ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Νεάρχου, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ ἄλλου στρατοῦ ἐπέστρεψε διὰ τῶν ἐρήμων Γεδρωσίας καὶ Καραμανίας. Μετὰ πολλὰς δὲ κκουχίας καὶ στερήσεις καὶ ἀπώλειαν μεγάλου μέρους τοῦ στρατοῦ ἔφθασεν εἰς Σοῦσα, ὅπου ἠνώθη μετὰ τοῦ διὰ θαλάσσης ἐπιστρέψαντος Νεάρχου.

Ἐπανελθὼν εἰς Σοῦσα ἐφρόντισε νὰ συνδέσῃ σφιγκτότερον Μακεδόνας καὶ Πέρσας καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐνύμφευσε πολλοὺς στρατηγούς καὶ χιλιάδας στρατιωτῶν μετὰ Περσίδων γυναικῶν. Πρῶτος δὲ αὐτὸς ἔδωκε τὸ παράδειγμα νυμφευθεὶς τὴν Περσίδα *Ρωξάνην*. Τοὺς γάμους τούτους ἐώρτασε

δι' ἀγώνων γυμνικῶν καὶ συνεχῶν συμποσίων, ἐξ ὧν ἀσθενήσας ὁ στενὸς φίλος του Ἡφαιστίων ἀπέθανεν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔλυπήθη καθ' ὑπερβολὴν διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του καὶ ἐπένησεν αὐτὸν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Τὸν νεκρὸν τοῦ φίλου του ἔθαψεν εἰς Βαβυλῶνα μεγαλοπρεπέστατα. Ἐνταῦθα ἦλθον πρέσβεις ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ συνέχαιρον αὐτῷ διὰ τὰ κατορθώματά του. Τὴν χαρὰν ὅμως ταύτην δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπολαύσῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι καταβεβλημένος ἐκ τῶν κόπων καὶ ταλαιπωριῶν καὶ ἐκ τῆς λύπης διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν φίλων του ἐξετράπη εἰς τὰ συμπόσια καὶ εἰς τὰς διασκεδάσεις, ἐξ ὧν ἀσθενήσας ἀπέθανε μετὰ 10 ἡμέρας (11 Ἰουνίου 323) εἰς ἡλικίαν 32 ἐτῶν καὶ 8 μηνῶν.

Κλεομένης ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου ἡ Σπάρτη διετήρησεν ἐν μέρει τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἀλλ' ἡ νομοθεσία τοῦ Λυκούργου εἶχε μαρανθῆ καὶ ἐπομένως ἡ δύναμις αὐτῆς ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ. Ἡ φιλαργυρία, ἡ πλεονεξία καὶ ἡ τρυφηλότης εἶχον εἰσδύσει εἰς τὰ πνεύματα τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἡ Σπάρτη εἶχε καταντήσῃ πόλις μαλθακή. Πάντες οἱ πολῖται ἐγένοντο πτωχοὶ ἐκτὸς ὀλιγίστων, οἱ ὅποιοι ἦσαν πλουσιώτατοι κτηματῖαι.

Τὴν τοιαύτην παρακμὴν τῆς πόλεως βλέπων ὁ βασιλεὺς Ἄγις ἠθέλησε νὰ διορθώσῃ τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ ἐπαναφέρει τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς τοῦ Λυκούργου. Εὗρεν ὅμως μεγάλην ἀντίστασιν, διότι οἱ γέροντες συνειθισμένοι εἰς

τὴν τρυφηλότητα καὶ εἰς τὴν πολυτέλειαν ἐσχημάτισαν ἑναντίαν μερίδα ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἑτέρου τῶν βασιλέων *Λεωνίδου*. Ἡ μερίς αὕτη κατώρθωσε νὰ ματαιώσῃ τὰ σχέδια τοῦ Ἄγιδος, νὰ ῥίψῃ αὐτὸν εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ νὰ τὸν θανατώσῃ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἄγιδος ἀνέβη τὸν θρόνον εἰς ἡλικίαν 19 ἐτῶν ὁ *Κλεομένης*, ὅστις ἀνέλαβε τὰ σχέδια τοῦ Ἄγιδος καὶ ἔφερεν αὐτὰ ἐν μέρει εἰς πέρας. Ὁ *Κλεομένης* ἦτο νέος μεγαλόφρων, εὐφυής, εἰλικρινής καὶ ἔνθερμος ζηλωτὴς τῶν νόμων τοῦ *Λυκούργου*. Βασιλεὺς γενόμενος ἐνυμφεύθη τὴν χήραν τοῦ Ἄγιδος *Ἀγιάτιν*, ὑπὸ τῆς ὁποίας παρεκινεῖτο νὰ συνεχίσῃ τὰ σχέδια τοῦ Ἄγιδος καὶ ἐπαναφέρῃ τὸ ἀρχαῖον σπαρτιατικὸν πολίτευμα. Διὰ νὰ κατορθώσῃ ὁμως τὰ σχέδιά του ἐσκέφθη ὅτι ἔπρεπε πρῶτον νὰ καταβάλλῃ τοὺς ἐφόρους, οἵτινες εἶχον ὅλην τὴν ἐξουσίαν εἰς χεῖρας των. Πρὸς εὐκολον δὲ ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τούτου ἔπρεπε νὰ κερδήσῃ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ του. Τοῦτο δὲ ἐπέτυχε διὰ τῶν λαμπρῶν νικῶν, τὰς ὁποίας ἐκέρδησε πολεμῶν πρὸς τὸν στρατὸν τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας, ἧς ἀρχηγὸς ἦτο τότε ὁ Ἄρατος. Ἀφοῦ δὲ διὰ τῶν λαμπρῶν τούτων νικῶν ἐκέρδησε τὴν εὐνοίαν τοῦ στρατοῦ, ἐπεμφεν εἰς Σπάρτην πιστοὺς τινας καὶ ἐφόνησε τοὺς Ἐφόρους. Ἀκολούθως δὲ εἰσελθὼν καὶ ὁ ἴδιος εἰς Σπάρτην συνεκάλεσε τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν καὶ ἀνακοινῶνας τοὺς σκοποὺς του ἐδικαιολόγησε τὴν πράξιν του. Καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς καὶ οἱ φίλοι του παρεχώρησαν εἰς τὸ κοινὸν τὰς γαίας των ἵνα διαμοιρασθῶσιν εἰς ἴσους κλήρους. Τὸ παράδειγμα τούτων ἠκολούθησαν πάντες καὶ οὕτως ἀποκατέστη πάλιν ἐν Σπάρτῃ ἡ ἀρχαία νομοθεσία τοῦ *Λυκούργου*.

Μετά τὴν ἀποκατάστασιν τὸν ἀρχαίου πολιτεύματος ὁ Κλεομένης ἐπεχείρησε νὰ καταστήσῃ τὴν Σπάρτην ἡγεμόνα ὅλης τῆς Πελοποννήσου. Ἄλλ' ὁ Ἄρατος, ἀρχηγὸς τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας, ἐκ φιλοδοξίας κινούμενος, ἀντίπραξεν εἰς τὰ εὐγενῆ σχέδια τοῦ Κλεομένου. Καὶ ἐπειδὴ μόνος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιταχθῆ, προσεκάλει εἰς βοήθειαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονον τὸν Δάσωνα, ὅστις ἦλθεν εἰς Πελοπόννησον μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ. Τοῦτο μαθὼν ὁ Κλεομένης ἀντεπεξῆλθε μετὰ ὀλιγωτέρου στρατοῦ καὶ ἀπῆντησε τὸν ἐχθρὸν παρὰ τὴν Σελλασίαν. Ἐνταῦθα μάχης γενομένης ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιᾶται καὶ ὁ Κλεομένης μετ' ὀλίγων ἰππέων ἔφυγεν εἰς Σπάρτην. Ἐντεῦθεν δέ, ἀφοῦ ἐπεσκέφθη τὸ τελευταῖον τὴν εἰκίαν του, ἀπέπλευσε εἰς Αἴγυπτον παρὰ τῷ Πτολεμαίῳ τῷ Ἐυεργέτῃ, παρὰ τοῦ ὁποίου ἠλπιζε βοήθειαν. Οὗτος δεξάμενος αὐτὸν φιλοφρόνως ὑπεσχέθη νὰ τῷ δώσῃ βοήθειαν ἵνα τὸν ἀποκαταστήσῃ πάλιν εἰς τὴν βασιλείαν. Ἀτυχῶς ὁμως ἀπέθανεν ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ὄχι μόνον δὲν ἐβοήθησε τὸν Κλεομένην, ἀλλὰ καὶ ὑποπτευθεὶς τὸν ἔθεσεν εἰς ἐλευθέραν φυλακὴν μετὰ δεκατριῶν φίλων του. Οὗτοι ὁμως, ἀποκαμόντες ἐκ τοῦ τοιοῦτου περιορισμοῦ, ἐξῆλθον ἡμέραν τινὰ ξιφῆρεις εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ προσεκάλουν τὸν λαὸν εἰς ἐπανάστασιν. Ὁ λαὸς ἤκουε μὲν αὐτοὺς ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐτόλμα νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ. Ὑστερον ὁμως, ἐπειδὴ περιεκυκλώθησαν καὶ ἔμελλον νὰ συλληφθῶσι ζῶντες, ἐφόνευσαν ἀλλήλους 221 π. Χ. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν ὁ Πτολεμαῖος διέταξε νὰ φονεύσωσι τὰ τέκνα τοῦ Κλεομένου, τὴν μητέρα καὶ τὴν σύζυγόν του.

Φιλοποίμην ὁ Μεγαλοπολίτης.

(253—183 π. Χ.)

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸ ἀπέραντον αὐτοῦ κράτος ἐμοιράσθησαν οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ, οἵτινες ἐκ πλεονεξίας κινούμενοι ἐπολέμουν πρὸς ἀλλήλους καὶ κατέστρεφον τὰς χώρας. Τὰ ἴδια δὲ ἔπραττον καὶ αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις καὶ ἐπομένως εὐκόλως ἠδύναντο νὰ πέσωσιν εἰς χεῖρας ξένων ἐχθρῶν καὶ μάλιστα τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἐπιθύμουν νὰ ὑποτάξωσι τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς πρόληψιν τοῦ τοιούτου κινδύνου 12 πόλεις τῆς Ἀχαΐας συνεμάχησαν κατὰ παντός ἐχθροῦ καὶ ἀπετέλεσαν τὴν ὀνομαζομένην Ἀχαϊκὴν συμμαχίαν. Ἀρχηγὸς τῆς συμμαχίας ταύτης ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπῆρξεν ὁ Φιλοποίμην, ὁ ἐπονομασθεὶς «ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων».

Ὁ Φιλοποίμην ἦτο υἱὸς τοῦ Κρυγίδος ἀνδρὸς εὐυπολήπτου καὶ τιμίου. Ὁ Φιλοποίμην ἂν καὶ εἰς μικρὰν ἡλικίαν ἔμεινεν ὀρφανὸς πατρός, ἔλαβεν ἕμως ἀνατροφὴν τὴν πρέπουσαν. Ἐκ νεότητος εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς τὰ πολεμικὰ, ἦτο ἀπλοῦς καὶ ταπεινός. Διηγοῦνται δὲ περὶ αὐτοῦ τὸ ἐξῆς. Φιλόξενος γυνὴ μαθοῦσα ὅτι ἔρχεται εἰς Μέγαρα ὁ στρατηγὸς Φιλοποίμην ἤρχισεν ἀμέσως νὰ ἐτοιμάξῃ δειπνον. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἔφθασε καὶ ὁ Φιλοποίμην, ἐνδεδυμένος πενιχρὸν ἔνδυμα· τοῦτον δὲ ἐξέλαβεν ἡ γυνὴ ὡς ὑπηρετὴν τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὴν βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς. Ὁ δὲ Φιλοποίμην ῥίψας τὸ ἐπανωφόριον ἤρχισε νὰ σχίζῃ ξύλα· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἦλθε καὶ ὁ σύζυγος τῆς γυναικὸς καὶ ἰδὼν αὐτὸν σχίζοντα ξύλα εἶπε «Τί εἶναι τοῦτο, ὦ στρατηγέ;» ὁ δὲ Φιλοποίμην ἀπεκρίθη, «Τί ἄλλο εἶναι, παρ' ὅτι τιμωροῦμαι

δικαίως διὰ τὴν πενιχρὰν ἐνδυμασίαν μου ;» Παράδειγμα δὲ κατὰ τὸ ὅποιον ἐρρυθμιζε τὸν βίον του εἶχε τὸν Ἐπικμεινώνδαν, τὸν ὅποιον καὶ ὠμοίωσε πολὺ κατὰ τὰς ἀρετάς.

Προσκληθεὶς δὲ ἀρχηγὸς τοῦ ἀχαιικοῦ στρατοῦ διοργάνωσεν αὐτὸν καλῶς καὶ πολλὰκις δι' αὐτοῦ ἐνίκησε τὸν ἐχθρόν. Ὅτε δὲ ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν ἐκστρατειῶν ἡσχολεῖτο ἢ εἰς τὸ κυνήγιον ἢ εἰς τὴν γεωργίαν. Μετὰ πολλὰς δὲ νικηφόρους ἐκστρατείας ἡγαπήθη ὑπὸ πάντων καὶ κατώρθωσε νὰ προσλάβῃ εἰς τὴν Ἀχαιικὴν συμμαχίαν ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου καὶ αὐτὴν τὴν Σπάρτην, ἣν εἶχεν ἀπαλλάξει ἀπὸ τοῦ σκληροῦ Νάβιδος. Οἱ Σπαρτιῆται διὰ ταύτην τὴν εὐεργεσίαν ἐπεμφαν εἰς αὐτὸν μέγα ποσὴν χρημάτων, ἀλλ' οὗτος δὲν ἐδέχθη αὐτό.

Ὁ Φιλοποίμην, ἂν καὶ προέβλεπε τὴν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὑποταγὴν τῆς Ἑλλάδος, ἐπάλαιεν ὁμῶς καὶ ἐπροσπάθει τὸ κατὰ δύναμιν νὰ σώσῃ αὐτήν. Ὑπὲργηρως δὲ ὦν ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν ἀποστατησάντων Μεσσηνίων, ὑφ' ὧν περικυκλωθεὶς ἡχμαλωτίσθη καὶ ἐρρίφθη εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀχαιοὶ ἐζήτησαν τὴν ἀπελευθέρωσιν τούτου, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Μεσσηνίων φοβηθέντες μὴ ὁ λαὸς θελήσῃ νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτόν, τὸν ἐθανάτωσαν ἐν τῇ φυλακῇ διὰ δηλητηρίου εἰς ἡλικίαν 70 περίπου ἐτῶν.

Ἄμα μαθόντες τοῦτο οἱ Ἀχαιοὶ ἠγανάκτησαν καὶ ἐκλέξαντες διάδοχον τὸν Λυκόρταρ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Μεσσηνίας καὶ ἐκυρεύσαν αὐτήν. Μετὰ τὴν νίκην ἔκαυσαν τὸ σῶμα τοῦ Φιλοποίμενος καὶ μετήνεγκον τὴν τέφραν εἰς Μεγαλόπολιν μετὰ μεγάλης πομπῆς. Πᾶσαι αἱ ἀχαιικαὶ πόλεις ἐκλαυσαν αὐτὸν πικρότατα καὶ ἐτίμησαν αὐτὸν δι' ἀνδριάντων καὶ διὰ τοῦ ἐπιθέτου «ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων» διότι πραγματικῶς

οὐδείς μετὰ τὸν Φιλοποίμενα ἀνεφάνη ἄξιος νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς Ἑλλάδος καὶ σῶσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἐπιχειμένου κινδύνου.

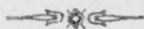
Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλοποίμενος καὶ ἄλλων τινῶν στρατηγῶν ἀρχηγὸς τῆς ἀρχαϊκῆς συμμαχίας ἐξελέγη ὁ Δάιος. Οὗτος μετὰ δυσκολίας συναθροίσας περὶ τὰς 12,000 ἀνδρῶν ἀγυμνάστων τῶν πλείστων, ἠθέλησε νὰ ἀντιταχθῆ κατὰ διπλασίων Ῥωμαίων ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Λευκίου Μομμίου. Ἄλλ' ἂν καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν μετὰ μεγίστης ἀνδρίας ἐνικίθησαν κατὰ κράτος. Ὁ δὲ Δάιος, ἀφοῦ εἶδε τὴν καταστροφὴν τοῦ στρατοῦ, ἔτρεξεν εἰς Μεγαλόπολιν, ἐθανάτωσε τὴν σύζυγόν του διὰ νὰ σῶσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τέλος ἀπέθανε καὶ ὁ ἴδιος πῶν δηλητήριον.

Ὁ δὲ Λεύκιος Μόμμιος εἰσελθὼν εἰς τὴν πλουσίαν Κόρινθον τοὺς μὲν ἀνδρας ἐφόνευσε, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά ἐπώλησεν ὡς δούλους καὶ ἀφοῦ ἤρπασε τὰ πλείστα καλλιτεχνήματα ἔβαλε πῦρ εἰς τὴν πόλιν.

Οὕτω λοιπὸν ἄπασα ἡ Ἑλλὰς ἔνεκα τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἐξασθενήσασα, ὑπετάγη εὐκόλως εἰς τοὺς Ῥωμαίους 146 π. Χ. καὶ ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀχαΐα.

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΣΗΜ.—Ἐκ τῶν ἐν κεφαλίδι ἐκάστου βίου χρονολογιῶν, αἱ μὲν τοῦ Α' τεύχους πᾶσαι σχεδὸν δηλοῦσι τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἤκμασε τὸ βιογραφούμενον πρόσωπον, αἱ δὲ τοῦ Β' τὴν γέννησιν αὐτοῦ.

6178/61

Κ/Παλι

7-14χ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

- Ἐν σελίδι 6 στίχ. 6 ἀντί ωὗτοῦ ἀναγίνωσκε αὐτοῦ
» » 38 » 13 » Δα » Δαρείου,
» » 39 » 17 » περιεφρόνησαν αὐτοὺς ἀναγίνωσκε
» » 88 » 19 » τὸν ἀναγίνωσκε τοῦ.
» » 96 » 22 » βασιλέω; ἀναγίνωσκε βασιλέων

317

κ

